

MAGYAR NEMZETI BANK

ÉVES JELENTÉS

2009

ÉVES JELENTÉS

**A Magyar Nemzeti Bank 2009. évről
szóló üzleti jelentése és beszámolója**

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank
Felelős kiadó: dr. Simon András
1850 Budapest, Szabadság tér 8–9.

www.mnb.hu

ISSN 1585-4582 (on-line)

Tartalom

A) rész

A Magyar Nemzeti Bank 2009. évi üzleti jelentése 5

1. Elnöki összefoglaló 7

2. A Magyar Nemzeti Bankról röviden 10

2.1. Az MNB célja, alapfeladatai 10

2.2. Az MNB szervei, vezetői 10

2.3. A jegybank szervezete 14

2.4. Az MNB mint a Központi Bankok Európai Rendszerének tagja 16

3. Beszámoló az MNB 2009. évi tevékenységéről 18

3.1. Monetáris politika 18

3.2. A pénzügyi közvetítőrendszer stabilitása 23

3.3. Fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerek 24

3.4. Devizatartalék-kezelés 27

3.5. Készpénzlogisztikai tevékenység 31

3.6. Statisztikai szolgálat 35

3.7. Előkészületek, gyakorlati feladatok az euro bevezetéséhez 36

3.8. A lakosság pénzügyi kultúrájának fejlesztésére irányuló jegybanki tevékenység 37

3.9. Az MNB kommunikációját meghatározó tényezők 2009-ben, célok és eredmények 38

3.10. Az MNB gazdálkodása 39

3.11. A KBER-bizottságok bemutatása 45

3.12. Kiadványok, MNB által szervezett konferenciák 2009-ben 47

3.13. Rövidítések, jegybankspecifikus fogalmak magyarázata 49

B) rész

A Magyar Nemzeti Bank 2009. évi auditált éves beszámolója 53

1. Auditori jelentés 55

2. A Magyar Nemzeti Bank mérlege 56

3. A Magyar Nemzeti Bank eredménykimutatása 57

4. Kiegészítő melléklet 58

4.1. Az MNB számviteli politikája 58

4.2. A makrogazdasági folyamatok hatása az MNB 2009. évi mérlegére és eredményére 62

4.3. A központi költségvetéssel szembeni forintkövetelések	63
4.4. A központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések	63
4.5. A központi költségvetés forint- és devizabetétei	64
4.6. A központi költségvetéssel szembeni nettó pozíció alakulása	64
4.7. A hitelintézetekkel szembeni forintkövetelések	65
4.8. A hitelintézetekkel szembeni nettó pozíció alakulása	65
4.9. A jegybanki arany- és devizatartalék	65
4.10. Egyéb devizakövetelések	66
4.11. Egyéb betétek és kötelezettségek	66
4.12. Az MNB Nemzetközi Valutaalappal szembeni pozíciója	68
4.13. Befektetett eszközök	69
4.14. Céltartalék és értékvesztés	73
4.15. Aktív és passzív időbeli elhatárolások	74
4.16. Saját tőke alakulása	74
4.17. A kiegyenlítési tartalékok alakulása	74
4.18. Az MNB mérleg alatti kötelezettségei és jelentős egyéb mérleg alatti tételei	75
4.19. Nettó kamateredmény és a pénzügyi műveletek realizált eredménye	77
4.20. A devizaállományok ártértékeléséből származó eredmény összetevői	79
4.21. Bankjegy- és érmegyártás költsége	79
4.22. Egyéb eredmény	79
4.23. A jutaléktól eltérő egyéb eredmény részletezése	80
4.24. A banküzemi bevételek és ráfordítások alakulása	81
4.25. A létszám és bérköltség adatainak változása és a vezető tisztségviselők javadalmazása	82
4.26. A KBER számviteli iránymutatása és az MNB számviteli politikája közötti eltérések	82

A) rész

**A Magyar Nemzeti Bank
2009. évi üzleti jelentése**

1. Elnöki összefoglaló

2009-ben az átlagos infláció 4,2 százalékos volt, azaz meghaladta a jegybank inflációs célját. Bár az éves fogyasztóiár-index az év elején még 3 százalékos körül alakult, a későbbiekben, az év közben bevezetett adóváltozások hatására némileg 5 százalékos fölé emelkedett. Az inflációs folyamatokat tekintve a gazdasági visszaesés kedvező mellékhatásaként értékelhető, hogy egyértelműen megtört a korábbi évekre jellemző inflációs tehetetlenség. A rendkívüli mértékű gazdasági visszaesés, és így a drasztikusan visszaeső fogyasztás az árak mérséklődésének irányába hatottak. Ugyan az indirektadó-emelések miatt a teljes árindex szintjén még nem látszik a deflációs tendencia, az intézkedések hatásától tisztított, rövidbázisú indexek az alacsony inflációs környezet irányba mutatnak.

2009 során az inflációs célkövetés rendszerében komoly kihívást jelentett a jegybank számára a reálgazdasági és pénzügyi stabilitási szempontok közötti feszültség. A 2008 ősztől turbulenssé váló gazdasági környezetben a monetáris politika kiemelt célja a makrogazdaság stabilitásának megőrzése, az ország finanszírozhatóságának biztosítása és nagyfokú sebezhetőségünk mérséklése volt.

A 2008. őszi 3 százalékpontos kamatemelést követően megkezdett kamatcsökkentési ciklust a pesszimistává váló nemzetközi pénz- és tőkepiaci környezet hatására 2009 februárjában már nem folytatta a Monetáris Tanács. A kelet-közép-európai valuták súlyos leértékelődési nyomás alá kerültek, a gyengülési hullám márciusban érte el tetőpontját. A régiós jegybankok és pénzügyi felügyeletek közös fellépéssel is igyekeztek stabilizálni a pénzügyi és makrogazdasági kilátásokat.

A globális hangulat javulásával összhangban júliustól lehetőség nyílt a kamatcsökkentési ciklus folytatására, melyet a hazai makrogazdasági kilátások szükségessé, a kockázati megítélés kedvezőbb alakulása pedig lehetővé tett. Az alapkamat az év második felében hat alkalommal, összesen 3,25 százalékponttal csökkent az év végi 6,25 százalékos szintre. Mivel a kamatcsökkentés az árfolyam számottevő ingadozása nélkül ment végbe, a monetáris kondíciók érdemben lazultak 2009 végére.

Az MNB monetáris politikai eszköztárával akkor támogatja legjobban a jegybanki kamatpolitikát, ha a rövid pénzügyi hozamok minél inkább megközelítik az irányadó jegybanki kamat szintjét. Ehhez megfelelően likvid forintpiac megléte szükséges, ezért a jegybanki eszköztár akkor tudja leghatékonyabban befolyásolni a forintkamatok alakulását, ha egyúttal támogatja a hitelintézetek likviditáskezelését is.

A 2008 őszen a magyar piacokra is begyűrűzött globális pénzügyi válság hatásai 2009-ben is befolyásolták a hazai pénzügyi piacokat, azok likviditását, különösen az év első felében. Az MNB a bankközi forint- és devizalikviditás jobb elosztásának, valamint a hazai pénzügyi piacok működésének támogatása érdekében 2009 első negyedévében tovább bővítette alkalmazott eszközeit. 2009 második felében fokozatosan mérséklődtek a 2008 őszen kezdődött piaci feszültségek, ami lehetőséget adott a jegybanknak arra, hogy a monetáris politikai eszköztárát újra a válság előtti gyakorlathoz közelítse.

A MNB számára az év során fokozott kihívást jelentettek a 2009 első felében felerősödött pénzügyi stabilitási kockázatok. Míg 2009 első negyedévében a likviditási kockázatok voltak meghatározóak, addig 2009 második negyedévére már a hitelkockázatok kerültek előtérbe. Az MNB által készített stresszteszt alapján megállapítható, hogy a hazai bankrendszer tőkehelyzete megfelelő, és a vártnál jelentősen kedvezőtlenebb gazdasági feltételek mellett is kezelhető mértékű lenne a bankrendszer pótlólagos tőkeigénye. Az MNB 2009-ben megerősítette a hazai pénzügyi közvetítőrendszer kockázatait figyelemmel követő eszköztárát és a pénzügyi stabilitási szempontok hangsúlyosabbá váltak a jegybanki döntéshozatalban. Bár az MNB nem rendelkezik szabályozói jogkörrel és eszközökkel, több szabályozásra vonatkozó javaslatot is tett a kormány számára az ország pénzügyi stabilitásának erősítése érdekében. Az MNB által kezdeményezett, a körültekintő lakossági hitelezés feltételeiről és a hitelképesség vizsgálatáról szóló, 2009. decemberben elfogadott kormányrendelet megakadályozhatja a hitelezési feltételek esetleges ismételt túlságos fellazulását, és korlátozhatja a háztartások túlzott eladósodásával kapcsolatos kockázatokat, míg a felügyeleti rendszer megerősítése új eszközöket ad az MNB-nek és a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének a pénzügyi rendszer kockázatainak mérésére.

A hivatalos devizatartalékok nagysága 2009. december végére 30,7 milliárd euróra, az előző év végéhez képest 6,6 milliárd euróval nőtt. A növekmény alapvetően az IMF–EU hitelkeret lehívásához kapcsolható. Ennek megfelelően az ÁKK és az MNB adósságkezelési tevékenységéhez kapcsolódó devizapiaci műveletek nettósítva nagyságrendileg 5,3 milliárd euróval emelték a tartalékszintet, az Európai Uniótól kapott transzferek pedig 2,7 milliárd euróval növelték a tartalékállományt. Ezzel szemben a költségvetési körbe tartozó intézmények megbízásából végrehajtott devizakifizetések közel 0,9 milliárd euróval csökkentették a tartalék

nagyságát. A Monetáris Tanács március 8-i közleményével összhangban az MNB az európai uniós forrásokból közel 1,2 milliárd eurót vezetett piacra. A devizatartalékok növekedése meghaladta a különböző sérülékenységet tükröző adósságmutatók válság hatására megfigyelt jelentős mértékű emelkedését és ezáltal hozzájárult az ország külső sokkokkal szembeni ellenálló képességének növekedéséhez. Az IMF-hitel következtében az eddigiektől eltérően, az euro és dollár eszközök mellett a japán jenben és angol fontban denominált kötvényállomány is a tartalék részévé vált. A devizatartalék-kezeléssel kapcsolatos kockázatkezelési politika két fő pillére a kétszintű benchmarkrendszer és az ehhez kapcsolódó limitrendszer. A jegybank által követett konzervatív befektetési politika következtében a devizatartalékok minőségében a válság ellenére sem történt számottevő negatív változás. A bank 2009-ben a devizatartalékon mind abszolút értelemben, mind a vonatkozó benchmarkokhoz viszonyítva jó teljesítményt ért el. A piaci értékkel súlyozott portfóliók éves hozama euroban 2,99% volt, mely 21 bázisponttal haladta meg a súlyozott benchmark 2,78%-os hozamát.

A 2009-es évben csökkenő forgalom és tovább csökkenő tételdíj mellett, a nemzetközi elvárásokat is meghaladó szintű rendelkezésre állással működött az MNB által üzemeltetett, az ország nagy összegű fizetési forgalmát kiegészítő Valós Idejű Bruttó Elszámolási Rendszer (VIBER). 2009 őszén megállapodás született a Fizetési Rendszer Fórum keretein belül a napközi elszámolás bevezetéséről a kis összegű fizetéseket egyelőre csak a nap végén elszámoló Bankközi Klíring Rendszerben, illetve a SEPA (egységes eurofizetési övezet) átutalás szabványának hazai alkalmazásáról. Az elmúlt év során több új, módosított, a pénzforgalommal vagy a fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerekkel kapcsolatos MNB-rendelet is megjelent. Az elmúlt évben 11 hitelintézetnél került sor átfogó pénzforgalmi helyszíni ellenőrzésre. A jegybanki pénzforgalmi ellenőrzés a hitelintézetek jogszabálykövető magatartásának erősítésével hozzájárul a pénzügyi közvetítőrendszer megbízható működéséhez, az ügyfelek által kiszámítható pénzforgalmi folyamatok biztosításához és ezen keresztül a szolgáltatásokat igénybe vevő fogyasztók hatékonyabb kiszolgálásához. A 2008-ban elfogadott számlavezetési stratégia eredményeképpen az MNB 2009-ben megszüntetett minden olyan „levelezőbanki”-nak minősíthető pénzforgalmi szolgáltatást, amelyeket a jegybank ügyfelei – maguk is pénzforgalmi szolgáltatók lévén – akár saját maguk számára is sokkal hatékonyabban képesek ellátni. A számlavezetési stratégia megvalósítása keretében került sor számos takarékszövetkezet VIBER-hez való közvetlen csatlakozására. Az MNB továbbra is fontosnak tartja a közvélemény és a szakmai közönség tájékoztatását a pénzforgalmat, a fizetési rendszereket érintő témákban. Ennek keretében született meg a *Magyar Fizetési*

Rendszer 2009 című kiadvány, a *Postai pénzforgalmi szolgáltatások Magyarországon* című MNB-tanulmány és a *Pénzforgalomról mindenkinek* füzet sorozat 3. kötete a csoportos beszedésekről.

Az MNB készpénzzel foglalkozó területe júniusban zökkenőmentesen bevezette az új kétszáz forintos érmét, mely gyorsan népszerűvé vált a lakosság körében, használata azóta is intenzív.

A forgalomban lévő bankjegy- és érmeállomány értéke 2009 végére 5 százalékkal 2171 milliárd forintra csökkent az előző év azonos időszakához képest. A készpénzállományban a második negyedévtől kezdődően folyamatos csökkenés volt tapasztalható, melynek oka vélhetően főként a gazdasági visszaesés hatására csökkenő lakossági fogyasztásban keresendő.

2009-ben a forintbankjegyek hamisítási mértéke az előző év alacsony szintjéhez képest jelentősen emelkedett. Az elmúlt év jellemzője, hogy a hamisítás a nagyobb értékű bankjegycímletek felé tolódott el. Az összes fellelt hamisítvány 61 százalékát a tíz- és húszezer forintosok tették ki. A hamisítás mértéke a készpénzforgalom biztonságát nem veszélyezteti.

A statisztika hitelességének növelése, az adatok minél pontosabb értelmezhetősége érdekében az MNB – a korábbi években meghatározott ütemterv szerint haladva – 2009-ben is kiemelt hangsúlyt fektetett a szakstatisztikák között még fennálló módszertani eltérések kezelésére, a szakstatisztikai publikációk összhangjának növelésére. A statisztikák közötti harmonizáció során az MNB szorosan együttműködött a statisztikai szolgálatot teljesítő hazai társintézményekkel. Az MNB és a KSH együttműködése eredményeként csökkent az eltérés a nemzeti számlák részét képező pénzügyi és nem pénzügyi számlák egyenlegei között, valamint előrelépés történt a két intézmény együttműködésében a revíziós politikák összehangolása terén is.

A jegybank vezetése 2008 végén fogadta el az MNB pénzügyikultúra-fejlesztési tevékenységéről szóló középtávú stratégiáját, és döntött a kommunikációs szakterületen belül működő Pénzügyi Kultúra Központ létrehozásáról. 2009-ben a korábbi sikeres jegybanki programok sora számos új kezdeménnyel bővült, és ebben az évben kezdte meg érdemi tevékenységét a Tudatos Pénzügyekért Alapítvány – melynek életre hívója az MNB volt.

Bár az EU-hoz – és így a Központi Bankok Európai Rendszeréhez (KBER-hez) – tartozó tagállamok száma 2009-ben nem változott, az év kiemelkedő eseménye volt az, hogy 2009. január 1-jével Szlovákia csatlakozása révén az eurót bevezető országok száma 16-ra emelkedett.

Az Európai Központi Bank Általános Tanácsa, a KBER-bizottságok, illetve a bizottságok által létrehozott munkacsoportok 2009-ben is rendkívül hasznos fórumai voltak a szakmai tapasztalatcserének, segítve az eurorendszerhez való csatlakozási felkészülésünket.

Az adófizetők pénzével való még takarékosabb gazdálkodás jegyében 2009. évben a működési költségek csökkentését célzó kezdeményezések végrehajtása kezdődött meg a jegybankban, amely emberi erőforrás szempontból létszámleépítéssel és a kompenzációs struktúra átalakításával járt. Az előidézett változások jelentős hatást gyakoroltak a munkahelyi légkör és a bankkal való általános munkatársi elégedettség alakulására, így az emberi erőforrások terület tevékenységének fókuszába a munkatársak elkötelezettségének javítása, erősítése helyeződött. E cél elérése érdekében, s a 2008. évi dolgozói elkötelezettség-felmérés eredményeire alapozva, kiemelt figyelmet fordítottunk a munkatársi és vezetői kapcsolatok fejlesztésére, a munkatársak személyes fejlődésének elősegítésére és az ösztönző, eredményközpontú teljesítménykultúra alakítására.

A Magyar Nemzeti Banknak 2009-ben 65,5 milliárd forint nyeresége képződött a 2008. évi 5,5 milliárd forintos veszteséggel szemben. A jegybank eredményét elsősorban a hazai és nemzetközi makrogazdasági folyamatok, valamint a monetáris politika céljai és választott eszközei határozzák meg, ezért az nem használható a jegybanki működés sikerességének mérőszámaként. Az eredmény növekedését a devizaárfolyam-változásból származó nyereség 127,5 milliárd forintos emelkedése és az egyéb eredménytényezőkől származó nettó ráfordítások 10,3 milliárd forintos csökkenése okozta. Ezzel szemben a nettó kamat- és kamatjellegű eredmény 72,3 milliárd forinttal romlott, és 2009-ben a – korábbi évekkel ellentétben – veszteséget mutatott.

Az MNB középtávra szóló stratégiai célkitűzései között kiemelt fontosságú az ésszerű költséghatékonyságra való törekvés. A 2008-ban indított, a bank működésének hatékonyságát javító projekt kezdeményezései – az MNB szakmai színvonalának megtartása, lehetőség szerinti fejlesztése mellett – a költséggazdálkodás és a beruházások teljes körét érinti. A projekt végrehajtásának indításakor a várható éves működésiköltség-megtakarítás 1,7 milliárd forint volt.

2009-ben, ugyancsak a hatékonyságjavító projekt kezdeményezéseként, az átláthatóság biztosítása érdekében a működési költségek meghatározott körét érintően rendszeres költségtranszparencia-jelentések kerültek közzétételre a dolgozók körében, melyek hozzájárultak a költség tudatos

gazdálkodási magatartás erősítéséhez. E cél teljesülését ösztönözte a jóváhagyott pénzügyi tervvel kapcsolatos mutatók vezetői érdekeltségi rendszerbe történő beillesztése is.

Az intézmény döntően a költséghatékonyságot javító kezdeményezések végrehajtásával, intézkedések bevezetésével már az első évben a működési költségek terén a 2008. évi kiadásokhoz képest 7,9%-os (közel 1,2 milliárd forint) csökkenést ért el. Az elért megtakarítás a foglalkoztatottak átlagos létszámának 8,9%-os csökkenéséből eredően túlnyomórészt a személyi jellegű ráfordításokban jelentkezik, ugyanakkor jelentős (100 millió forintot meghaladó) csökkenés realizálódott az információtechnológiai (IT), elsősorban a szoftverek üzemeltetéséhez kapcsolódó költségekben is. Mérséklődtek az ingatlanok működtetéséhez, a pénzszállításokhoz és a kommunikációhoz kapcsolódó kiadások is.

Az MNB 2009. évi működési költségei 13,7 milliárd forintot tettek ki, ami reálértéken alacsonyabb, mint az elmúlt tíz év bármelyikének működési költsége.

A jövőbeni még hatékonyabb működést segítő, kidolgozásra került a tevékenység alapú idővezérelt folyamatköltség-számítás koncepció, ami által lehetővé válik az MNB tevékenységeivel, folyamataival kapcsolatban felmerülő költségek igény szerinti számszerűsítése. A módszer segítségével pontosabbá válhatnak a fejlesztések, döntések megalapozását támogató elemzések, gazdaságossági és önköltség-számítások.

A 2009-ben megvalósult beruházások volumene az előző évekhez képest csökkent. Míg a korábbi években a beruházások legfőképp a készpénzforgalmat kiszolgáló Logisztikai Központ építéséhez, addig a 2009. évi beruházási kiadások döntő részben az ingatlan- és az informatikai stratégia megvalósításához kapcsolódtak. Az MNB Hold utcai épületében elhelyezett valamennyi munkatársának a Szabadság téri épületbe történő költözése miatt új munkahelyek és egy új központi számítástechnikai gépterem kialakítása vált szükségessé. Az informatikai stratégia megvalósításához kapcsolódó beruházások közül kiemelt szerepet kapott a szerver-virtualizáció beruházás, melynek eredményeként nagymértékben javult a gépterem helykihasználás és az üzembiztonság, továbbá folyamatos elektromos- és hűtésenergia-megtakarítás érhető el. Emellett a monetáris döntéstámogató rendszer hatékonyságának fejlesztésére irányuló középtávú stratégiai célhoz illeszkedően megtörtént az integrált statisztikai rendszer továbbfejlesztése, illetve sor került a kutatási tevékenység informatikai támogatását szolgáló licenbszerzésekre.

2. A Magyar Nemzeti Bankról röviden

A társaság cégneve: Magyar Nemzeti Bank

Székhelye: 1054 Budapest, Szabadság tér 8–9.

Működési formája: részvénytársaság. A részvénytársaság elnevezést – és erre tekintettel a működési forma (zártkörűen működő részvénytársaság) megjelölését, illetve annak rövidítését – az MNB cégnevében a Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény értelmében nem kell feltüntetni.

Alapítási ideje: 1924

Tulajdonosa (részvényese): magyar állam – képviseli: az államháztartásért felelős miniszter

Tevékenységi köre: a Magyar Nemzeti Bankról szóló törvényben meghatározott

Jegyzett tőkéje: 10 milliárd forint

2.1. AZ MNB CÉLJA, ALAPFELADATAI

Az MNB speciális részvénytársaságként működő jogi személy, tevékenységét a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. tv.-ben (a továbbiakban: MNB tv.) meghatározott körben végzi. A Magyar Nemzeti Bank a Központi Bankok Európai Rendszerének tagja.

A bank elsődleges céljairól, alapvető feladatairól, intézményi, szervezeti, személyi, pénzügyi függetlenségéről, működéséről rendelkező törvény – az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 127. cikkével összhangban – deklarálja, hogy az MNB elsődleges célja az árstabilitás elérése és fenntartása. A jegybank csupán e cél veszélyeztetése nélkül – a rendelkezésére álló monetáris politikai eszközökkel – támogatja a kormány gazdaságpolitikájának megvalósulását.

Az árstabilitás megvalósítása (elérése és fenntartása) mellett, illetve annak érdekében a bank a törvényben rögzített alapvető feladatait látja el, így:

- meghatározza és megvalósítja a monetáris politikát;
- kizárólagos jogosultként törvényes fizetőeszköznek minősülő bankjegyet és érmét bocsát ki, ideértve az emlékbankjegyet és emlékérmét is;
- hivatalos deviza- és aranytartalékokat képez és kezeli azt;
- a devizatartalék kezelésével és az árfolyampolitika végrehajtásával kapcsolatban devizaműveleteket végez;
- kialakítja és szabályozza a belföldi fizetési és elszámolási, valamint értékpapír-elszámolási rendszereket, és felvigyázási tevékenysége keretében figyelemmel kíséri azok tevé-

kenységét e rendszerek biztonságos és hatékony működése, továbbá a pénzforgalom zavartalan lebonyolítása érdekében;

– a feladatai ellátásához szükséges statisztikai információkat gyűjt és hoz nyilvánosságra;

– támogatja a pénzügyi rendszer stabilitását, valamint a pénzügyi rendszer prudenciális felügyeletére vonatkozó politika kialakítását és hatékony vitelét.

A fentiekben túl az MNB más tevékenységet csak elsődleges célja és a felsorolt feladatok teljesítésének veszélyeztetése nélkül – jogszabályban meghatározott felhatalmazás alapján – folytathat.

A jegybanki függetlenség jegyében az árstabilitás elérését és fenntartását szolgáló monetáris politikát, az annak érvényesítését szolgáló eszközöket a bank az MNB tv.-ben foglalt keretek között önállóan alakítja ki. Ilyen eszköz egyebek mellett, hogy az MNB a számlavezetési körében betétet fogad el és megfelelő biztosíték ellenében – a törvény szerinti korlátozással – hitelt nyújt; nyílt piaci műveletek és visszavásárlási megállapodások keretében értékpapírokat vásárol, elad és közvetít az azonnali és származtatott piacokon; saját értékpapírokat bocsát ki; árfolyamokat és kamatokat befolyásol és meghatároz; értékpapírokat számítol le (visszleszámítol); szabályozza a kötelező tartalékokat.

Az MNB számlavezetési tevékenysége az MNB tv. által meghatározott alanyi körre korlátozódik. A bank vezeti a kincstári egységes számlát és az Államadósság Kezelő Központ Zártkörűen Működő Részvénytársaság pénzforgalmi számláját. A bank jogosult továbbá külön törvényben meghatározott pénzforgalmi szolgáltató, elszámolóházi tevékenységet, fizetési rendszer működtetése tevékenységet, illetve pénzfeldolgozási tevékenységet végző szervezetek, a központi értéktár, az Országos Betétbiztosítási Alap és a Befektetővédelmi Alap, továbbá meghatározott alapvető feladatainak ellátásával összefüggésben bármely más belföldi vagy külföldi szervezet, továbbá nemzetközi szerződésből eredő kötelezettségek ellátása érdekében külföldi szervezet részére forintban és külföldi pénznemben bank-számlát vezetni.

2.2. AZ MNB SZERVEI, VEZETŐI

Az MNB szerveiről elsődlegesen az MNB tv. rendelkezik. A Gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény ren-

delkezéseit az MNB tekintetében az MNB tv.-ben meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

Az MNB egyszemélyes részvénytársasági formában működő jogi személy. A magyar államot mint részvénytulajdonost az államháztartásért felelős miniszter képviseli. Az MNB-ben közgyűlés és igazgatóság nem működik. A **részvényes** részvényesi határozattal jogosult dönteni az alapító okirat megállapításáról és módosításáról, a mérleg és az eredménykimutatás megállapításáról, a tárgyévi eredményből vagy az eredménytartalékból történő osztalékfizetésről, a törvényes működés biztosítékát jelentő könyvvizsgáló megválasztásáról, visszahívásáról és díjazásának megállapításáról. A Magyar Nemzeti Bank Éves jelentése tekintetében, amely két részből, az üzleti jelentésből és az éves beszámolóból áll, a részvényes hatásköre elkülönül: az éves beszámoló vonatkozásában a hatáskör jóváhagyásra, az alapfeladatokról szóló üzleti jelentés esetében – a jegybanki függetlenségre tekintettel – az abban foglaltak tudomásulvételére terjed ki.

Az Európai Unió elvárásaival összhangban, az MNB elnökének, alelnökeinek, a Monetáris Tanács egyéb tagjainak, továbbá a felügyelőbizottság tagjainak díjazását, szemben más részvénytársaságokkal – a függetlenség további garanciájaként – nem a részvényes, hanem az MNB tv. határozza meg.

Az MNB alapfeladataival, az árfolyamrendszerrel és annak valamennyi jellemzőjével, valamint a hitelintézeteknek szükséghelyzetben történő rendkívüli hitelnyújtással kapcsolatos kérdésekben a Magyar Nemzeti Bank legfőbb döntéshozó szerve a **Monetáris Tanács**. A Monetáris Tanács tagjai az MNB elnöke mint a Monetáris Tanács elnöke, az MNB alelnökei, továbbá legfeljebb négy – a köztársasági elnök által hat évre kinevezett – tag. A Monetáris Tanács legalább öt, legfeljebb hét tagból áll. A Monetáris Tanács létszáma a maximális hét főt mindaddig meghaladhatja, ameddig az MNB tv-t módosító 2007. évi LXXXV. tv. 2007. július 3-i hatálybalépésekor monetáris tanácsi tagsággal rendelkező – az MNB elnökén és alelnökein kívüli – tagok száma nem csökken négy főre.

A Monetáris Tanács évente – az évi első ülésen – elnökhelyettest választ, aki az elnököt akadályoztatása esetén helyettesíti. 2009-ben a testület Karvalits Ferenc alelnököt választotta meg elnökhelyettesnek.

A monetáris tanácsi ülésekre állandó meghívottként a tagokon kívül meg kell hívni a kormány képviselőjét, de szavazati jog nélkül, mivel az Európai Unió irányelveivel összhangban a jegybanktörvény kimondja: „Az MNB-t e törvényben meghatározott feladatkörében a kormány nem utasíthatja”.

A **Monetáris Tanács** tagjai a 2009. évben:

- Simor András elnök, a Monetáris Tanács elnöke,
- Karvalits Ferenc alelnök, a Monetáris Tanács elnökhelyettese,
- Király Júlia alelnök, a Monetáris Tanács tagja,
- Dr. Bánfi Tamás, a Monetáris Tanács tagja,
- Dr. Bihari Péter, a Monetáris Tanács tagja,
- Bihari Vilmos, a Monetáris Tanács tagja,
- Dr. Csáki Csaba, a Monetáris Tanács tagja,
- Dr. Hardy Ilona, a Monetáris Tanács tagja,
- Dr. Kopits György, a Monetáris Tanács tagja (2009. február 15-ig),
- Neményi Judit, a Monetáris Tanács tagja,
- Dr. Oblath Gábor, a Monetáris Tanács tagja (2009. február 15-ig).

A Monetáris Tanács döntéseinek végrehajtásáért, valamint az MNB működésének irányításáért az **MNB elnöke** felel. Hatáskörébe tartozik:

- az alapvető feladatok végrehajtásának irányítása,
- a felügyelőbizottság hatáskörébe nem tartozó feladatok tekintetében az MNB belső ellenőrzési szervezetének irányítása;
- az MNB alkalmazottai – ide nem értve a Monetáris Tanácsnak a nem alelnök tagjait – fölötti munkáltatói jogok gyakorlása, kivéve az alelnökök kinevezésével, illetve felmentésével kapcsolatos jogkört;
- minden egyéb, az MNB működésének irányításával összefüggő, a Monetáris Tanács hatáskörébe nem tartozó döntés meghozatala.

A Monetáris Tanács jogállására, hatáskörére, feladataira, működésének rendjére vonatkozó rendelkezéseket az MNB tv., a bank alapító okirata, szervezeti és működési szabályzata, illetve az általa megalkotott ügyrend tartalmazzák.

A Magyar Nemzeti Bank ellenőrzését a részvényes által megválasztott könyvvizsgálón kívül az Állami Számvevőszék és a felügyelőbizottság végzi.

Az **Állami Számvevőszéknek** az MNB feletti ellenőrzési jogköréről az Állami Számvevőszékről szóló törvény rendelkezik. Az Állami Számvevőszék ellenőrzi a Magyar Nemzeti Bank gazdálkodását és a Magyar Nemzeti Bankról szóló törvényben foglaltak alapján folytatott, az alapvető feladatok körébe nem tartozó tevékenységét. E körben az Állami Számvevőszék azt ellenőrzi, hogy a Magyar Nemzeti Bank a

A Magyar Nemzeti Bank Monetáris Tanácsának tagjai

Simor András
elnök,
a Monetáris Tanács elnöke

Karvalits Ferenc
általános hatáskörű alelnök,
a Monetáris Tanács elnökhelyettese

Király Júlia
alelnök,
a Monetáris Tanács tagja

Dr. Bánfi Tamás

a Monetáris Tanács tagja

Dr. Bihari Péter

a Monetáris Tanács tagja

Bihari Vilmos

a Monetáris Tanács tagja

Dr. Csáki Csaba

a Monetáris Tanács tagja

Dr. Hardy Ilona

a Monetáris Tanács tagja

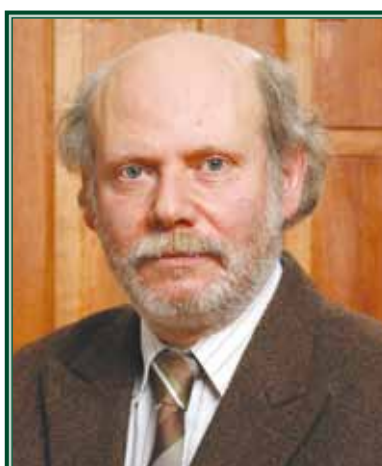
Kopits György

a Monetáris Tanács tagja
(2009. február 15-ig)

Neményi Judit

a Monetáris Tanács tagja

Dr. Oblath Gábor

a Monetáris Tanács tagja
(2009. február 15-ig)

jogszabályoknak, az alapító okiratának és a részvényes határozatainak megfelelően működik-e.

Az MNB **könyvvizsgálójának** a megválasztását, illetve visszahívásának kezdeményezését megelőzően az Állami Számvevőszék elnökének véleményét ki kell kérni. A könyvvizsgáló megválasztásáról és visszahívásáról, valamint díjazásának megállapításáról a részvényes részvényesi határozattal dönt.

A **felügyelőbizottság** az MNB tv. alapján a bank folyamatos tulajdonosi ellenőrzésének szerve. A felügyelőbizottságnak az MNB tv-ben meghatározott ellenőrzési hatásköre nem terjed ki a bank alapvető feladataira és azoknak az MNB eredményére gyakorolt hatására. Így a gazdasági társaságokról szóló törvényben előírt jelentését ezen korlátozásoknak megfelelően készíti el.

A felügyelőbizottság MNB tv-ben meghatározott tagjai az Országgyűlés által választott elnöke, az Országgyűlés által választott további tagok, továbbá az államháztartásért felelős miniszter képviselője és az államháztartásért felelős miniszter által megbízott szakértő. A felügyelőbizottságnak az Országgyűlés által választott elnöke és tagjai együttes létszámát a megválasztásukra irányuló eljárás megkezdésének napján az Országgyűlés kormánypárti és ellenzéki képviselőcsoportjai számának figyelembevételével kell megállapítani. A felügyelőbizottság elnökét és a tagok felét a kormánypárti, a tagok másik felét pedig az ellenzéki képviselőcsoportok jelölik.

A tagok megbízatása az Országgyűlés megbízatásának időtartamára szól, és az Országgyűlés megbízatásának megszűnéséig tart. A felügyelőbizottság működése addig tart, amíg az új Országgyűlés az alakuló üléstől számított három hónapon belül az új felügyelőbizottsági tagokat megválasztja. Ha az új Országgyűlés az említett határidőig az új felügyelőbizottsági tagokat nem választja meg, a felügyelőbizottság működése mindaddig tart, amíg az új Országgyűlés a felügyelőbizottsági tagokat megválasztja.

Az MNB felügyelőbizottságának tagjai 2009-ben:

- Dr. Balassa Ákos, elnök,
- Baranyay László,
- Dr. Csányi Gábor,
- Dr. Kajdi József,
- Karácsony Imréné (az államháztartásért felelős miniszter képviselője 2009. július 1-jétől)
- Dr. Szényei Gábor András,
- Dr. Urbán László (az államháztartásért felelős miniszter által megbízott szakértő),

– Dr. Várfalvi István (az államháztartásért felelős miniszter képviselője 2009. június 30-ig) és

– Dr. Várhegyi Éva.

Az Állami Számvevőszék és a felügyelőbizottság tekintetében közös, hogy jegybanki alapfeladatot jelentő tevékenységek ellenőrzésére nem jogosultak.

2.3. A JEGYBANK SZERVEZETE

A bank szervezeti célkitűzése, hogy szakmailag és a működési feltételeket tekintve példamutató legyen és a legkiválóbb jegybankok közé tartozzon. 2007-ben elfogadott stratégiájának jelmondata: „A Magyar Nemzeti Bank a stabilitásért”. Ennek alapján a jegybank legfontosabb feladata biztosítani a gazdaság egészséges fejlődéséhez szükséges stabilitást az árstabilitás, a pénzügyi közvetítőrendszer, a fizetési rendszer és a fizetőeszköz stabilitása terén egyaránt.

A 2007-ben kialakított szervezeti és irányítási rend és az abban 2008–2009 során bekövetkezett változások is e célok eredményes és költséghatékony megvalósítását szolgálják.

2009. január 1-jén 21, 2009. december 31-én 20 szervezeti egység (ebből 6 szervezeti egységen belül 15 osztály) működött a bankban az elnök és a két alelnök, illetve egy ügyvezető igazgató felügyelete alatt.

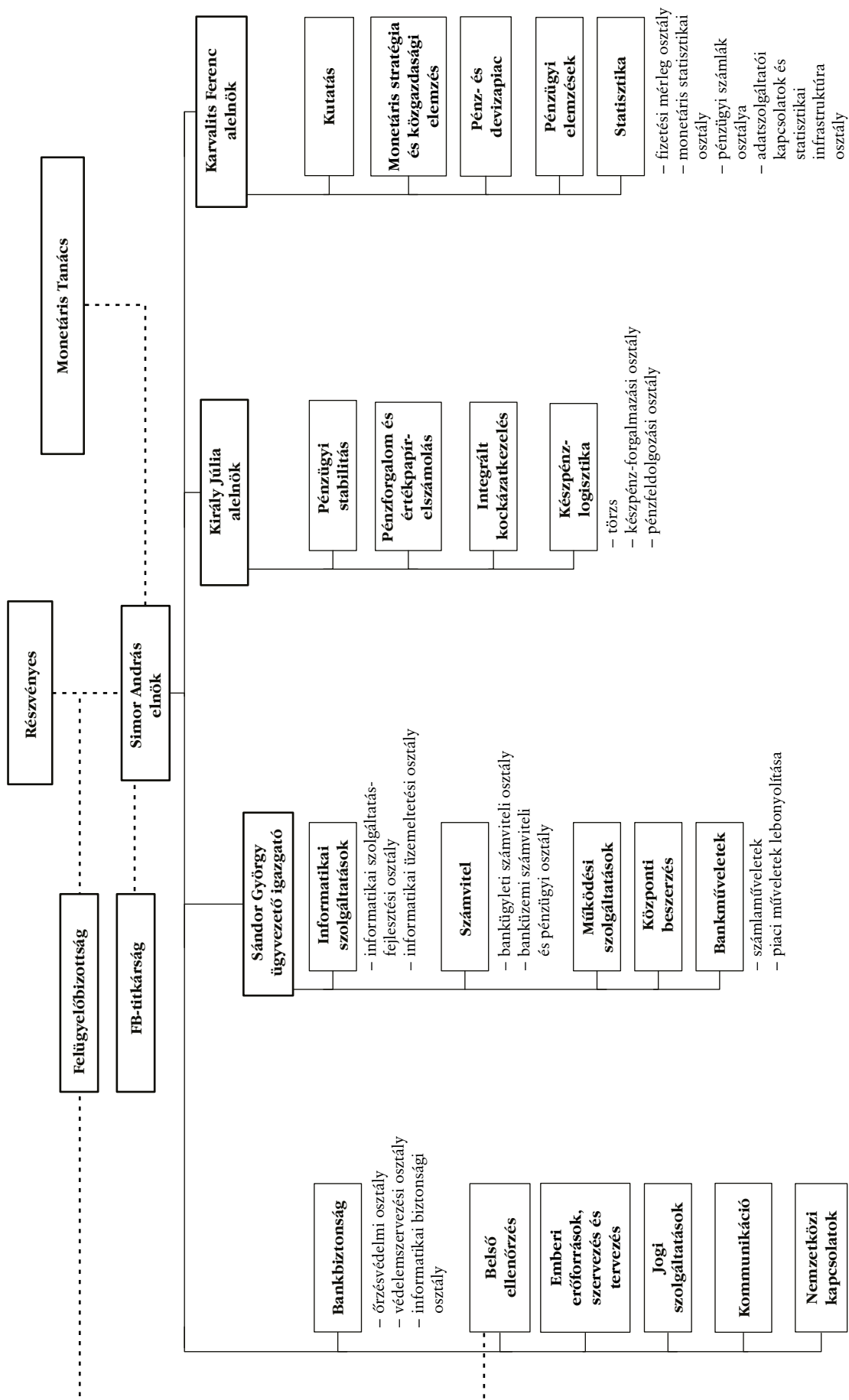
Az MNB működésének támogatása és az MNB tv-ben meghatározott cél- és feladatrendszerének megvalósítása érdekében a bankban **szakmai bizottságok** működnek, amelyek feladata az elnök, az alelnökök és ügyvezető igazgató hatáskörébe tartozó kérdések megtárgyalása és az azokban való döntéshozatal támogatása.

A **Vezetői bizottság** a bank operatív vezetését támogató konzultatív testület, amely a bank működésének irányításáért felelős elnököt segíti a döntéshozatalban, biztosítva egyben az elnök döntéseinek transzparenciáját.

Az **Implementációs bizottság** feladata, hogy a Monetáris Tanács döntéseinek végrehajtásával kapcsolatos döntési jogkörök gyakorlása során a döntéshozatalt a döntések előkészítésével, javaslatokkal, véleményezéssel támogassa.

A **Pénzügyi rendszert felvigyázó bizottság** feladata, hogy a pénzügyi stabilitást – beleértve az intézményrendszer, a pénzügyi piacok, a pénzügyi infrastruktúra működését – érintő jegybanki döntéseket és a bank működés-kockázat-kezelésével kapcsolatos határozathozatalt a döntések előkészítésével, javaslatokkal, véleményezéssel támogassa.

A Magyar Nemzeti Bank mint részvénytársaság szervezeti felépítése
2009. december 31.

A **Beruházási és költséggazdálkodási bizottság** feladata, hogy a beruházásokkal és a költséggazdálkodással kapcsolatos döntési jogkörök gyakorlása során a döntéshozatalt a döntések előkészítésével, javaslatokkal, véleményezéssel támogassa.

Az **ALCO (Eszköz-forrás bizottság)** feladata, hogy a bank mérlegét érintő, devizában végzett tevékenységével kapcsolatos döntési jogkörök gyakorlása során a döntéshozatalt a döntések előkészítésével, javaslatokkal, véleményezéssel támogassa.

Az **Operatív válságkezelő bizottság** a hitelintézetek válságának felmerüléséhez kapcsolódó döntéshozatalt támogatja, és megtárgyalja a válságszimulációs gyakorlat eredményét, tapasztalatait.

A feladatok ellátására hivatott munkaszervezet 2009. december 31-i felépítését a 15. oldali szervezeti ábra szemlélteti.

2.4. AZ MNB MINT A KÖZPONTI BANKOK EURÓPAI RENDSZERÉNEK TAGJA

Magyarország európai uniós csatlakozása az MNB számára a Központi Bankok Európai Rendszeréhez (KBER) történő csatlakozást is jelentette. A KBER az 1998 júniusában létrehozott, frankfurti székhelyű Európai Központi Bankból (EKB) és az EU-s tagállamok nemzeti központi bankjaiból áll, irányító testületei az Igazgatóság és a Kormányzótanács, mely utóbbi az EKB igazgatóságának tagjaiból, valamint az euroövezeti tagállamok jegybankelnökeiből áll. Az EKB harmadik döntéshozó szerve az Eurorendszer és az euroövezeten kívüli tagállamok jegybankjai közötti intézményes kapcsolatot biztosító Általános Tanács. A negyedévente ülésező testület tagja az EKB elnöke, alelnöke, valamint az EU összes tagországának első számú jegybanki vezetője. Az Általános Tanács elsődleges feladata az euroövezeti csatlakozás előkészületeivel kapcsolatos tanácsadás, valamint az EU alapszerződése által megkövetelt konvergenciajelentések elfogadása és az ERM-II működésének nyomon követése. E tevékenysége keretében értékeli az ERM-II-ben részt vevő, euroövezeten kívüli fizetőeszközök és az euro bilaterális árfolyamának fenntarthatóságát, továbbá fórumot biztosít a monetáris és az árfolyam-politika összehangolására, valamint az ERM-II intervenciók és finanszírozási mechanizmusának kezelésére. Az Általános Tanács emellett közreműködik annak ellenőrzésében, hogy az uniós jegybankok és az EKB betartják-e a költségvetés monetáris finanszírozására, valamint az állami szektor pénzügyi intézményekhez történő privilegizált hozzáféréseire vonatkozó tilalmat, részt vállal az EKB tanácsadói funkciójának betöltésében, illetve a statisztikai adatok gyűjtésében,

és ki kell kérni véleményét a számviteli és pénzügyi adatszolgáltatás szabályainak változásával, az EKB tőkejegyzési kulcsának megállapításával kapcsolatos kérdésekben is. Mandátuma értelmében az Általános Tanács akkor szűnik majd meg, ha valamennyi tagállam bevezette az eurót.

2009 során a KBER-tagok száma nem, de az euroövezet létszáma emelkedett: 2009. január 1-jétől az eurót bevezető országok száma Szlovákia csatlakozásával 16-ra nőtt.

A KBER-tagok egyben az EKB tulajdonosai is, a tulajdoni arányokat a népességi és GDP-adatok alapján határozzák meg. Jelenleg az EKB alaptőkéjének 70%-át az euroövezeti jegybankok jegyzik, az alaptőke fennmaradó 30%-a pedig az euroövezeten kívüli tagállamok jegybankjai között oszlik meg. Ez utóbbi jegybankok tőkerészesedésük 7%-ának befizetésével járulnak hozzá az EKB azon működési költségeihez, melyek a KBER-tagság kapcsán merülnek fel. 2004. május 1. – 2006. december 31. között Magyarország 1,3884%-os részesedéssel rendelkezett az EKB-ban. Mivel Magyarország még nem vezette be az eurót, ezen részesedésének 7%-át, összesen 5,4 millió eurót kellett az EKB tőkéjébe befizetnie az EU–KBER-csatlakozás időpontjában (2004. május 1-jén).

A tőkekulcsok kiigazítására a KBER és az EKB alapokmánya alapján ötévente, valamint abban az esetben kerül sor, ha új tagállam csatlakozik az EU-hoz. Bulgária és Románia EU-csatlakozásával a tőkekulcsok módosításra kerültek, így 2007. január 1-jével Magyarország részesedése az EKB-ban 1,3141%-ra, befizetett tőkéje pedig 5,3 millió euróra csökkent.

A fent említett ötéves felülvizsgálat 2008-ban vált aktuálissá, így 2009. január 1-jétől a tőkejegyzési kulcsok ismét kiigazításra kerültek (az egyes országok EU-s GDP-ből és az EU teljes lakosságából való részesedéséről az Európai Bizottság által összeállított statisztikai adatok alapján). Ennek megfelelően 2009. január 1-jével Magyarország részesedése az EKB-ban 1,3856%-ra, befizetett tőkéje pedig 5,6 millió euróra emelkedett.

Az EKB döntéshozó szerveinek munkájában fontos szerepet játszanak az ún. KBER-bizottságok, melyek alapvetően döntés-előkészítő és koordinációs szerepet töltenek be a különböző jegybanki funkciók szerinti munkamegosztásban, lefedve a központi banki működés valamennyi területét, a monetáris politikától kezdve a kommunikáción át a statisztikai adatszolgáltatásig. A nem euroövezeti tagállamok központi bankjainak szakértői azokon a bizottsági üléseken vannak jelen, ahol a KBER egészét érintő és az Általános Tanács kompetenciájába tartozó kérdések szerepelnek napi-

renden. (A 13 KBER-bizottság, valamint a KBER-bizottságokat támogató további fórumok tevékenységét a 3.11. fejezet mutatja be.) A bizottságok egy évre előre meghatározott ütemterv szerint, átlagosan 4-5 alkalommal üléseznek és tanácskoznak a szakterületüket érintő aktuális kérdésekről.

Az MNB vezetői és illetékes szakértői továbbra is aktívan részt vesznek ezen bizottságok, illetve a bizottságok által létrehozott munkacsoportok tevékenységében. A KBER-bizottsági munka 2009-ben is rendkívül hasznos fóruma volt a szakmai tapasztalatcserének, segítve az Eurorendszerhez való csatlakozási felkészülésünket.

3. Beszámoló az MNB 2009. évi tevékenységéről

3.1. MONETÁRIS POLITIKA

A monetáris politika keretei

Az MNB tv. a jegybank elsődleges céljaként az árstabilitás elérését és fenntartását jelöli meg. Az árstabilitás elérése érdekében 2001 óta az MNB az inflációs célkövetés rendszerében határozza meg a monetáris politikát. E rezsim keretében a Monetáris Tanács az árstabilitásnak megfelelő számszerű inflációs célt határoz meg, és a kitűzött inflációs cél elérését szolgáló monetáris politikát folytat. A folytonos cél kijelölését megalapozó számítások szerint a 3 százalékos infláció tekinthető a magyar gazdaság szempontjából optimálisnak, és ezt az értéket a későbbi felülvizsgálat során is megerősítette a Monetáris Tanács. Ez a mérték minimálisra csökkenti az inflációból fakadó költségeket, egyúttal védelmet biztosít a defláció kockázata ellen, és összhangban áll a nemzetközi gyakorlattal is. A 2008. év eleje óta működő lebegő árfolyamrendszer a korábbiaknál kedvezőbb feltételeket teremt az MNB számára az inflációs cél eléréséhez, és ezen keresztül a maastrichti nominális kritériumok teljesítéséhez.

A 2007 júliusától hatályos jegybanktörvény alapján a Monetáris Tanács létszáma fokozatosan csökken, legfeljebb 7, de legalább 5 főre. A létszámváltoztatás úgy valósul meg, hogy a tagok mandátumának lejártá után új tanács tag kinevezésére nem kerül sor. 2009-ben a Monetáris Tanács létszáma ezzel összhangban 11-ről 9 főre csökkent.

Inflációs folyamatok 2009-ben

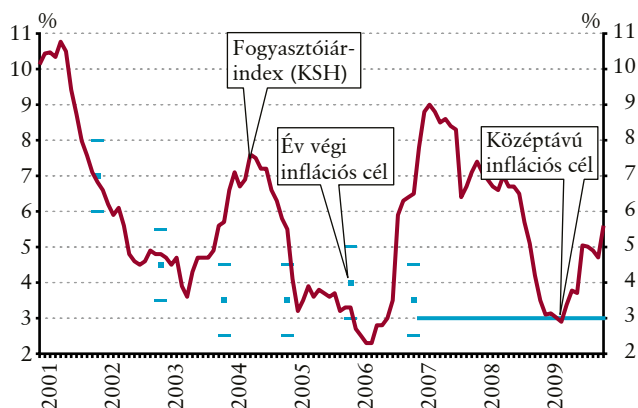
Az éves átlagos infláció 4,2 százalék volt 2009-ben. A fogyasztóiár-index az év elejére a 3 százalékos cél közelébe

került, az év második felében azonban 5 százalék fölé emelkedett.

Habár nem teljesült az inflációs cél Magyarországon, a 2009-es inflációs folyamatok markáns változást hoztak a korábbi időszakhoz képest, és elérhető közelségbe került a 3%-os infláció, a középtávú cél. Az inflációs teljesítmény elemzésekor ki kell emelni, hogy az adóváltozások irányából olyan mértékű, előre nem látható sokkok érték az utóbbi években a hazai árakat, hogy azok önmagukban is nagyban megnehezítették az árstabilitás elérését.

1. ábra

Az inflációs cél és az infláció alakulása

Forrás: KSH, MNB.

A 2009-es inflációs adatok értékelése alapján a legfontosabb megállapítás, hogy egyértelműen megtört a korábbi évekre jellemző inflációs tehetetlenség. Ezt legjobban a piaci szolgáltatások – adóváltozásoktól szűrt – árdinamikájának las-

1. táblázat

A fogyasztóiár-index és komponensei

(százalékos változás az előző év azonos időszakához képest)

	2007	2008	2009	I. n.év	II. n.év	III. n.év	IV. n.év
Maginfláció	5,4	5,2	4,1	3,3	3,2	5,1	5,1
Feldolgozatlan élelmiszerek	13,7	5,8	5,0	3,1	11,1	3,9	1,7
Jármű-üzemanyag és piaci energia	2,2	9,9	-5,2	-11,5	-9,9	-5,0	5,5
Szabályozott árak	19,7	8,7	8,0	8,1	8,0	8,6	7,1
Fogyasztóiár-index	8,0	6,1	4,2	3,0	3,6	5,0	5,2

Megjegyzés: Az inflációs főcsoportok idősorai – egyes részletek 2009-es átcsoportosítása miatt – visszamenőleg is eltérhetnek a korábbi években publikálttól.

Forrás: KSH.

sulása tükrözi. A korábbi években a szolgáltatások árindexe 5-6 százalék között ingadozott, ezzel szemben 2009-ben – az indirektadó-emelések hatásától megtisztítva – 3 százalék közelébe süllyedt. További kedvező jel volt, hogy a 2009. júliusi áfa- és jövedékiadó-emelés hatására az árindex csak kisebb mértékben emelkedett, mint azt a korábbi tapasztalatok alapján várni lehetett volna.

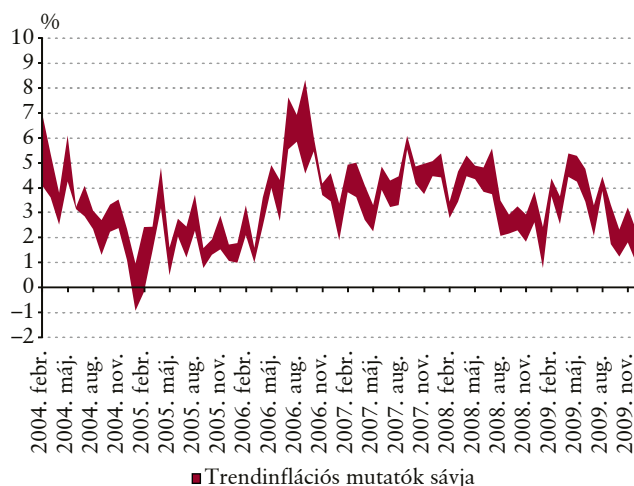
Az iparcikkárak ugyanakkor a korábbi éveknél nagyobb mértékben ingadoztak. Ennek hátterében egyrészt a magas árfolyamvolatilitás, másrészt a kereslet-visszaesés miatt meghirdetett, de csak rövid ideig tartó akciók álltak.

Az árindexre 2009 folyamán jelentős hatást gyakoroltak a maginfláción kívüli tételek is, jobbra a bázishatáson keresztül. Az üzemanyagárak – a világpiaci olajárak változását követve – az év elején még szignifikáns deflációs hatással jártak. Az év végén azonban már e hatás ellenkezője érvényesült: a 2008 végi árcsökkenés hatása kifutott az éves indexekből, így ismét emelkedett e körben az éves árindex. Mindössze éven belüli hatása volt a nyers élelmiszerek tavaszi hirtelen, jelentős emelkedésének, ez a nyári hónapok során fokozatosan korrigálódott. Az év végére a nyers élelmiszerek árszintje gyakorlatilag megegyezett az egy évvel korábbival.

Az adóemelések miatt az éves indexekből a szokásosnál nehezebb a trendinflációs folyamatokat megragadni. Az év második felében az adóváltozás hatásától tisztított, rövidbázisú indexek is az alacsony inflációs környezet irányába mutattak. A rendkívül mély gazdasági visszaesés hatására számottevően csökkent az év során az adóemelések miatt átmenetileg magas infláció beragadásának kockázata.

2. ábra

Trendinflációs mutatók

Forrás: MNB.

Monetáris politika

A monetáris politikai döntések egyik alapvető sajátossága, hogy csak több negyedéves késéssel képesek hatni a fogyasztói árak alakulására. Ennélfogva a döntéshozatal során elengedhetetlen az előre tekintő magatartás, azaz a gazdasági folyamatok jövőben várható legvalószínűbb kimenetelének megbecslése. Az inflációs célkövetés rendszerében a negyedévente készülő előrejelzés ad leginkább támpontot a döntéshozók számára.

A 2009-es monetáris politikai lépések mögött meghúzódó megfontolások megértéséhez a globális pénzügyi és gazdasági válság 2008. szeptemberi fordulatát érdemes kiindulópontnak venni. A 2008 őszi elmélyülő válság következtében megcsappanó kockázatvállalási hajlandóság a pénzügyi piacok súlyos működési zavaraihoz vezetett. Magyarország nagyfokú sebezhetősége mind a fiskális, mind a monetáris politikát komoly kihívások elé állította. E turbulens gazdasági környezetben a monetáris politika kiemelt célja a makrogazdaság stabilitásának megőrzése, az ország finanszírozhatóságának biztosítása és a nagyfokú sebezhetőség mérséklése volt.

2009 során az inflációs célkövetés rendszerében komoly kihívást jelentett a jegybank számára a reálgazdasági és pénzügyi stabilitási szempontok közötti feszültség. Az év elején az európai konjunktúrára vonatkozó előrejelzések drasztikusan romlottak, és ez a hazai visszaesést is tovább mélyítette. A recessziós környezetben a nagymértékben visszaeső kereslet hatására Magyarországon megtört a régóta tartó inflációs perzisztencia, és ennek következtében az alap inflációs folyamatokban az árstabilitással konzisztens dinamikát figyelhettünk meg. A februárban publikált makrogazdasági előrejelzés a monetáris politika számára releváns időhorizonton cél alatti nettó – azaz az indirekt adók hatásától szűrt – inflációt és egyre mélyülő recessziót vetített előre. Kérdéses volt ugyanakkor, hogy mekkora azonnali árszintemelő, illetve későbbi tovagyrúzó hatással jár majd a fiskális konszolidációs program keretében megvalósított indirektadó-emelés.

A meglehetősen borúlátó világ gazdasági – és így hazai növekedési – kilátások egyértelműen alacsonyabb kamatszintet indokoltak, a globális kockázatvállalási hajlandóság kiszámíthatatlansága, a pénzügyi stabilitási kockázatok azonban erősen korlátozták a kamatsökkentés lehetőségét. A 2008. őszi 3 százalékpontos kamatemelést követően, 2008 novemberében megkezdett kamatsökkentési ciklus folytatására 2009 januárjában még lehetőséget látott a Monetáris Tanács. Februárban azonban a cseh, lengyel és magyar valuták súlyos leértékelődési nyomás alá kerültek, összefüggés-

ben a régiós pénzügyi stabilitási kockázatok emelkedésével. A forint árfolyama a 2009. január eleji 265–270 forint/eurós szintről 300 forint/eurós árfolyam közelébe emelkedett. A gyengülési hullám március elején érte el tetőpontját, 310–320 forintos konverziós rátán. Bár a Monetáris Tanács februárban már nem változtatott az irányadó kamaton, a leértékelődési nyomás nem mérséklődött. Március elejére a Monetáris Tanács megítélése szerint az árfolyamvárakozások elszakadtak a makrogazdasági fundamentumoktól, és a negatív folyamatok ellensúlyozására rendkívüli ülés alkalmával döntött az EU-források MNB általi piacra vezetésének lehetőségéről.

A kora tavaszi mélypontról a kelet-közép-európai régió megítélése fokozatosan javulni kezdett, a régiós jegybankok, pénzügyi felügyeletek közös fellépése sikeresnek bizonyult. A hazai pénzügyi piacokon is megkezdődött a konszolidáció, a likviditási, stabilitási kockázatok jelentősen mérséklődtek, a forint árfolyama pedig erősödött, májusban tartósan 270–290 forint/euro közötti sávban tartózkodott. Makrogazdasági szempontból azonban a külső dekonjunktúra, a hitelkínálat drasztikus csökkenése és a kényszerűen prociklikus költségvetési politika az európai átlagnál nagyobb mértékű visszaesést eredményezett. Az inflációs előrejelzések továbbra is cél alatti fogyasztóiár-indexet valószínűsítettek a monetáris politika számára releváns időhorizonton. Mindazonáltal a magyar gazdaság sérülékenysége, egy jelentős árfolyam-leértékelődés kockázata miatt a Monetáris Tanács júniusig nem változtatott az alapkamat mértékén.

A második negyedévben kedvező fordulat következett be a globális környezetben. A pénzügyi piacok egyre inkább stabilizálódtak, és a kelet-közép-európai régió kockázati megítélése is határozottan javult. A hazai konjunktúrára vonatkozó előrejelzések azonban továbbra is csak 2011-től valószínűsítettek érdemi fellendülést, és a monetáris politika számára releváns időhorizonton cél alatti (nettó) inflációt vetítettek előre. A hosszabb távú inflációs kilátások szempontjából is kedvező volt, hogy a 2009. nyári indirekt-adó-emelések inflációs hatása kisebb lett a korábbi, hasonló adóemelések alapján vártnál. A stabilitási és fenntarthatósági kockázatok oldódásával lehetőség nyílt arra, hogy a makrogazdasági szempontok kerüljenek előtérbe, és így lehetővé vált az alapkamat csökkentése.

A kockázati prémium javulásával összhangban a Monetáris Tanács júliusban 1 százalékkal kezdte meg az alapkamat mérséklését, melyet novemberig – a piaci várakozásokkal végig összhangban – havonta félszázalékos lépésközökkel folytatott. A kamatcsökkentések előzetes elköteleződés nélkül, a makrogazdasági és kockázati megítélés alapján valósultak meg. Decemberben a Monetáris Tanács a lépésközt

megfelelően, 0,25 százalékponttal csökkentette a kamatot. Az alapkamat az év második felében hat alkalommal, összesen 3,25 százalékponttal csökkent a 2009. év végi 6,25 százalékos szintre. Mivel a kamatcsökkentés az árfolyam számottevő ingadozása nélkül ment végbe, a monetáris kondíciók érdemben lazultak 2009 végére.

A hazai bankok deviza- és forintlikviditásának támogatása érdekében tett jegybanki intézkedések

A 2008 őszén a magyar piacokra is begyűrűzött globális pénzügyi válság hatásai 2009-ben is befolyásolták a hazai pénzügyi piacokat, azok likviditását, különösen az év első felében. Az MNB a bankközi forint- és devizalikviditás jobb elosztásának, valamint a hazai pénzügyi piacok működésének támogatása érdekében 2009 első negyedévében tovább bővítette alkalmazott eszközeit. 2009 második felében fokozatosan mérséklődtek a 2008 őszén kezdődött piaci feszültségek, ami lehetőséget adott a jegybanknak arra, hogy monetáris politikai eszköztárát újra a válság előtti gyakorlathoz közelítse.

A hazai bankok devizalikviditásának támogatása érdekében tett jegybanki lépések

A hazai piacok devizalikviditás-elosztásának támogatása érdekében az MNB és a Svájci Nemzeti Bank 2009. január 28-án euro–svájci frank devizaswap-megállapodást kötött, ami lehetővé tette, hogy az MNB 2009. február 2-ától svájci frank likviditást nyújtó, rögzített árú, egyhetes futamidejű euro–svájci frank FX-swap tendert vezessen be. A feltételeknek eleget tevő ügyfelek minden hét első kereskedési napján nyújthatták be ajánlataikat, melyeket hetente legfeljebb 5 milliárd euro értékben teljesített az MNB. Az eredetileg 2009 áprilisáig megkötött megállapodást a rövid lejáratú svájci frank források piacának erősítése érdekében a Svájci Nemzeti Bank és az MNB az év során több alkalommal is meghosszabbította, végül a tendert 2010. január végén felfüggesztette.

Az MNB 2009. március 2-ától hat hónapos futamidejű, 2009. március 9-től három hónapos futamidejű, forint ellenében eurolikviditást nyújtó euro–forint FX-swap tendert vezetett be, melynek kettős célja volt. Egyrészt a devizapiaci egyensúly támogatásán keresztül hozzájárult a hazai bankok devizalikviditási feszültségének csökkentéséhez és a deviza-forrásköltségeik mérsékléséhez, amely a vállalati hitelezés területén megfigyelhető feszültségek oldódását támogatta. Másrészt a swappiac egyensúlyának elősegítésével a külföldi szereplők forint elleni spekulációs pozícióinak költsége is jelentősen emelkedett. A kedvezőbb feltételekkel igénybe vehető hat hónapos ügyletet azok a hazai hitelintézetek vehetik igénybe, amelyek vállalták, hogy a belföldi

vállalati hitelállományukat 2009 során legalább szinten tartják. A hat hónapos lejáratú eszköz bevezetésével a magyar bankok tervezhetően és tartósan, 6 hónapos futamidőre juthatnak euroforráshoz. A feltételeket hét bank vállalta, amelyek összesen 2,81 milliárd euro értékben vehetik igénybe az új eszközt. A három hónapos euro-csereügyleten a hat hónapos FX-swap tenderek céljára elkülönített 5 milliárd eurós keretből igénybe nem vett összeg erejéig valamennyi, a szükséges technikai feltételeket teljesítő belföldi hitelintézet részt vehet.

2009 második negyedévében a Magyar Nemzeti Bank az eurolikviditást nyújtó devizacsere-ügyleteinek technikai feltételeit úgy alakította át, hogy azok minél inkább támogassák a hazai hitelintézetek devizalikviditás-kezelését. Ezért 2009. április 14-től kezdődően a korábbi 10 százalékhelyett 5 százalékra csökkent az eurolikviditást nyújtó FX-swap ügyletek keretében megkövetelt pótlólagos forintfedezet mértéke. Továbbá 2009. május 11-től a három és hat hónapos futamidejű ügyletek napi kiértékeléséhez kapcsolódó fedezeti számlaműveletek szimmetrikusan kerülnek alkalmazásra, azaz az MNB túlfedezettség esetén az ügyfelei által az ügylet keretében lekötött forintösszeget felszabaddítja.

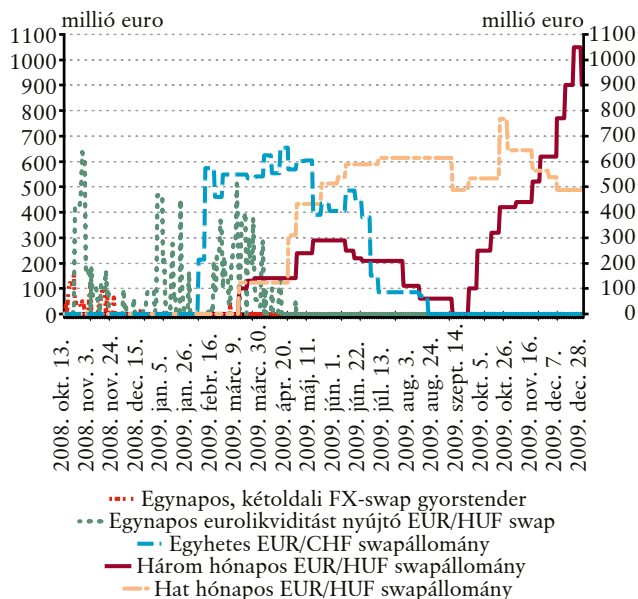
A hazai FX-swap piac likviditásának 2009 első felében tapasztalható javulása és a hitelintézetek egymással szembeni ügyleteit korlátozó limitek enyhülése következtében a 2008 októberében bevezetett egynapos futamidejű, kétoldali (euro- és forintlikviditást nyújtó) jegybanksi FX-swap gyorstender igénybevétele rendkívül alacsonnyá vált. A kedvező piaci folyamatok következtében az MNB 2009. május 18-án megszüntette a kétoldali FX-swap gyorstenderét.

Az egynapos jegybanksi FX-swap eszközöket 2009. áprilisig, az egyhetes euro-svájci frank eszközt 2009. augusztus közepéig vették igénybe aktívan a piaci szereplők. A hosszabb futamidejű euro-forint swapok közül a három hónapos futamidejű eszközt a bevezetést követően és 2009 negyedik negyedévében használták intenzíven a bankok, míg a hat hónapos futamidejű eszköz iránt október végéig mutatkozott kereslet, azóta a lejáratok következtében az állomány csökkenése figyelhető meg.

Az euro-forint swapeszközök likviditásszükségletét támogató, az EKB-val 2008 októberében kötött 5 milliárd eurós repomegállapodás 2010 januárjában átalakult. A módosított megállapodás alapján az MNB a rendelkezésre álló keretösszeg felét – 2,5 milliárd eurót – euro-forint swap formájában is igénybe veheti az EKB-tól.

3. ábra

A jegybanksi FX-swap eszközeinek igénybevétele – nyitott állományok

A bankközi forintpiac likviditásának támogatása érdekében tett intézkedések

Az MNB széles körű forintpiaci eszköztárának alakításával több esetben is lépéseket tett a forintpiac működésének támogatása érdekében.

Kamatfolyosó szélesítése, kéthetes és hat hónapos hitelek feltételeinek változtatása

2009 elején az MNB kibővítette a hat hónapos futamidejű forintlikviditást nyújtó eszközöknek partnerkörét, így 2009. február 2-ától az MNB által értékpapír-fedezet ellenében nyújtott forinthitel partnerköre megegyezik az egynapos hitel partnerkörével. 2009. május 5-től kezdődően a hiteltenderen a beadható ajánlatok száma ajánlattevőnként a korábbi egy helyett háromban került meghatározásra. Az MNB vállalta továbbá, hogy a hat hónapos, változó kamatozású, fedezett hiteltender eszközét legalább 2010. június 30-ig fenntartja.

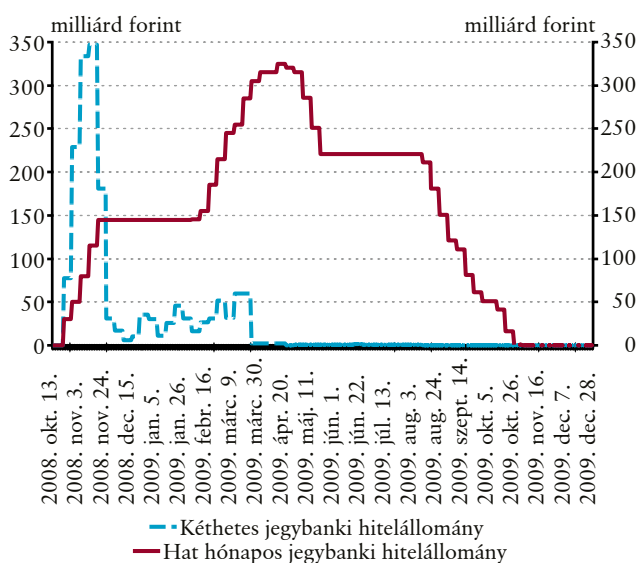
Az MNB 2009. november 24-i hatállyal $\pm 0,5$ százalékpont-ról a válság előtti ± 1 százalékpont-ra szélesítette a jegybanksi irányadó eszköz körüli kamatfolyosót, amivel párhuzamosan a kéthetes futamidejű, fix kamatozású jegybanksi hitel alapkamat fölötti kamatfelárát a korábbi 0,25 százalékpont-ról 0,5 százalékpont-ra emelte. A kamatfolyosó 2008. októberi szűkítésének célja az volt, hogy a nehezebbé vált likvi-

ditáskezelés ne okozzon jelentős veszteséget a hitelintézeteknek, és a rövid lejáratú bankközi kamatok volatilitása ne növekedjen. 2009 második felében a piaci helyzet normalizálódása azonban megteremtette a lehetőséget a korábbi kamatfolyosó szélességének visszaállítására. Az egynapos bankközi hozam tartósan és jelentősen a jegybanksi alapkamat szintje alatt tartózkodott, amely a hazai bankok egymással szembeni, továbbra is nagyon alacsony partnerlimitjeivel és a bankközi kereskedés helyett – a legrövidebb, egynapos futamidőn is – a jegybanksi betét tartásának preferálásával magyarázható. A korábbinál szélesebb kamatfolyosó változatlan stratégia mellett költségnövekedést jelent a bankrendszer számára, így arra ösztönözheti a piaci szereplőket, hogy a bankközi piac és a jegybanksi kéthetes kötvény aktívabb igénybevételével kezeljék likviditásukat. Ezzel az egynapos bankközi kamatok nagyobb valószínűséggel fognak a kéthetes kötvény alapkamattal megegyező kamata közelében tartózkodni, és a bankközi piac likviditásának erősödésével a hitelintézetek likviditáskezelési mozgástere tovább bővül.

A bankok forintlikviditás-kezelésének támogatása érdekében 2008 őszén bevezetett hiteleszközök közül a kéthetes jegybanksi hitel igénybevétele a 2008 őszi magas szintről 2009 első negyedévére jelentősen lecsökkent, a negyedik negyedévtől pedig egyáltalán nem vették igénybe a bankok ezt az eszközt. A hat hónapos hiteleszköz igénybevétele 2009. április közepén érte el maximumát, május eleje óta nem történt újabb hitelfelvétel.

4. ábra

A jegybanksi kéthetes és hat hónapos hitelek igénybevétele – nyitott állományok

Az elfogadható fedezetek körének bővítése és az alkalmazott haircutok

Annak érdekében, hogy a megnövekedett hitelkereslet kielégítését ne korlátozza a megfelelő mennyiségű értékpapír-fedezet hiánya, az MNB 2009-ben tovább bővítette a hitelműveletek során elfogadható fedezetek körét. 2009. február 20-tól kezdődően elfogadja fedezetként a forintban, euróban, illetve svájci frankban denominált magyarországi helyi önkormányzatok által kibocsátott kötvényeket. Az Európai Központi Bank által alkalmazott eszköztárhoz történő további harmonizáció érdekében az MNB 2009. július 30-tól elfogadja partnereitől a saját kibocsátású jelzálogleveleket is hitelműveleteik fedezeteként.

Az MNB rendszeresen felülvizsgálja az elfogadott fedezetek esetében alkalmazott kockázatkezelési paramétereit. Ennek nyomán 2009. február 20-i hatállyal módosításra kerültek a napi fedezetértékelés során alkalmazott haircutok és befogadási mértékek.

Korábbi állampapír-vásárlási aukciók keretében megszerzett állampapírok értékesítése az ÁKK Zrt. részére

Az MNB két alkalommal, december 2-án és 16-án, összesen 32,33 milliárd forint névértékben értékesített piaci áron az Államadósság Kezelő Központ Zrt.-nek egy éven belül lejáró állampapírokat abból a portfólióból, amelyet 2008 őszén a hazai állampapírpiacon zavartalan működésének és a bankrendszer likviditásának támogatása érdekében tartott másodlagos állampapír-piaci aukciói során vásárolt. Az eladások az ÁKK Zrt. visszavásárlási aukcióit követően történtek, a piaci szereplők által a visszavásárlási aukciókon felajánlott mennyiségekben, a visszavásárlásokon kialakult átlagos hozamok mellett.

Az Európai Uniótól érkező folyó és tőke-transzferek piacra vezetése

A Monetáris Tanács 2009. március 8-án döntött az Európai Uniótól érkező folyó és tőke-transzferek Magyarország uniós befizetéseivel csökkentett értékének (nettó EU-transzferek) piacra vezetéséről. A Magyarországra érkező nettó EU-transzferek értéke 2009-ben 2,7 milliárd euro volt. Az MNB ennek az összegnek egy részét a devizatartalékok szintjének növelésére fordította, másik részét az év során az OTC-piaci szokványok figyelembevételével, diszkrecionális módon konvertálta a bankközi devizapiacra. Az ügyletek lehetséges partnerei az MNB-nél devizapiaci limittel rendelkező hazai és külföldi hitelintézetek voltak.

3.2. A PÉNZÜGYI KÖZVETÍTŐRENDSZER STABILITÁSA

A Magyar Nemzeti Bank kiemelt feladata volt 2009-ben a pénzügyi stabilitást veszélyeztető kockázatok mérséklése, a pénzügyi és gazdasági válság által okozott reálgazdasági költségek csökkentése.

A jegybank számára az év első felében a pénzügyi piacok és a bankrendszer likviditási helyzetének erősítése jelentette a fő kihívást. Ennek érdekében vezette be a Magyar Nemzeti Bank az előző fejezetben részletesen ismertetett új monetáris politikai eszközöket (hosszabb futamidejű eurolikviditást biztosító devizaswaptenderek, svájci frank–euro swaptender), illetve az önkormányzati kötvényekkel bővítette az elfogadható fedezetek körét. Új adatszolgáltatás bevezetésével és az erre épülő elemzési keretrendszer segítségével az MNB megerősítette a hazai pénzügyi közvetítőrendszer kockázatait figyelemmel kíséző monitoringrendszerét. A jegybank véleményezőként ugyancsak részt vett az anyabankokkal nem rendelkező hazai bankok állami hitelkérelmének elbírálásában.

A bankrendszer likviditási kockázatait mérsékelte a külföldi anyabankok erős elkötelezettsége is. Az anyabankok eddigi magatartása, és a Magyar Nemzeti Bank aktív előkészítésével, a nemzetközi szervezetek (Nemzetközi Valutaalap, Európai Bizottság) koordinációjában, a hat legnagyobb magyarországi külföldi leányvállalat anyabankjainak részvételével megvalósult Európai Bankkoordinációs Kezdeményezés (European Bank Coordination Initiative – EBCI) keretében aláírt önkéntes kötelezettségvállalásuk is megerősítette, hogy szükség esetén likviditással, illetve tőkével is segítik leánybankjaikat. A Magyar Nemzeti Bank üdvözölte az anyabankok elkötelezettségét, mivel ez hozzájárul a hazai pénzügyi stabilitás fenntartásához.

A jegybanki lépések, az állami hitelnyújtás, valamint az anyabankok elkötelezettsége miatt a likviditási helyzet stabilizálódott, a bankrendszer likviditási tartalékai megnövekedtek, a kulcsfontosságú piacok működése normalizálódott.

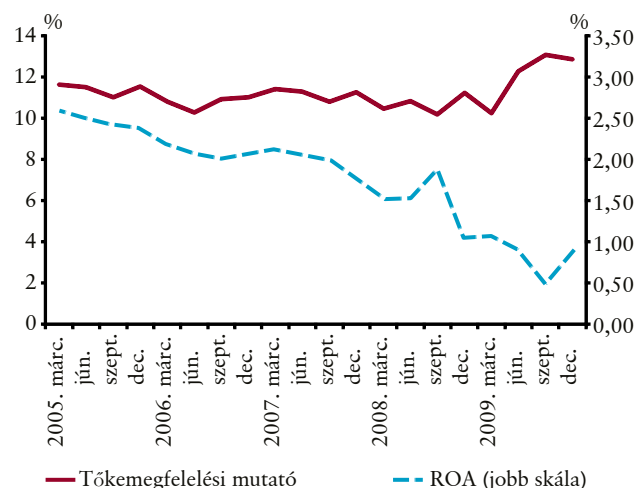
A pénzügyi stabilitást erőteljesen befolyásolta a bankok alkalmazkodása a gazdasági recesszióhoz. A hazai bankrendszer gyorsan reagált a megváltozott pénzügyi és makrogazdasági környezetre. A külföldi forrásokra való ráutaltság a hitel/betét arány csökkenésével mérséklődött. A bankok likviditása folyamatosan javult, de 2009-ben és 2010-ben a gazdasági visszaesés miatt jelentősen romló hitelminőséggel és növekvő hitelezési veszteségekkel kellett és kell szembenézniük. A bankrendszer hitelportfóliója 2009 második felében az MNB várakozásának megfelelően tovább rom-

lott. A vállalati hitelek portfólióminőségének romlása a visszaeső gazdasági teljesítmény miatti gyengülő jövedelmezőségre vezethető vissza, míg a lakosságnál a meghatározó szerepet a munkanélküliség növekedése játszotta.

A bankrendszer aktívan kezelte a romló hitelportfólióból eredő növekvő hitelezési veszteségeket. Az intézmények megerősítették követeléskezelési tevékenységüket és a hitelek átstrukturálásával mérsékeltek azok nem teljesítővé válásának kockázatát. A növekvő hitelezési veszteségeket a javuló jövedelmezőség segítette elnyelni. A bankrendszer 2009-ben közel hasonló eredményt realizált, mint 2008-ban, miközben az elszámolt értékvesztés több mint két és félszeresre nőtt. A bankrendszer tőkeellátottsága mindeközben erősödött. A jegybank szakértői által 2009 őszén végzett stresszteszt alapján az alapesetben vártnál jelentősen kedvezőtlenebb gazdasági feltételek mellett is kezelhető mértékű lenne a bankrendszer pótlólagos tőkeigénye.

5. ábra

A bankrendszer eszközarányos jövedelmezősége (ROA) és tőke megfelelési mutatója

Megjegyzés: Tőke megfelelési mutató: kockázatok fedezésére figyelembe vehető alapvető tőke/Tőkekövetelmény)*8%; ROA: Adózás előtti eredmény/átlagos mérlegfőösszeg, évesített adatok; Adózás előtti eredmény: gördülő 12 havi adat; Átlagos mérlegfőösszeg: gördülő 12 havi számtani átlag.

A jegybank – bár szabályozói jogkörrel és eszközökkel nem rendelkezik – a pénzügyi stabilitás erősödésének érdekében aktívan (gyakran kezdeményezőként) vett részt a pénzügyi rendszer kockázatainak csökkentését célzó szabályozási feladatokban.

A devizahitelezés kockázataira az MNB már korábban is számos fórumon, köztük a stabilitási jelentésekben is felhívta a figyelmet. Az elmúlt években a bankok versenye egyre kockázatosabb devizaalapú hiteltermékek (euro, svájci

frank, majd japán jen) bevezetését hozta magával, illetve a hitelezési feltételek fokozatos lazulása – többek között az önrész, illetve jövedelemigazolás nélküli hitelezés elterjedése – lehetővé tette a háztartások gyors és az egészséges mértéket meghaladó eladósodását. A devizahitelezésből eredő kockázatokat a pénzügyi válság felerősítette. A kockázatok korlátozása és a körültekintő hitelezés érdekében a MNB javaslatot tett szabályozói eszközök használatára, aminek részét képezte az egyedi banki szintű kockázatvállalási alapelvek, illetve a hitelezési feltételek szigorítása, többek között a hitel-fedezeti arány, a törlesztő részlet-jövedelem arány, a devizanem, valamint a gépjármű-vásárlási hitelek maximális futamidejének korlátozása. A kezdeményezés alapján a kormány 2009. december végén rendeletet adott ki a körültekintő lakossági hitelezés feltételeiről és a hitelképesség vizsgálatáról. Az MNB által javasolt korlátok alkalmazásával megakadályozható a hitelezési feltételek fellazulása és a háztartások túlzott eladósodottsága, ami hosszabb távon elősegítheti a fenntartható gazdasági növekedést és mérsékelheti az ország külső sérülékenységét.

Az MNB a pénzügyi stabilitásért felelős más intézményekkel (Pénzügyminisztérium, Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete) együtt közreműködött az új, a pénzügyi rendszer szintjén jelentkező kockázatok nyomon követésére és mérséklésére a korábbiaknál is nagyobb hangsúlyt helyező felügyeleti struktúra kialakításában. A 2009. évi CXLVIII. törvény 2010. január 1-jei hatállyal módosította a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről szóló törvényt, valamint az MNB tv.-t is. A 2010. január 1-jétől hatályos rendelkezések szerint az MNB, a PM és a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) vezetőinek részvételével működő Pénzügyi Stabilitási Tanács rendszeres ülésein áttekinti a pénzügyi rendszer stabilitási helyzetét, jóváhagyja a PSZÁF felügyeleti ellenőrzési célterületeit, illetve szükség esetén jogszabály megalkotását vagy módosítását is kezdeményezi. A rendszerszintű felügyeleti eszközök megerősítésének részeként a jegybank is kezdeményezhet a kormánynál vagy a kormány tagjánál jogszabály-módosítást vagy jogalkotást, amire a címzettnek 15 munkanapon belül választ kell adnia a jogszabályalkotás előkészítésének megkezdésével vagy annak érdemi indokolásával, hogy miért nincsen erre szükség. A PSZÁF rendszerszintű kockázatok esetén a pénzügyi közvetítőrendszer biztonságos működése érdekében legfeljebb kilencven napra megtilthatja, korlátozhatja, vagy feltételekhez kötheti egyes tevékenységek végzését, szolgáltatások nyújtását, ügyletek kötését, termékek forgalmazását. Az elfogadott törvény értelmében a PSZÁF az általa észlelt, a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitását veszélyeztető jelentős kockázatokról haladéktalanul értesíti az MNB-t.

Az elfogadott módosításokkal megerősödik a PSZÁF szervezete, és várhatóan javul a működési hatékonysága (rugalmasabb szervezeti struktúra, hatékonyabb döntéshozatal), és a korábbinál jóval több eszköze lesz az MNB-nek és a PSZÁF-nak a pénzügyi rendszer stabilitását erősítő intézkedések kezdeményezésére, illetve meghozatalára.

3.3. FIZETÉSI ÉS ÉRTÉKPAPÍR-ELSZÁMOLÁSI RENDSZEREK

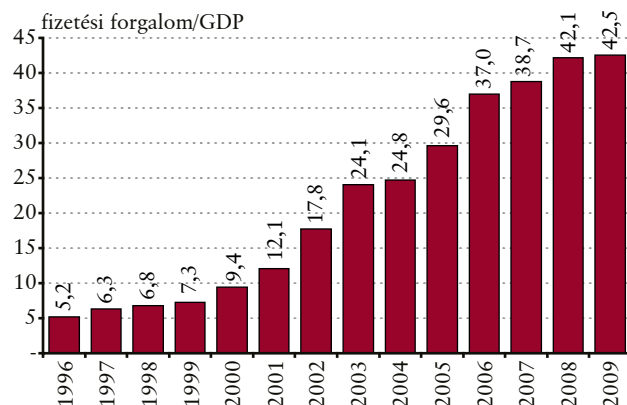
Az MNB a fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerekben többféle szerepet lát el. A piaci verseny szempontjából semleges partnerként, a bankközi együttműködés katalizátorként az érintettek együttes döntését igénylő infrastruktúra-fejlesztés elősegítője. Mint felvigyázó az elszámolási infrastruktúra egészét tekintve szabályozó, engedélyező, ellenőrző szerepet tölt be. Szolgáltatóként vezeti a hitelintézetek számláit, amelyeken a bankközi ügyletekből származó fizetések véglegesen kiegyenlítésre kerülnek. Működteti a Valós Idejű Bruttó Elszámolási Rendszert (VIBER). Többségi tulajdonosa a Központi Elszámolóház és Értéktár Zrt.-nek (KELER Zrt.), résztulajdonosa a GIRO Elszámolásforgalmi Zrt.-nek (GIRO Zrt.), a KELER Központi Szerződő Fél Kft.-nek (KELER KSZF Kft.) és résztvevője mindhárom elszámolási rendszernek.

A VIBER működése és fejlesztése

A VIBER tagjainak száma 2009-ben 56 volt, tizennégygyel¹ több, mint az előző év végén. A Bankközi Klíring Rendszer (BKR) és a VIBER együttesen 1003,4 billió (ezermilliárd) forint értékű forgalmának 93,7%-a a VIBER-ben számoltott el, míg a forgalom volumenéből a BKR részesedett

6. ábra

A BKR és a VIBER rendszerek éves forgalma abszolút értékben, illetve a GDP-hez viszonyítva

¹ A növekedés okairól lásd az MNB számlavezetési tevékenységét érintő változásokról szóló részt a 26. oldalon.

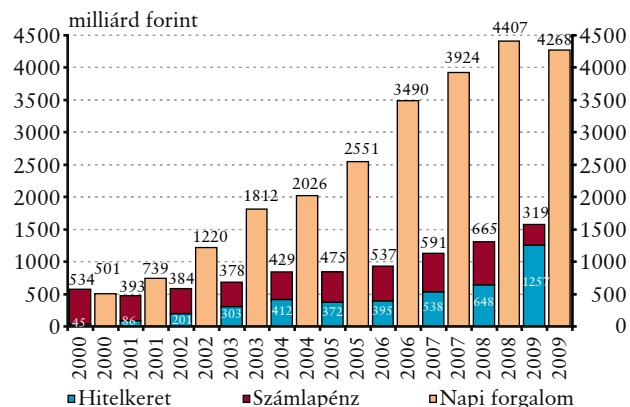
nagyobb mértékben (99,5%). A két rendszer együttes elszámolási forgalma az évre előre jelzett Bruttó Hazai Termék (GDP) 42,5-szeresét teszi ki.

A VIBER-ben az év folyamán lebonyolított 980,6 ezer darab fizetési művelet értéke 939,9 billió (ezermilliárd) forint volt. A forgalom értéke 7,1%-kal, míg a tételek száma 2,4%-kal csökkent az előző évhez képest. 2009-ben az átlagos tételek nagysága 958,4 millió forint volt, 4,7%-kal alacsonyabb az előző évi átlagnál. A napi átlagos tételek száma 3861 darab, az átlagos napi forgalom pedig 3700,5 milliárd forint volt. A tételek száma szerint legmagasabb napi forgalmat, 5743 műveletet 2009. december 16-án számolták el, a forgalom csúcserősségét 2009. október 7-én érte el 10 174 milliárd forinttal.

Nemzetközi összehasonlításban a VIBER résztvevőinek a fizetési forgalom lebonyolításához rendelkezésre álló likviditása továbbra is magasnak mondható. A bankok által képzett napközbeni hitelkeret (amit az MNB biztosít a fizetések lebonyolítása céljából, zároltatott értékpapírok fedezete mellett a bankszámlaegyenleg kiegészítésére) átlagos napi állománya 2009-ben 1408,7 milliárd forint volt, ami 2,1-szerese a tavalyi adatnak. Az előző évhez képest a bankok összesített napi átlagos bankszámla állománya 52%-kal csökkent és 319,5 milliárd forint átlagos értéket mutatott. A pénzforgalom lebonyolítására szolgáló – e két forrásból származó – likviditás napi átlagban 4268 milliárd forint összegű VIBER és BKR együttes forgalom elszámolását tette lehetővé, ez az érték 3,1%-kal marad el az előző évi napi forgalomtól. Az átlagos napi forgalom a napi likviditás 2,47-szeresét tette ki az év folyamán, szemben a megelőző év 3,6-szoros átlagával.

7. ábra

A bankközi átlagos napi pénzforgalom és a likviditás (számlapénz+hitelkeret) alakulása évenként 2000–2009 között

A VIBER rendelkezésre állása 2009-ben 99,996% volt, amely meghaladja az előző évi szintet és a nemzetközi elvárás szintjét is. A kiesett üzemidő összesen 22 perc volt.

Az MNB évente felülvizsgálja a pénzforgalmi szolgáltatás díjait. 2009-ben a megállapított VIBER tételdíj a 2008-es díjhoz képest 70 forintra – 260 forintra – csökkent. A tételdíjon felül egyéb rendszerrel kapcsolatos költség nem terheli a VIBER tagjait.

A BKR fejlesztése

2009 őszén állapodtak meg a Fizetési Rendszer Fórum kerekéin belül a napközbeni elszámolás bevezetéséről a Bankközi Klíring Rendszerben és a SEPA- (egységes eurofizetési övezet) átutalás szabványának hazai alkalmazásáról. Az a döntés született, hogy a két fejlesztést egyidejűleg célszerű végrehajtani, mert így kedvezőbbek a fajlagos fejlesztési költségek, és a korszerű szabványok már az euro bevezetése előtt alkalmazhatók a belföldi fizetési forgalomban. A Fizetési Rendszer Tanács jóváhagyta az országos projekt elindítását is. A bevezetés előzetesen javasolt 2012. júliusi időpontjáról a Tanács 2010 közepén fog végleges döntést hozni.

Új MNB-rendeletek megjelenése

Az elmúlt év során több új, módosított, a pénzforgalommal vagy a fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerekkel kapcsolatos MNB-rendelet is megjelent.

2009 februárjában jelentek meg a Tpt.² szerinti elszámolóházi tevékenységet végző szervezet üzletszabályzatára és szabályzataira vonatkozó követelményekről szóló 9/2009. (II. 27.), a központi értéktár szabályzataira vonatkozó követelményekről szóló 10/2009. (II. 27.), valamint a Tpt. szerinti központi szerződő fél tevékenységet végző szervezet szabályzataira vonatkozó követelményekről szóló 11/2009. (II. 27.) MNB-rendeletek.

A rendeletek megalkotását az indokolta, hogy a kockázatokra és az EKB ajánlására figyelemmel az MNB támogatta a KELER Zrt. központi szerződő fél és központi értéktári funkcióinak oly módon történő szétválasztását, hogy azokat jogilag független társaságok végezzék. Így 2009. január 1-jétől központi szerződő félként egy újonnan létrehozott társaság, a KELER Központi Szerződő Fél Kft. (KELER KSZF Kft.) jár el, míg a KELER Zrt. megtartotta központi értéktári és elszámolóházi funkcióit. A Tpt. rendelkezései értelmében e szervezetek üzletszabályzatának, illetve szá-

² A tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény.

bályzatainak alkalmazhatóságához szükséges engedélyt ugyan a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete adja ki, módosítja és vonja vissza, de az engedélyezési eljárásban – az elszámolási rendszer hatékony és megbízható működésével kapcsolatos kérdésekben – az MNB szakhatóságként vesz részt.

2009. november 1-jétől hatályos a pénzforgalom lebonyolításáról szóló 18/2009. (VIII. 6.) MNB rendelet. Az új MNB-rendelet megalkotásának az indoka az volt, hogy a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló 2007/64/EK irányelv hazai átültetése során az MNB-re háruló feladatok teljesítését új MNB-rendelet kiadásával lehetett elvégezni. A rendelet módosuló szabályai egyrészt azokat a szabályokat tartalmazzák, amelyek az irányelvet implementálják, másrészt azokat, amelyek a régi MNB-rendelet fejlesztését, korszerűsítését célozzák.

Az európai irányelv – a nem hitelintézeti új piaci szereplők (pénzforgalmi intézmények) tevékenységére, engedélyezésére és felügyeletére vonatkozó szabályainak, az ügyfelek tájékoztatásával kapcsolatos követelményeinek, valamint a felelősségi és kárviselési szabályainak – hazai átültetésére a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvénnyel (a továbbiakban Pft.), valamint a Hpt.³ pénzforgalmi intézményekkel és pénzforgalmi szolgáltatással összefüggő módosításáról szóló 2009. évi LXXXVI. törvénnyel került sor. A pénzforgalmi megnevezéseknek a Pft. által bevezetett megváltozása miatt szükséges volt az összes, pénzforgalmi szakkifejezést tartalmazó MNB-rendelet módosítása, illetve újrakiadása is, ezek a változtatások azonban kizárólag jogtechnikai jellegűek, tartalmi változást nem jelentenek.

2010. július 1-jétől hatályosak a fizetési rendszer működtetését végző szervezetek üzletszabályzatára és szabályzataira vonatkozó követelményekről szóló 34/2009 (XII. 28.) és a fizetési rendszer működtetésére vonatkozó tárgyi, technikai, biztonsági és üzletmenet-folytonossági követelményekről szóló 35/2009 (XII. 28.) MNB rendeletek. A korábbi rendeletek felülvizsgálata során figyelembevételre kerültek a rendeletek megalkotása óta felgyülemlett hazai, illetve nemzetközi felvigyázói, illetve ellenőrzési tapasztalatok. A legfontosabb változások között említhető, hogy a tárgyi, technikai feltételekről szóló rendeletben a hangsúly a fizikai biztonságról a logikai biztonságra helyeződött át a Hpt.-ben foglalt követelményekkel összhangban, valamint az EKB üzletmenet-folytonossági felvigyázói elvárásai követelménycsomagjának főbb előírásai is beépítésre kerültek.

Pénzforgalmi jegybanki ellenőrzési tevékenység

A 2009. évi ellenőrzési terv és módszertan alapján az elmúlt évben 11 hitelintézetnél került sor átfogó pénzforgalmi helyszíni ellenőrzésre. A hitelintézetek mellett 2009-ben az MNB a három legnagyobb ügyfélkörrel rendelkező pénzfeldolgozó vállalkozásnál a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás megelőzése és megakadályozása céljából hatósági ellenőrzést is végzett.

A pénzforgalmi ellenőrzések tapasztalata, hogy a hitelintézetek a nagytömegű fizetési megbízások többségét a jegybanki előírások betartásával végezték, azonban az ellenőrzés minden vizsgált hitelintézetnél állapított meg olyan jelentős szabálysértéseket, amelyek hatással voltak a fizetési forgalom kiszámíthatóságára, illetve az elkövetett szabálysértésekkel ügyfeleiknek kisebb-nagyobb anyagi kárt okoztak. Egy hitelintézet esetében a feltárt hiba súlya miatt felügyeleti bírság kezdeményezésére is sor került.

Az ellenőrzött pénzfeldolgozó vállalkozások mindegyikénél tárt fel hiányosságokat a pénzmosás és terrorizmusfinanszírozás megelőzésének vizsgálata során az ellenőrzés, az ügyfél-azonosítás gyakorlata és a belső szabályozás területén egyaránt. A feltárt hiányosságok megszüntetése érdekében mindhárom esetben intézkedések előírására, továbbá kettő pénzfeldolgozónál bírság kiszabására is sor került.

A jegybanki ellenőrzés fontos hozadéka a vizsgálatok során szerzett tapasztalatok közvetlen visszacsatolása és hasznosítása a felvigyázásban, a fizetési rendszerek fejlesztésében valamint a pénzforgalmi szabályozásban. Az ellenőrzés hasznos információt nyújt a jegybanki pénzforgalmi állásfoglalások kialakításához, valamint a pénzfeldolgozók pénzmosás és terrorizmus finanszírozásának megelőzését, megakadályozását szolgáló törvény helyes értelmezéséhez. A jegybanki pénzforgalmi ellenőrzés a hitelintézetek jogszabálykövető magatartásának erősítésével hozzájárul a pénzügyi közvetítőrendszer megbízható működéséhez, az ügyfelek által kiszámítható pénzforgalmi folyamatok biztosításához és ezen keresztül a szolgáltatásokat igénybe vevő fogyasztók hatékonyabb kiszolgálásához.

Az MNB számlavezetési tevékenységét érintő változások

Az MNB még 2008 folyamán áttekintette a középtávú számlavezetési stratégiáját és úgy döntött, hogy a társadalmi hatékonyságot szem előtt tartva, a hitelintézetek számá-

³ A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény.

ra nyújtott pénzforgalmi szolgáltatásokat a jegybanki kiegyenlítő szerepre⁴ korlátozza. Ennek eredményeképpen az MNB 2009-ben megszüntetett minden olyan „levelező-banki”-nak minősíthető pénzforgalmi szolgáltatást, amelyeket a jegybank ügyfelei – maguk is pénzforgalmi szolgáltatók lévén – sokkal hatékonyabban képesek ellátni. A számlavezetési stratégia megvalósítása keretében került sor számos takarékszövetkezetnek VIBER-hez való közvetlen csatlakozására.

2009 márciusa óta az MNB egyenlíti ki a MasterCard védjeggyel ellátott bankkártyát birtokló hazai ügyfelek hazai kártyahasználatából eredő bankközi tartozásokat és követeléseket a VIBER-ben.

Az MNB a Visa Internationallel is tárgyalásokat folytat annak érdekében, hogy a Visa védjeggyel ellátott hazai kibocsátású bankkártyák belföldi kártyahasználatából eredő elszámolásának kiegyenlítése is bekerüljön a VIBER-be. Ennek eredményeként a teljes hazai bankkártya-kiegyenlítés (MasterCard, GBC⁵, Visa köri) egy helyen, az MNB-ben történne.

Elemzések, tájékoztató kiadványok megjelenése

Az MNB továbbra is fontosnak tartja a közvélemény és a szakmai közönség tájékoztatását a pénzforgalmat és a fizetési rendszereket érintő témákban. Ennek keretében született meg a *Magyar Fizetési Rendszer 2009* című kiadvány, a *Postai pénzforgalmi szolgáltatások Magyarországon* című MNB-tanulmány és a *Pénzforgalomról mindenkinek* füzet-sorozat 3. kötete a csoportos beszedésekről.

3.4. DEVIZATARTALÉK-KEZELÉS

A tartalék tartásának céljai

Más jegybankokhoz hasonlóan, a Magyar Nemzeti Bank – jegybanktörvényben rögzített – egyik legfontosabb feladata az ország devizatartalékainak kezelése. Az MNB több funkció ellátása céljából tart devizatartalékot, amik közül a legfontosabbak a következők:

- a piaci szereplők elvárásainak megfelelő tartalékszint biztosítása („international collateral”),

- a monetáris politika támogatása (intervenciós kapacitás biztosítása),

- tranzakciós devizaigény biztosítása (államadósság-kezelés támogatása, állam devizakifizetéseinek kielégítése stb.)

Az árfolyam kiszámítható, stabil alakulásának egyik biztosítéka a megfelelő szintű tartalék, amely szükség esetén jegybanki intervenciót tesz lehetővé az árfolyam védelme érdekében, valamint támogatja az euro bevezetéséhez vezető úton a devizaárfolyamra vonatkozó maastrichti kritérium teljesülését. A megnőtt devizatartalék segítségével 2009 során a jegybank hatékonyan hozzájárult a hazai pénzügyi piacok válság során lecsökkent devizalikviditásának támogatásához.

A tranzakciós célok közül továbbra is az állami adósságkezelés kiszolgálása volt a legfontosabb az elmúlt évben. 2009-ben a magyar állam és az MNB jelentős összegben vont be devizaforrásokat, melyek kezelése nagy kihívást jelentett a tartalékezelés számára. Az Európai Uniótól érkező transzferek szintén az MNB-n keresztül folynak, a nettó pénzáram 2009-ben 2,7 milliárd euróval növelte a tartalékokat.

Az MNB tisztán vagyonfelhalmozás céljából továbbra sem kíván tartalékot tartani. Törekszik viszont arra, hogy a mindenkori szükséges mennyiségű devizatartalék kezelésekor a hozamszempontokat is érvényesítse, vagyis annak értékét felelős vagyonkezelőként megőrizze és lehetőség szerint gyarapítsa.

Befektetési politika

A befektetési irányelvek kialakításánál az MNB a fejlett országok központi bankjai által követett legjobb gyakorlat átvételére törekszik. Mint a központi bankok túlnyomó többsége esetében, az MNB által követett befektetési politika is alapvetően konzervatív. A konzervatív befektetési politika az MNB esetében a klasszikus hozam-biztonság-likviditás célrendszer tekintetében az utóbbi kettő előtérbe helyezését jelenti, így a tartalékezelés célja az ezek fenntartása mellett elérhető hozam maximalizálása. Az MNB a befektetési univerzumát oly módon korlátozta, hogy a vásárolható kötvénypiaci eszközök maximális hossza 10,5 év, hitelminősítésük AA-AAA, eurozóna-tagországok esetében A⁶ lehet. A hitelminősítésen túl a felállított likviditási köve-

⁴ A forintban kiegyenlítő fizetési rendszerek számára való kiegyenlítési szolgáltatások biztosítása.

⁵ A Bankkártya Zrt. által működtetett bankkártya-elszámoló rendszer, amely 5 hazai bank egymás közötti bankkártyaforgalmának elszámolását biztosítja.

⁶ A nagy nemzetközi hitelminősítő intézetek az egyes államok, illetve vállalatok értékpapírjait az adós hitelképessége alapján a AAA és C közötti osztályokba sorolják. A legkevésbé kockázatos, befektetésre ajánlott adósok AAA, AA, A vagy BBB minősítésűek.

telmények is a fejlett országok, nagy nemzetközi pénzügyi szervezetek, illetve kormányügynökségek kibocsátásainak vásárlását teszik lehetővé, és kizárják a nagy árfolyam-ingadozást mutató értékpapírok vásárlását. A konzervatív jegybanki befektetési politika helyességét a válság messzemenően visszaigazolta.

A tartalékok devizaszerkezete tekintetében továbbra is az euro játszik meghatározó szerepet. Súlyát indokolja az ország árfolyamrendszere, az eurozónával való gazdasági integrációja és az államadósság devizaszerkezete is. Emellett dollárban, és az IMF-hitel következtében jelenben és fontban is tartott tartalékot az MNB 2009 során.

A tartalékportfólió szerkezetét tekintve az MNB funkciók alapján megkülönböztet ún. pénzpiaci, hitelkockázat-mentes és befektetési portfóliókat. A pénzpiaci portfóliók célja a napi szintű likviditási igény maradéktalan kiszolgálása (kamat- és tőketörlesztések, intervenció, egyéb tranzakciók), így ezek nagysága napról napra változik a befolyó, valamint a kifizetésre kerülő tételekkel. A tartalék nagyobb hányadát kitevő, hitelkockázat-mentes és befektetési portfóliók esetében nagyobb hangsúlyt kapnak a hozamvárások. Bár az értékpapírok gyors és eredményes értékesíthetősége itt is alapkövetelmény, a befektetési állomány stabilitása – a piaci kilátásoktól függően – hosszabb átlagos futamidejű kihelyezéseket is lehetővé tesz. Az elmúlt években tapasztalt pénz be- és kiáramlások nagyságának és szórásának figyelembevételével határozza meg az MNB a portfóliótípusok egymáshoz viszonyított arányát. Ennek alapján az MNB továbbra is a nagyságrendileg a tartalék 20%-át tartja pénzpiaci, 80%-át pedig hitelkockázat-mentes és befektetési portfóliókban.

A tartalék nagysága

A hivatalos devizatartalékok nagysága 2009. év végén 30,7 milliárd euro volt, az év során 6,6 milliárd euróval emelkedett.

A tartalék állományának alakulását leginkább az Államadósság Kezelő Központ Zrt. (ÁKK Zrt.) kötvénykibocsátásai és hitelfelvételei befolyásolták. A júliusban kibocsátott 5 éves lejáratú devizakötvény közel 1 milliárd euróval, az IMF és az Európai Bizottság által folyósított hitelek több mint 5,9 milliárd euróval növelték a devizatartalék nagyságát. Kölcsönszerződések alapján összesen mintegy 2,4 milliárd euro került folyósításra hazai hitelintézeteknek, melyből a harmadik negyedév folyamán 670 millió euro került előtörlesztésre. Egyéb adósságszolgálati célból 2,3 milliárd euro kifizetés történt. Az IMF-hitel soros lehívása keretében az MNB 2009 júniusában 1,4 milliárd euro hitelt vett fel. Az IMF pótlólagos SDR-allokációra vonatkozó döntése alapján

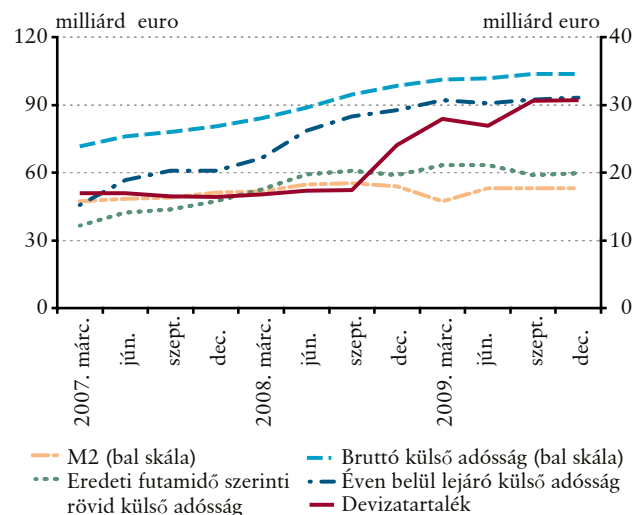
augusztus és szeptember folyamán összesen mintegy 1 milliárd eurónyi SDR került jóváírásra.

Az Európai Uniótól érkező transzferek 2,7 milliárd euro befolyást eredményeztek. A devizatartalék hozama közel 0,7 milliárd euróval járult hozzá a növekményhez. A költségvetési körbe tartozó intézmények megbízásából végrehajtott devizakifizetések mintegy 0,9 milliárd euróval csökkentették a tartalékokat. Az MNB a Monetáris Tanács erre vonatkozó márciusi közleményével összhangban az év során összesen közel 1,2 milliárd eurót vezetett a piacra.

A devizatartalékok növekedése meghaladta a különböző sérülékenységet tükröző adósságmutatók válság hatására megfigyelt jelentős mértékű emelkedését és ezáltal hozzájárult az ország külső sokkokkal szembeni ellenálló képességének növekedéséhez.

8. ábra

A devizatartalék, a külső adósságmutatók és az M2 pénzmennyiség alakulása

Megjegyzés: A 2009 végi adatok részben becslültek.

A pénzügyi kockázatok kezelése az MNB-ben

Az MNB alapfeladatainak ellátása során szükségszerűen pénzügyi kockázatokkal szembesül. Alapelv, hogy a vállalt kockázatok mértéke legyen ismert, a kockázatvállalás legyen tudatos, és a szóban forgó kockázatok mértéke igazodjon az alapfeladatok céljaihoz. A devizatartalék-kezelés pénzügyi kockázatainak vállalható mértékét az MNB limitekkel korlátozza. A tartalékon elért hozam nagysága önmagában csak korlátozottan tükrözi vissza az aktív tartalékkezelés tényleges eredményességét, mivel az elsősorban az adott befektetési eszközosztály piacának teljesítményétől függ. A portfóliókezelés sikerességének mérése érdekében minden tartalékportfólió teljesítménye összevetésre kerül egy referencia-

portfólió (az úgynevezett benchmark portfólió) teljesítményével. A benchmark portfóliók ugyanolyan befektetési paraméterek mellett a teljes piacot reprezentálják, azaz össze lehet vetni, hogy az MNB portfólióinak teljesítménye hogyan viszonyult a piaci átlaghoz. A devizatartalék-kezelési tevékenység teljesítménye ezen referenciaportfóliókkal szemben kerül kimutatásra.

A kockázatvállalás kereteit a Monetáris Tanács állítja fel: így 2009-ben is meghatározta a tartalék- és kockázatkezelés alapelveit, a portfóliók piaci, likviditási és hitelkockázatának mértékét, döntött a benchmarkpolitikáról, stratégiai benchmarkokat állapított meg, valamint meghatározta, hogy a devizatartalékban milyen devizában jegyzett értékpapírok tarthatók.

Az MNB Implementációs bizottságának elnöke hagyta jóvá – a Monetáris Tanács által meghatározott kereteken belül – a limitrendszer: a tartalékportfóliók kockázatainak benchmarkokhoz képest engedélyezett maximális eltéréseit, a partnerlimiteket és a tartalékkezelésben engedélyezett befektetési instrumentumok körét. Az Eszköz-forrás bizottság (ALCO) elnöke az év folyamán havi rendszerességgel áttekintette a piaci folyamatokat és nyomon követte a bank kockázati kitettségét.

A kockázatkezelési politika két fő pillére a kétszintű benchmarkrendszer és az ehhez kapcsolódó limitrendszer. Az MNB hozam-kockázat preferenciáját tükröző és a portfóliók teljesítménymérését szolgáló benchmarkokat az üzleti területtől független kockázatkezelési szervezeti egység tartotta karban.

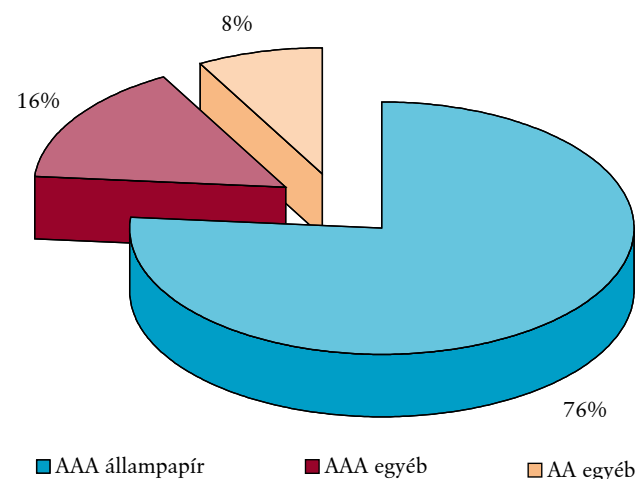
Az MNB a devizatartalékot kétféle devizában fekteti be, euróban és dollárban. Árfolyamkitettséget ugyanakkor csak euróban vállal fel: a dollár/euro keresztárfolyam kockázatát derivatív eszközökkel fedezi. Az árfolyamfedezett dolláreszközök tartását a magasabb szintű diverzifikáció elérése és a dollárban is rendelkezésre álló likviditás biztosítása indokolja. Az MNB külön stratégia alapján a két devizában összesen öt portfóliót kezel aktívan. Mindkét devizában van egy-egy pénzpiaci és egy-egy befektetési portfólió. 2008-ban a tartalék legnagyobb részét képező euro befektetési portfólió szétválasztásra került egy úgynevezett hitelkockázat-mentes és egy befektetési portfólióra. Az előbbi portfólió képezi a devizatartalék gerincét, ebbe kizárólag magas minősítésű állampapírok és nemzetközi intézmények (szupranacionális) kibocsátásai kerülhetnek, benchmarkjában kizárólag AAA vagy AA minősítésű GMU-tagországok állampapírai találhatók. A befektetési portfólióba magas minősítésű vállalati és banki kibocsátások és fedezett értékpapírok vásárolhatók; ebbe a portfólióba állampapírok

jellemzően csak likviditáskezelési céllal kerülnek. A befektetési portfólió benchmarkja ennek megfelelően a magas minősítésű piaci eurokibocsátások széles körének teljesítményét tükrözi vissza.

2009-ben mind az euro, mind a dollár befektetési, illetve hitelkockázat-mentes portfólió benchmarkja magas hitelminősítésű és legfeljebb 10,5 év hátralévő futamidejű állampapírokat, vállalati kötvényeket, pénz- és tőkepiaci eszközöket tartalmazott. A benchmarkportfóliók – az eszközök hitelbesorolása és hátralévő futamideje szerinti – összetétele tükrözi a jegybankokra jellemző konzervatív kockázatvállalási hajlandóságot.

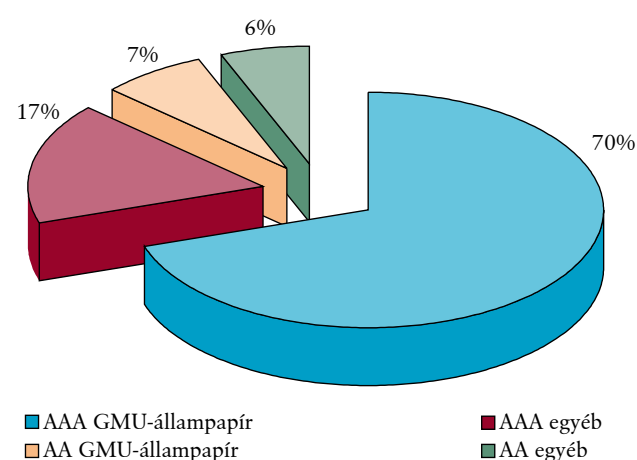
9. ábra

A dollár befektetési benchmarkportfólió minősítés szerinti megoszlása

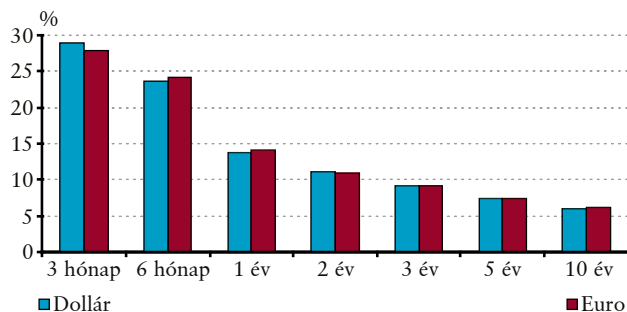
10. ábra

A teljes euro benchmarkportfólió szerkezete

A hitelkockázat-mentes euro benchmarkportfólióban 2009 december 31-én 90%-ban AAA minősítésű GMU-állampapírok szerepeltek, a maradék 10%-ot AA minősítésű állam-

11. ábra

A dollár és az (összevont) euro befektetési benchmarkportfólió hátralévő futamidő szerinti megoszlása

papírok tették ki. Az euro befektetési benchmarkportfólió 18%-át AAA minősítésű GMU-állampapírok tették ki, míg 60%-át AAA, 22%-át AA minősítésű egyéb értékpapírok alkották.

A bank 2009-ben a devizatartalékon mind abszolút értelemben, mind a rá vonatkozó benchmarkokhoz viszonyítva jó teljesítményt ért el. A monetáris politikai célok eléréséhez meghatározott likviditás az év során végig rendelkezésre állt, az MNB reputációját károsan érintő hitelkockázati esemény nem történt. Az ún. hitelkockázat-mentes portfólió teljesítménye 2,6% volt évesítve, 42 bázisponttal meghaladva a benchmark 2,18%-os hozamát. Az euro befektetési portfólió évesítve 4,36% hozamot ért el, ami a benchmarkjától 26 bázisponttal maradt el. A dollár befektetési portfólión elért – az árfolyamfedezés költségével korrigált – évesített hozam 1,71% volt, ami a benchmarkját 55 bázisponttal haladta meg. Az euro pénzpiaci portfólió éves hozama 1,6%, 61 bázisponttal magasabb, mint a vonatkozó benchmark, a dollár pénzpiaci portfólió eredménye 0,5% volt, így 24 bázisponttal szintén túlteljesítette a benchmark 0,26%-os eredményét. A piaci értékkel súlyozott portfóliók éves hozama 2,99% volt, mely 21 bázisponttal haladta meg a súlyozott benchmark 2,78%-os hozamát.

Az év során a devizatartalék-kezelés környezetét döntően két tényező határozta meg: egyrészt a pénzügyi válságnak a tartalékkezelés által érintett piacokra gyakorolt hatása, másrészt a nemzetközi intézményektől felvett hitelek következtében jelentősen megnőtt tartalékállomány. A recessziós félelmek hatására a befektetési portfóliók 1,5 éves stratégiai célduration jének megfelelő euro állampapírok hozamaiban 150 bázispontos hozamcsökkenés volt megfigyelhető, aminek következtében a hitelkockázat-mentes szegmensben mind a benchmark, mind a portfólió kedvező hozamot ért el.

Az euro befektetési portfólió viszonylag magas abszolút teljesítménye, a hozamgörbe lejjebb tolódása, illetve a hitelpia-

cok részleges normalizálódása miatt bekövetkező csökkenő hitelkockázati feláraknak köszönhető, illetve az értékpapírok tudatos kiválasztása mellett, a hozamcsökkenésre pozicionált tudatosan vállalt hosszabb durationnel magyarázható. A teljesítménynek a rá vonatkozó benchmarktól való elmaradása egyes rosszabbul teljesítő hitelpiaci szegmensek benchmarkhoz viszonyított magasabb súlyának volt tulajdonítható. A dollár hozamgörbe az MNB számára releváns időhorizonton mintegy 0,5 százalékkal csökkent, a benchmarkhoz képest jobb teljesítmény itt is elsősorban a hozamcsökkenés kihasználása érdekében felvett hosszabb durationnel magyarázható. 2009-ben a tartalékállomány számottevő mértékben nőtt, a nemzetközi szervezetektől (IMF, EU) az év során lehívott 7,3 milliárd euro nagyságú hitel – ebből az MNB 1,4 milliárd eurót hívott le – következtében. Az állam az IMF-től lehívott összegeket betétként helyezte el a jegybanknál. A forrásokat az MNB az árfolyam- és kamatkockázat prudens kezelése mellett beillesztette az aktívan kezelt devizatartalék portfóliókba. A tartalékot tovább növelte az IMF augusztusban és szeptemberben végrehajtott 1 milliárd SDR összegű SDR-allokációja, valamint az ÁKK Zrt. júliusi devizakötvény-kibocsátásából befolyó deviza. A pénzügyi válság nyomán megnőtt kockázatokra reagálva a tartalékkezelés egyes paramétereit az MNB tovább szigorította, nagyobb hangsúlyt helyezve a biztonságra és a globálisan lecsökkent piaci likviditás mellett a folyamatos likviditás fenntartására.

Az MNB devizamérlegében szereplő tételek kamatlábváltozás szerinti kockázatot értéke az év végén 103 millió euro (95%-os konfidenciaszintű VaR 1 hónapos időhorizonton). Az 2009. évre számolt átlagos napi devizakockázat (95%-os konfidenciaszintű, 1 napos VaR) 5745 euro volt. A mértékek nagysága tükrözi a kockázatvállalási politikában lefektetett konzervatív irányelvek megvalósulását.

Működésikockázat-kezelés

A működési kockázatok költséghatékony kezelése a pénzügyi világválság körülményei közepette elsőrendű fontosságú feladat. A válság egyrészt új kockázatok megjelenésével járt együtt, másrészt a válság kezeléséhez kapcsolódóan bevezetett új eszközök és eljárások, illetve a megnövekedett munkaterhelés önmagában a működési kockázatok szintjének emelkedésével is járt. Az MNB ezért fokozott figyelmet helyezett az újonnan bevezetett eszközöknél, illetve az átalakított munkafolyamatoknál arra, hogy az ezekben rejlő működési kockázatokot kontroll alatt tudja tartani.

A működési kockázatok éves felmérése a banki folyamatokban azonosított kockázatok pénzügyi, hírnév- és üzleti hatásainak, valamint az ezekhez kapcsolódó bekövetkezési valószínűségek felmérésére irányul. A felmérés során a meg-

kérdezett szakemberek szakértői becsléseit kiegészítik az egységes módszertan alapján gyűjtött, működési kockázatokkal összefüggő belső adatok.

Az MNB üzletmenetmenet-folytonossági rendszerének egyik nagy jelentőségű fejlesztése, a Logisztikai Központban létrehozott tartalékközpont. A tartalékközpont célja, hogy krízishelyzetekben is rendelkezésére álljon egy olyan informatikai háttérbázis, ahonnan a kritikus munkafolyamatokat üzemeltetni lehet. Ezen az új helyszínen az év folyamán az MNB több sikeres üzletmenet-folytonossági tesztet hajtott végre.

A 2009-es évben az üzletmenet-folytonossági tervezés nagy hangsúlyt helyezett a humánerőforrás-kiesésekhez kapcsolódó külső kockázatok kezelésére. A nyár folyamán az MNB részletes felkészülési és akcióttervet dolgozott ki egy esetleges influenza világjárvány hatásainak mérséklésére.

3.5. KÉSZPÉNZLOGISZTIKAI TEVÉKENYSÉG

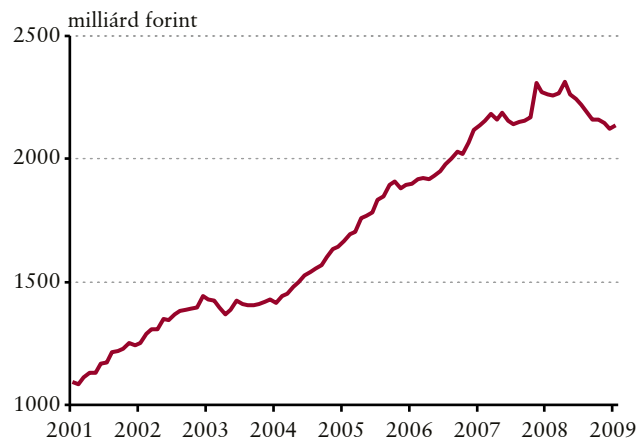
Forgalomban lévő készpénz

2009. december 31-én a forgalomban lévő készpénz értéke 2165,1 milliárd forintot tett ki, amely 5%-kal alacsonyabb az előző év azonos időszakának adatánál.

2009-ben a készpénzállományban a rövid márciusi állománynövekedés után folyamatos csökkenés volt tapasztalható, amelynek oka vélhetően a gazdasági visszaesés hatására csökkenő lakossági fogyasztásban keresendő. A GDP-hez, illetve fogyasztáshoz viszonyított mutatók szerint a magyar gazdaság készpénzigénye azonban nemzetközi összehasonlításban továbbra is magasnak mondható.

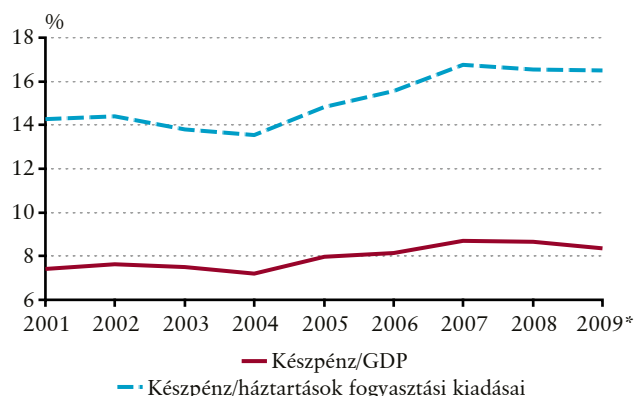
12. ábra

A forgalomban lévő készpénz értéke

13. ábra

A magyar gazdaság készpénzintenzitása

* A 2009. évi GDP és a háztartások fogyasztási kiadásainak adata MNB-becsítés

2. táblázat

Forgalomban lévő készpénz

(az év utolsó napján)

Megnevezés	2008	2009	Változás	
	milliárd forint		%	
Bankjegyek	2259,4	2122,1	-137,3	-6%
Érmék	29,5	43,0	13,5	+46 %*
Forgalmi készpénzállomány	2288,9	2165,1	-123,8	-5%
Emlékpénzek	5,2	5,7	0,5	10%
Forgalomban lévő készpénz	2294,1	2170,8	-123,3	-5%

* Az érmeállomány értékének növekedését a 200 forintos érme forgalomba kerülése okozta.

3. táblázat

A forgalomban lévő bankjegyek és érmék mennyisége és értéke 2009. december 31-én

Bankjegyek	Mennyiség (millió darab)	Érték (Mrd forint)	Megoszlás (%)	
			mennyiség	érték
20 000 forint	54,9	1098,8	21,8	51,8
10 000 forint	82,2	822,2	32,6	38,7
5 000 forint	20,6	103,2	8,2	4,9
2 000 forint	18,4	36,7	7,3	1,7
1 000 forint	46,4	46,4	18,4	2,2
500 forint	29,5	14,7	11,7	0,7
Összesen	252,0	2122,1	100	100

Érmék	Mennyiség (millió darab)	Érték (Mrd forint)	Megoszlás (%)	
			mennyiség	érték
200 forint	68,4	13,7	6,0	31,9
100 forint	152,2	15,2	13,3	35,3
50 forint	112,6	5,6	9,8	13,0
20 forint	207,7	4,2	18,1	9,8
10 forint	248,0	2,5	21,6	5,8
5 forint	358,3	1,8	31,2	4,2
Összesen	1147,2	43,0	100	100

Készpénzforgalmazás és -feldolgozás

Az MNB a jegybanki körbe tartozó ügyfelek készpénzellátásában a bankszámlavezetésen keresztül nagybani szolgáltatóként vesz részt. A bankjegyek és érmék az MNB ügyfelein, a hitelintézeteken és a postán keresztül jutnak el a végfelhasználókhoz.

2009-ben az MNB összesen 3265 milliárd forint értékű készpénzforgalmat⁷ bonyolított le, mely az elmúlt évihez képest 84,9 milliárd forintos csökkenést mutat. Az MNB 2009-ben 251 millió darab bankjegyet fizetett ki ügyfeleinek, ugyanakkor a kereskedelmi bankok és a posta 298 millió darab bankjegyet fizettek be a jegybankba.

Az MNB a hozzá befizetett bankjegyeket gépi úton dolgozza fel, vagyis számszerű ellenőrzés után valódiság és forgalomképesség szerint osztályozza azokat. A forgalomképtelen, selejtnek minősített bankjegyeket a jegybank egy zárt rendszerben megsemmisíti. Az elmúlt évben a jegybank az általa feldolgozott bankjegyek 24 százalékát, mintegy 68 millió darab bankjegyet minősített forgalomképtelennek és „helyettesített” új, illetve jó minőségű bankjegyekkel.

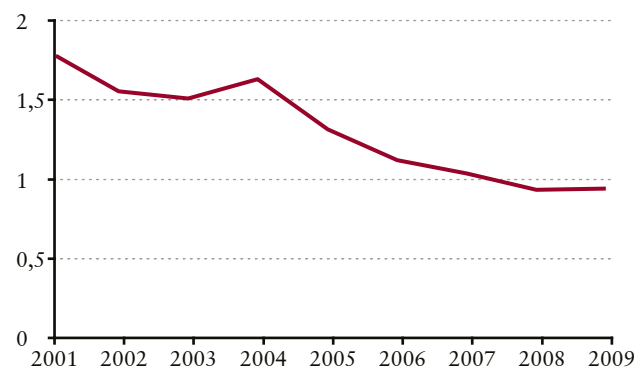
Az elmúlt évtizedben az MNB folyamatos törekvése volt, hogy hatóságként ösztönözze és támogassa a hazai kész-

pénzellátási lánc hatékonyságának növekedését. Az egyik kiemelt hatékonyságjavító intézkedés volt a bankjegy-visszaforgatás engedélyezése a piaci szereplők – jellemzően készpénzlogisztikai szolgáltatók – számára, amely tevékenység magas szintű szakmai, minőségi elvárásait rendelet formájában szabályozza és rendszeresen ellenőrzi a jegybank. A teljes forgalomban lévő bankjegyállomány megközelítőleg évente egyszer „fordul meg” az MNB-ben, s e bankjegyek jó része már eleve a kereskedelmi bankok és a posta által forgalomképtelennek minősítve érkezik a jegybankba. Az

14. ábra

Bankjegy-megfordulási ráta éves szinten

(MNB-be beszállított bankjegyek/összes forgalomban lévő bankjegy mennyisége)

⁷ A jegybankba történő be- és kifizetések összege.

MNB-be évente befizetett bankjegymennyiség megfelelő információval szolgál az MNB számára a gazdaságban levő bankjegyalomány minőségéről, egyfajta „mintavételt” jelent.

Bankjegy- és érmegyártás

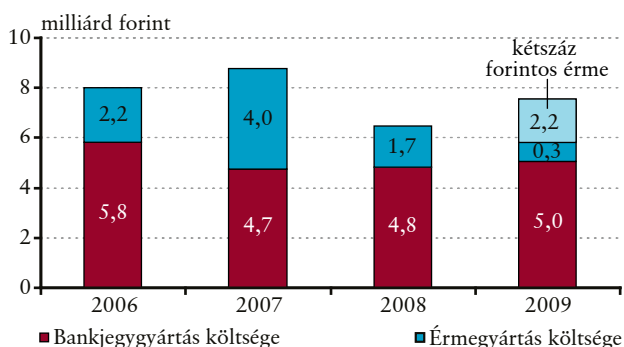
Bankjegyek és érmék gyártása a gazdaság készpénzigényének kielégítése, a selejtnek minősített és megsemmisített fizetőeszközök pótlása, valamint készlettartási okok miatt szükséges.

2009-ben 101,8 millió darab bankjegyet gyártott az MNB, 14 millió darab bankjeggyel kevesebbet, mint 2008-ban. 2009-ben 86 millió darab érmét gyártott az MNB, 16 millió darabbal többet, mint az előző évben. E növekedést – egyszeri hatásként – a kétszáz forintos érme induló készletének legyártása okozta. A levert érmék mennyiségének több mint 80 százalékát ugyanis a kétszáz forintos érmecímlet tette ki. A bankjegyek és érmék gyártását az MNB leányvállalatai – a Pénzjegynyomda Zrt. és a Magyar Pénzverő Zrt. – végezték.

Az MNB összes készpénzgyártási költsége – az emlékérmegyártás költsége nélkül – 2009-ben mintegy 7,5 milliárd forint volt. Az egy- és kétforintosok bevonása, valamint a kétszáz forintos címlet cseréje hosszú távon csökkenteni majd a gyártási költségeket.

15. ábra

A bankjegy- és érmegyártás költsége

A készpénzhamisítás megelőzését, visszaszorítását szolgáló tevékenység

Magyarországon az MNB látja el az előforduló hamisgyanús forint-, illetve külföldi bankjegyek és érmék szakértői vizsgálatát.

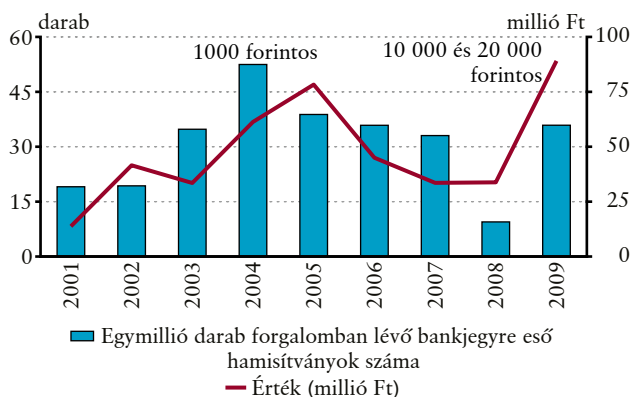
2009-ben a forint bankjegyek hamisításának mértéke 2008-hoz képest jelentős mértékben növekedett. A MNB szakértői 9041 darab készpénzforgalomból kiszűrt bankjegyhamisítványt regisztráltak. Az elmúlt év jellemzője, hogy a hamisítás a nagyobb értékű bankjegycímletek felé tolódott el, a tíz- és húszezer forintosok az összes fellelt hamisítvány 61%-át tették ki. A forgalomarányos hamisítási mutató az átmenetileg kedvezőnek bizonyult 2008-as év után ismét a korábbi évek magas szintjére emelkedett.

A nagy értékű címletek hamisításából adódó növekvő kár enyhítése érdekében az év során az MNB a korábbinál nagyobb súlyt helyezett a jelentős készpénzforgalmi „szűrő” szerepet ellátó kereskedelmi szféra tevékenységének támogatására.

A forinthatamisítványok – a kisszámú nyomdai úton készített hamisítványtól eltekintve – jellemzően irodai sokszorosító eszközökkel készültek.

16. ábra

Egymillió darab forgalomban lévő bankjegyre eső hamisítványok száma és a hamisított forintbankjegyek éves értéke

4. táblázat

Egymillió darab forgalomban lévő bankjegyre eső hamisítványok száma és a hamisított forintbankjegyek éves értéke

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Egymillió darab forgalomban lévő bankjegyre eső hamisítványok száma	19,1	19,3	34,8	52,5	38,8	35,9	33,1	9,5	35,9
Érték (millió Ft)	13,7	41,5	33,5	61,3	78,3	45,0	33,5	33,8	89,1
Hamisított forintbankjegyek éves darabszáma	4118	4369	8504	12 638	10 257	10 507	10 139	2986	9041

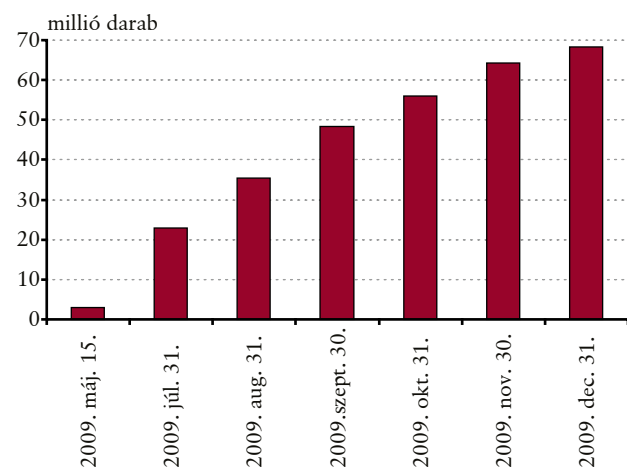
A valutahamisítványok száma az év során nem változott jelentősen az előző évhez képest, szakértőink 1917 db különböző hamisítványt vizsgáltak. A hamis euro bankjegyek előfordulása összességében továbbra sem jelentős, 2009-ben 1347 darab forgalomból kiszűrt hamisítvány vizsgálatára került sor, melyek többsége ötven- és százeurós volt.

A kétszáz forintos címlet cseréje bankjegyről érmére

Az új kétszáz forintos érmét az MNB 2009. június 15-én bocsátotta ki. A bevezetés óta 68,4 millió darab kétszáz forintos érme áramlott a forgalomba, amely a teljes forgalomban lévő érmeállomány 6%-át jelenti, értékben pedig 32%-át teszi ki. Korábban a kétszáz forintos bankjegyből megközelítően 20 millió darabbal kevesebb volt a készpénzforgalomban, mint jelenleg a kétszáz forintos érméből, ami azt mutatja, hogy hamar népszerűvé vált az érme. A kétszáz forintos bankjeggyel 2009. november 15-én lehetett utoljára fizetni. E bankjegycímletből 2009. december 31-ig 16,2 millió darab nem került átváltásra, mely a kétszáz forintos bankjegyek bevonás előtt forgalomban lévő mennyiségének mintegy 34%-a. Ez az arány kis vásárlóértékű fizetőeszközök bevonásakor azonban nem szokatlan, mert ezek esetében nagyobb az elveszés, a forgalomból történő kicsapódás lehetősége.

17. ábra

Az új kétszáz forintos érme forgalomban lévő állománya a kibocsátástól 2009 végéig

Régi bankjegyek átváltási határidejének meghosszabbítása

A régi bankjegysorozat tagjaival 1999-ben fizethettünk utoljára, és a korábbi tervek alapján a régi ötszáz, ezer- és ötezer forintost 2009. december 31-én lehetett volna utoljára átváltani törvényes fizetőeszközzé. A jegybank azonban

azt tapasztalta, hogy még az utóbbi időszakban is jelentős mennyiségű bevont bankjegy maradt a lakosságnál, ezért meghosszabbította a régi bankjegysor három, utoljára bevont címletének átváltási határidejét. A döntés értelmében a lila („Ady”) ötszáz és a zöld („Bartók”) ezres 2009 helyett 2019-ig váltható át.

A bevont bankjegyeket az átváltási határidő lejártáig az MNB mellett egyes hitelintézetek és postahivatalok is átváltják, illetve szolgáltatásuk igénybevétele esetén elfogadják.

5. táblázat

Még átváltható forint fizetőeszközök és átváltási határidejük

Címlet	Átváltási határidő lejárt
	2019. 07. 27.
	2019. 09. 01.
	2027. 08. 31.
	2019. 09. 01.
	2029. 11. 16.
 	2013. 03. 01.
 	2013. 03. 01.

Jogszabályi változások

A 2/2009 (I. 23.) MNB és 3/2009 (I. 23.) MNB számú rendeleteivel a jegybank megújította a készpénzforgalom jogszabályi környezetét és a nemzetközi szabályozással összhangban lefektette a piaci szereplők által történő bankjegyvisszaforgatással kapcsolatos minőségi és szakmai elvárásokat. A rendeletek további szabályozási előrelépést tartalmaznak abban a tekintetben is, hogy az MNB különválasztotta a bankjegyek és érmék valódiság és forgalomképesség szerinti ellenőrzésének szakmai szempontrendszerét, illetve jogszabályban rögzítette a hitelintézetek és a posta címletváltási kötelezettségének feltételeit.

Az MNB 2009-ben felülvizsgálta a magyar törvényes fizetési eszköz és az euro utánzatáról szóló 1/2006. (II. 15.) MNB rendelet előírásait, és ennek eredménye alapján a szabályozás megújításáról döntött. A 2009-ben előkészített új rendeletekkel egyszerűbb, áttekinthetőbb, rugalmasabb szabályok léptek hatályba 2010 februárjában, melyek kialakításánál a jegybank figyelembe vette az érintettek véleményét. A korábbi szabályozáshoz képest enyhültek az utánzatok készítésére, nyilvántartására, őrzésére, megsemmisítésére vonatkozó szabályok.

Emlékérme-kibocsátás

Az MNB 2009-ben hét (egy arany, öt ezüst és egy kupronikkal) emlékérmet bocsátott ki, ezzel a 2009. év végéig kibocsátott emlékpénzek (emlékbankjegyeket is beleértve) értéke év végére 5,8 milliárd forintba emelkedett.

A jegybank Radnóti Miklós születésének 100. évfordulója, valamint Kálvin János születésének 500. évfordulója alkalmából 5000 forint névértékű ezüst emlékérmet jelentett meg, Kazinczy Ferenc születésének 250. évfordulója előtt pedig egy 50 000 forint névértékű arany, valamint egy 3000 forint névértékű ezüst emlékérmevel tisztelt. Ezeken kívül az MNB 5000 forint névértékű ezüst emlékérme kibocsátásával folytatta az egyházi építészet remekeit, illetve a magyarországi világörökséget bemutató sorozatát a budapesti Dohány utcai zsinagóga és Budapest ábrázolásával. Folytatódott a magyar mérnökök, feltalálók technikai újdonságait, találmányait bemutató sorozat is, ezúttal Bánki Donát találmányával, a Bánki-féle vízturbinával, amelyet 1000 forint névértékű réz-nikkel ötvözetű érme mutat be.

A „Világörökség részei Magyarországon” sorozat részeként 2008-ban kibocsátott „Tokaji történelmi borvidék” emlékérme a 2009. évi „Coin of the Year” (Az év érmeje) pályázat közönségdíját elnyerve rangos nemzetközi elismerést vívott ki. Ezzel immár harmadszor magyar érme nyerte meg a közönségdíjat.

3.6. STATISZTIKAI SZOLGÁLAT

Az MNB tv. alapján a jegybank feladatai ellátásához – ideértve a monetáris, a fizetési mérleg és a kapcsolódó állományi, az értékpapír, a pénzügyi számla, a pénzügyi stabilitási, a pénzforgalmi, a fizetési rendszer statisztikák összeállítását – jegybanki információs rendszert működtet. Ehhez a jogszabályban meghatározott szervezetektől és természetes személyektől (személyes adatnak nem minősülő) statisztikai adatokat gyűjt, és a statisztikai szolgálathoz tartozó más intézményektől (pl. PSZÁF, KSH) adatokat vesz át. A jegybanki statisztikai tevékenység magában foglalja az adatok gyűjtését, feldolgozását, az adatok közzétételét, az MNB nemzetközi adatszolgáltatási kötelezettségeinek teljesítését, valamint a publikált statisztikákkal kapcsolatos felhasználói támogatást.

A statisztikai adatgyűjtéseket az MNB – a közösségi joghoz, különös tekintettel az EKB előírásaihoz, illetve a nemzetközi normákhoz igazodva, valamint a feladatai ellátásához kapcsolódó feltételek és követelmények változását követve – évente vizsgálja felül, és az adatszolgáltatásokat egy adott naptári évre írja elő. A 2009. évre érvényes adatszolgáltatásokat (a jegybanki információs rendszerhez szolgáltatandó információk és az információt szolgáltatók körét, a szolgáltatás módját és határidejét) a jegybank a 13/2008. (XI. 18.) MNB rendeletében rendelte el.

A 2009. évi változások

A statisztika hitelességének növelése, az adatok minél pontosabb értelmezhetősége érdekében az MNB statisztikai szakterülete – a korábbi években meghatározott ütemterv szerint haladva – 2009-ben is kiemelt hangsúlyt fektetett a szakstatisztikák között még fennálló módszertani eltérések kezelésére, a szakstatisztikai publikációk harmonizálásának növelésére. A statisztikák közötti harmonizáció egyrészt az MNB-n belül előállított statisztikák (monetáris, fizetési mérleg és pénzügyi számlák), másrészt az MNB és a KSH által előállított statisztikák (Nemzeti számlák, EDP-jelentés) összhangjának megteremtését jelenti.

A harmonizáció keretében 2009-ben a fizetési mérleg és a pénzügyi számlák vonatkozásában megtörtént az EU-transzferek elszámolásának egységesítése 2004-ig visszamenőleg. A 2009. szeptemberi publikációkban már egységesen jelent meg az EU-transzferek kezelése.

A fizetésimérleg-statisztika területén a 2008-ban bevezetett új fizetési mérleg adatgyűjtési rendszer első éves működési tapasztalatai alapján további racionalizálások történtek. Az adatszolgáltatások értékhatárának növelésére vonatkozó döntéssel – a statisztikák minőségének megtartása mellett

– 2010-től sikerül majd csökkenteni az adatszolgáltatói terheket. Az intézmények közötti adatátadás keretében új adatforrások kerültek bevonásra, melyek a statisztikák minőségét javították.

A pénzügyiszámla-statisztika területén 2009-ben folytatódtak az adatminőség javítását szolgáló fejlesztések. A hitelek értékelése, illetve a forgalomban lévő készpénz szektorok közötti felosztása módosult a statisztikai adatközlésekben. Ez utóbbi változás okairól és hatásairól az MNB-szemlében 2009. decemberben megjelent cikk adott tájékoztatást.

Az EKB új, a monetáris pénzügyi intézmények statisztikai mérlegére és a kamatstatisztikára vonatkozó adatszolgáltatási rendeletet adott ki. Az EKB 2010-től hatályba lépő előírásaival összefüggésben az MNB (2010. január 1-jei hatállyal) módosította saját, MNB-rendelettel elrendelt adatszolgáltatásait. Az új adattartalomnak megfelelő adatközlések 2010 közepétől fognak megjelenni az MNB honlapján.

Együttműködés a hazai társintézményekkel

2009-ben tovább folytatódott a KSH és az MNB szoros együttműködése a nemzeti számlák pénzügyi és nem pénzügyi számláinak harmonizálása terén, melynek eredményeként csökkent az eltérés a pénzügyi és nem pénzügyi számlák egyenlegei között. A KSH 2009 novemberében publikálta az éves nemzeti számlák idősorait 1995-ig visszamenőleg, és a kiadványban 2008 után második alkalommal megjelentette az MNB által számított pénzügyi számlák adatait is. Így a felhasználók első alkalommal hasonlíthatták össze 1995-től a pénzügyi és nem pénzügyi számlák egyenlegeit, mivel a 2008. évi kiadványban még csak 2004-ig történt meg a visszavezetés.

Előrelépés történt a két intézmény együttműködésében a revíziós politikák összehangolása terén is, 2009 szeptemberében már összehangolt revíziós eljárás szerint történt mind a KSH-ban, mind az MNB-ben az adatok visszamenőleges felülvizsgálata és korrekciója.

Nemzetközi adatszolgáltatás, együttműködés nemzetközi szinten

Az MNB az Európai Unió tagországaira vonatkozó valamennyi adatszolgáltatási elvárásnak eleget tett 2009-ben. Ennek megfelelően rendszeres adatszolgáltatást teljesített az Európai Unió statisztikai hivatala (Eurostat) és az Európai Központi Bank, valamint a Nemzetközi Fizetések Bankja (BIS) felé. Az MNB státusából adódóan és a nemzetközi együttműködésből fakadó elvárásokkal, tagsági kötelezettségeivel összhangban rendszeresen szolgáltat adatokat,

információkat a Nemzetközi Valutaalap (IMF), a Világbank, valamint a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) számára is. A nemzetközi statisztikai munkacsoportokban az MNB 2009-ben is aktív szerepet vállalt.

3.7. ELŐKÉSZÜLETEK, GYAKORLATI FELADATOK AZ EURO BEVEZETÉSÉHEZ

A Nemzeti Euro Koordinációs Bizottságot (NEB) a kormány 2007 szeptemberében hozta létre az 1071/2007. (IX. 21.) Kormányhatározattal. A NEB elnökének a kormány a pénzügyminisztert, társelnökének pedig az MNB elnökét nevezte ki. Ebből következően az MNB kitüntetett szerepet tölt be az eurobevezetés hazai gyakorlati előkészületeinek meghatározásában. Az eurobevezetés gyakorlati feladatainak a kijelölése a majdani eurobevezetési céldátum kijelölésétől függetlenül is elvégezhető, és a gyakorlati felkészülés érvényes céldátum hiányában is megkezdhető. Az is tény, hogy a pénzügyi válság és következményei némileg későbbre halasztották a csatlakozási céldátum kijelölhetőségét.

Az eurobevezetés feltételeinek megteremtéséhez a konvergenciakritériumok (az ún. maastrichti kritériumok) teljesítése önmagában még nem elégséges, amint az számos más, ma már eurót használó ország tapasztalataiból is látható. A közgazdasági feltételeken túlmenően a pénzcseréhez kapcsolódó gyakorlati, logisztikai, informatikai és jogi változások rendszerének meghatározása ugyancsak fontos előfeltéltelt jelent.

Az is nyilvánvaló, hogy nem elegendő a gyakorlati előkészületeket csak akkor meghatározni és elkezdeni, amikor a makrogazdasági feltételek már teljesültek, mert az újabb késedelemhez vezethet az euro bevezetésénél.

A nemzeti előkészületeket irányítani hivatott NEB lényegesebb feladatai a következők:

- Valamennyi érdekelt szereplő bevonásával elkészíti az euro gyakorlati bevezetéséhez szükséges – a pénzügyi, a vállalati szektor és a közsféra átállásával, a jogi, az informatikai átállással, valamint a fogyasztóvédelemmel, a számvittel és a statisztikával kapcsolatos feladatokat és ütemtervet összefoglaló – nemzeti euroátállási tervet (NÁT), amit rendszeresen, de legalább évente felülvizsgál és teljesítését folyamatosan figyelemmel kíséri.
- Az informatikai, az ármegjelenítő és a számviteli rendszerekre, a pénznemváltásra, a készpénzcserére vonatkozó szakmai ajánlásokkal aktívan támogatja a közsféra és a magánsféra eurobevezetéssel kapcsolatos felkészülését.

- Hatékony kommunikációs módszerekkel az egyes felkészülési szakaszhoz kapcsolódóan tájékoztatást, információkat nyújt az eurobevezetéssel kapcsolatos felkészüléshez.
- Javaslatokat tesz az átállás jogi kereteinek megteremtéséhez, kezdeményezi a szükséges jogszabályok megalkotását.

Az MNB az euro bevezetésére való felkészülést a 2007-ben kidolgozott és 2013-ig érvényes középtávú stratégiájában maga is kiemelt helyen szerepelteti:

- „Az euróra történő átállás a magyar nemzetgazdaság európai integrációs folyamatának kiemelt mérföldköve. Az MNB-nek a jegybanktörvényben meghatározott alapfeladataiból, valamint a KBER-ben betöltött szerepéből adódóan alapvető célja és érdeke, hogy a hazai pénzügyi rendszer felkészülten fogadja az euro bevezetését, függetlenül annak dátumától.”
- „Az euro bevezetésének előkészítése során az MNB-nek egyrészt a bevezetés makrogazdasági feltételei alakulásának elemzésében, nyomon követésében, annak makrogazdasági megalapozásának támogatásában, másrészt a hazai pénzforgalom és értékpapír-elszámolás rendszerének és szereplőinek felkészítésében van szerepe.”
- „Az MNB vezető szerepet kíván betölteni az eurobevezetés gyakorlati felkészülésének országos szintű irányításában, a hazai pénzforgalom, a készpénzforgalom és értékpapír-elszámolás rendszerének és szereplőinek felkészítésében, a zökkenőmentes, optimalizált, részleteiben előkészített és kidolgozott cselekvési terv megvalósítása érdekében.”

Az egyértelmű, hogy a pénzügyi szektornak meghatározó szerepe lesz a gazdaság és a társadalom egészének euroövezeti tagságra való felkészülésében, illetve felkészítésében. A Pénzügyi szektor albizottság (PSZAB) és a Kommunikációs albizottság (KOMAB) irányításában vezető szerepet játszó MNB tudatában van annak, hogy a pénzügyi szektor az átállás frontvonalában fontos kezdeményező, tudatosító és tájékoztató szerepet tölt be. Ugyanakkor a bankszámlák, a hitelek és más pénzügyi termékek euróra történő átállítása, a biztosítási termékek átalakítása, a nyugdíjpénztári szolgáltatások, az értékpapírpia igazítása a majdani új pénzhez, valamint az átállás informatikai és infrastrukturális hátterének biztosítása az egész társadalmat közvetlenül érintő feladatokat jelent. Az előzetes feladatterv összeállítása, évenkénti karbantartása a pénzügyi szektor szereplői számára komoly kihívást, sikeres végrehajtása ugyanakkor komoly előnyöket és lehetőségeket jelent.

Az eurobevezetésre való hazai gyakorlati felkészülés során a kormányzati szereplők, az MNB és a magánszféra, illetve a nonprofit szervezetek képviselői szorosan együttműködnek, mivel csak a hatékony együttműködésen alapuló, közösen kidolgozott és elfogadott végrehajtási program teszi majd lehetővé a zökkenőmentes átállást az új pénznemre.

2009 során a NEB munkájában (és így az MNB számára is) a legfontosabb feladat a NÁT első változatának felülvizsgálata és aktualizálása volt. A NEB megalakulását követően hét szakmai albizottságba szervezte a munkáját, melyek közül kettő – a PSZAB, valamint a KOMAB – vezetésére az MNB kapott megbízást. 2009 során mindkét albizottságban tovább folytak az előkészítő munkálatok, elsődlegesen a NÁT aktualizálása érdekében.

2009 végére elkészült Magyarország nemzeti euroátállási tervének második változata. Ezt a kormány 2009. decemberben hagyta jóvá az eurobevezetés gyakorlati felkészülésének irányt mutató aktuális hazai munkadokumentumként. Jóllehet alapvető változások nem történtek a NÁT korábban lefektetett fő irányjaiban, a felülvizsgálat eredményeként néhány kérdésben az elvégzendő feladatok pontosabbá és célzottabbá váltak. A NÁT nyilvános dokumentum, amely hozzáférhető valamennyi gazdasági szereplő és a szélesebb érdeklődő nagyközönség számára is.

Az MNB a NÁT rendszeres frissítésében játszott vezető szerepével párhuzamosan – és összhangban a NÁT-ban foglaltakkal – karbantartja saját felkészülési feladatait is a jegybank intézményi szintű euroátállási programjában.

3.8. A LAKOSSÁG PÉNZÜGYI KULTÚRÁJÁNAK FEJLESZTÉSÉRE IRÁNYULÓ JEGYBANKI TEVÉKENYSÉG

A jegybanki alapfeladatok ellátását hatékonyan támogatja a pénzügyi kultúra fejlesztése, és ennek keretében a háztartások pénzügyi tudatosságának növelése. A jegybank vezetése 2008 végén elfogadta az MNB pénzügyikultúra-fejlesztési tevékenységéről szóló középtávú funkcionális stratégiáját, és döntött a kommunikációs szakterületen belül működő Pénzügyi Kultúra Központ létrehozásáról. 2009-ben a korábbi sikeres jegybanki programok sora számos új kezdeményezéssel bővült, és tovább javult az intézményközi együttműködés hatékonysága. Az MNB kezdeményezésére létrejött Tudatos Pénzügyekért Alapítvány ebben az évben kezdte meg érdemi tevékenységét.

A jegybank – a Diákhitel Központ, az Oktatási és Kulturális Minisztérium, a Pénzügyminisztérium és a PSZÁF támoga-

tásával – 2009-ben is elkészítette „A pénz beszél! Te is érted?” című tájékoztató füzetét, amelyet március végéig eljuttatott az ország valamennyi, közel 1200 középiskolájába. A tájékoztató kiadványt mintegy 130 ezer 11. évfolyamos diák kapta meg.

Március végén fejeződött be a 2008–2009-es Monetary középiskolai vetélkedő. A 278 induló csapat közül a nyertes a vetélkedő 1 millió forintos fődíját vihette haza. A vetélkedő 2009 októberében ismét meghirdetésre került, amelyre rekord számú, 440 csapat regisztrált.

A széles lakossági rétegek általános pénzügyi ismereteinek bővítését szolgálta 2009-ben egy országos terjesztésű napilap gazdasági rovatában heti rendszerességgel megjelent cikksorozat, amelyhez az MNB a tematika és a háttéranyagok összeállításával nyújtott szakmai támogatást.

Az MNB Látogatóközpontja 2009-ben több mint 44 ezer látogatót fogadott, akik jelentős számban vettek részt a gazdasági ismeretek és a pénzügyi tudatosság fejlesztését célzó programokon. A létesítmény látogatottságát olyan kulturális rendezvények is növelték, mint a májusban és szeptemberben immár hagyományosan megrendezett, egyre népszerűbb hétvégi Nyílt Napok, valamint a 2009 júniusában megrendezett Múzeumok Éjszakája. 2009-ben a jegybank Látogatóközpontja három eseményen (Múzeumok Majálisa, Városligeti Gyermeknap, Kamaszfesztivál) vett részt kihe-lyezett programokkal.

Az MNB, a GVH és a PSZÁF által 2009 februárjában kötött, határozatlan időre szóló, a lakosság pénzügyi kultúrájának fejlesztését célzó együttműködési megállapodás eredménye a Budapesten és a nagyobb vidéki városokban terjesztett Est-lapok különszám-sorozat májusi „Pénziránytű”, valamint a takarékosági világnap apropóján októberben megjelent „Megtakarítások” című kiadványának közös támogatása. A 80-80 ezer példányban megjelent két ingyenes, tematikus tájékoztató füzet közérthető formában tájékoztatott a legfontosabb pénzügyi szolgáltatásokról, illetve az egyes élethelyze-tekben releváns megtakarítási lehetőségekről.

Az MNB és az Öngondoskodás Alapítvány által anyagilag és szakmailag támogatott Pénzügyi Oktatási Program (POP) 2008/2009-es, 25 középiskola részvételével zajló kísérleti szakaszát követően a Tudatos Pénzügyekért Alapítvány (TPA) júniusban ismét meghirdette a középiskolai pályázati lehetőséget. A pályázat révén összesen 40 középiskola része-sült támogatásban, és a programban 2009 szeptemberétől mintegy 90 tanár és csaknem 1600 diák vesz részt.

Az MNB, a TPA és az Oktatási és Kulturális Minisztérium létrehozta, és 2009-ben először hirdette meg a „Pénziránytű

iskola” hálózati tagságot és címet. A cím magas szintű elis-merést jelent azon iskolák számára, amelyek iskolafejleszté-si, pedagógiai munkájuk keretében kiemelkedően magas színvonalon képviselik a gazdasági nevelés, valamint a pénz-ügyi ismeretterjesztés értékeit. Az iskolahálózat fő célja, hogy jól szervezett módon segítse elő a gazdasági és a pénz-ügyi kultúra, áttételesen pedig a vállalkozási ismeretek közoktatáson belüli elterjesztését. A címet és a hálózati tag-ságot a TPA pályázata útján lehetett elnyerni, amelyre első lépésben a POP-programban részt vevő 40 középiskola kapott lehetőséget, 2009 októberében pedig további 21 középiskola csatlakozhatott a hálózathoz.

A pénzügyi-gazdasági válság hatására egyre több nemzetkö-zi intézmény foglalkozik rendszeres jelleggel pénzügyikultú-ra-fejlesztési tevékenységgel. Az OECD felkérésére az MNB szakértői közreműködnek egy irányadó kutatási módszertan kidolgozására alakított munkacsoportban, valamint állandó tagként az OECD pénzügyikultúra-fejlesztési hálózatában (International Gateway for Financial Education). A magyar kezdeményezésekről rendszeresen tájékoztatjuk az Európai Bizottságot (Belső Piaci és Szolgáltatási Főigazgatóság), valamint esetenként az EKB-t is.

3.9. AZ MNB KOMMUNIKÁCIÓJÁT MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK 2009-BEN, CÉLOK ÉS EREDMÉNYEK

A 2009-re kitűzött jegybanki célok között hangsúlyos szere-pet kapott az inflációs célkövető rendszer sikerességének, a monetáris döntéstámogató rendszer hatékonyságának, illet-ve a nemzetközi hitelválság kapcsán a magyar pénzügyi rendszer stabilitásának fenntartása és erősítése, valamint ezek kommunikációs támogatása. Az MNB ismertségének, elismertségének és hitelességének növelése, a jegybank és a nagyközönség közötti távolság csökkentése a korábbi évek-hez hasonlóan a tavalyi évben is az MNB kommunikációs tevékenységének fókuszában állt.

A fenti célok sikeres megvalósulásának következtében (aktív, kezdeményező sajtókapcsolatok, elemző és lakossági kiad-ványok, on-line eszközök, szakmai találkozók, fórumok és média-együttműködések, közös szervezeti fellépések) mind a lakosság, mind a szakmai közvélemény számára érthetőb-bé és áttekinthetőbbé vált a jegybank működése, tevékeny-sége, a válság kezelésében játszott szerepe. Az év során 61 sajtóközleményt adott ki az MNB (a kötelező közleménye-ken kívül), azaz ennyiszer juttatta el üzeneteit a sajtón keresztül a különböző célcsoportokhoz, amelyek a jegy-bankkal kapcsolatos ismeretek növelését és egyúttal az intézménnyel szembeni pozitív attitűdök erősítését szolgál-ták. Mind a 200 forintos címlet cseréjéhez, mind az új bank-jegybiztonsági elemek bevezetéséhez kapcsolódó kommuni-

kációs kampány sikeresen és költséghatékonyan zajlott. Az érintett célcsoportok elfogadták a papírpénz bevonásának tényét, a sajtómegjelenések aktívák és pozitívák voltak mindkét témával kapcsolatban, valamint jelentős mértékben növekedett mind a 200-as érmékkel, mind az új bankjegyekkel való fizetés. A lakossági kommunikációs aktivitások jól demonstrálták a jegybank közintézményi felelősségét: a készpénzlogisztikai kampányok során a bank folyamatos párbeszédet folytatott az érdekgazdákkal, a 200-as érme próbavereteiből jótékonyági aukciót szervezett, a bevont papír kétszázásból származó mintegy negyven tonna bankjegybrikett karitatív hasznosítására pedig pályázatot hirdetett közhasznú, ill. kiemelten közhasznú alapítványok számára.

Összességében az MNB a stratégiai kommunikáció korszerű eszközeivel biztosította, hogy a közjó érdekében végzett, összetett tevékenysége átlátható és eredményes legyen, és üzenetei hatékonyan jussanak el a célközönséghez.

3.10. AZ MNB GAZDÁLKODÁSA

Az MNB 2009. évi eredményének alakulása

A Magyar Nemzeti Bank eredménye 2009-ben 65,5 milliárd forint nyereség volt. A jegybank eredményét és mérleghasznát elsősorban a hazai és nemzetközi makrogazdasági folyamatok, valamint a monetáris politika céljai és választott eszközei határozzák meg. 2009-ben a mérleg és az eredmény alakulására az alábbi főbb folyamatok hatottak:

- a forintárfolyam változása, amely a mérleg devizaszerkezetére tekintettel az eredmény nagyságát döntően meghatározó tényezővé vált,

- a devizatartalék monetáris politika által meghatározott szintje és összetétele, a tartalék szintjét befolyásoló devizavásárlások és devizaeladások: az Államadósság Kezelő Központ devizakötvény-kibocsátásából, az EU-transzferrek, a nemzetközi hitellehívásokból és az IMF által végrehajtott SDR-allokációból származó nettó devizabefolyás, valamint a Magyar Államkincstár nem adósság finanszírozásához kapcsolódó devizakonverziói,

- a forintlikviditást lekötő instrumentumok alakulása, mely összefügg a devizatartalék és az MNB nettó devizaköveteléseinek alakulásával, valamint

- a forintkamatok és a nemzetközi devizakamatszint változása.

A 2009. év kamateredményének alakulását alapvetően meghatározta a jegybank nettó devizaköveteléseinek növekedése, ami – a készpénzállomány minimális csökkenése mellett – a kamatozó forintkötelezettségek növekedését okozta. A nettó kamat- és kamatjellegű eredmény 63,7 milliárd forint veszteség volt, az előző évi nyereséghez képest 72,3 milliárd forinttal romlott. Ezen belül a nettó forint kamat- és kamatjellegű veszteség 115,3 milliárd forinttal, a deviza kamat- és kamatjellegű nyereség 43 milliárd forinttal emelkedett.

A forint kamateredmény jelentős romlása azért következett be, mert a külföldi hitelfelvételek felhasználásakor végrehajtott devizakonverziók jelentős többlet-forintlikviditást juttattak a gazdaságba, ami a jegybanknál a kéthetes kötvényállomány növekedésében csapódott le. Az alapkamathoz kötött kamatozású forintkötelezettségek (költségvetés forintbetétei, kötelező tartalék, likviditást lekötő instru-

6. táblázat

Az MNB összevont eredménykimutatása és egyes mérlegfőtételei

milliárd forint

Sorszám	Megnevezés (Eredménykimutatás sora)	2008	2009	Változás
1	Nettó kamat- és kamatjellegű eredmény (I+II)–(X+XI)	8,6	–63,7	–72,3
2	Nettó forint kamat- és kamatjellegű eredmény (I–X)	–161,4	–276,7	–115,3
3	Nettó deviza kamat- és kamatjellegű eredmény (II–XI)	170,0	213,0	43,0
4	Pénzügyi műveletek realizált eredménye (IV–XIV)	3,8	9,3	5,5
5	Devizaárfolyam-változásból származó eredmény (III–XII)	9,2	136,7	127,5
6	Egyéb eredménytényezők* (V+...+VIII)–(XIII+XV+...+XVIII)	–27,1	–16,8	10,3
7	Eredmény (1+4+5+6)	–5,5	65,5	71,0
	Kiegyenlítési tartalékok egyenlege a mérlegben			
8	Nem realizált devizaárfolyam-eredmény miatti kiegyenlítési tartalék	236,3	230,8	–5,5
9	Deviza értékpapírok piaci értékváltozása miatti kiegyenlítési tartalék	46,7	21,5	–25,2

* Banküzem működési költségei és ráfordításai, bankjegy- és érmegyártás költségei, jutalékból származó és egyéb eredmény.

mentumok) éves átlagállománya mintegy 1700 milliárd forinttal emelkedett.

A deviza kamat- és kamatjellegű nyereség növekedése a devizatartalék állományának emelkedésével függött össze. A devizatartalék nagyságát 2009-ben az MNB és az állam nemzetközi hitelfelvételei, az EU-transzferek, a devizakonverziók, a „bankmentő csomaggal” kapcsolatos kifizetések, valamint az IMF által végrehajtott SDR-allokáció határozták meg. Az IMF a pénzügyi válság hatásainak enyhítése érdekében – a tagállamok devizatartalékainak növelését támogatva – 2009 augusztusában és szeptemberében hajtott végre SDR-allokációt, melyből Magyarország 991,1 millió SDR-t kapott. Mindezek hatására

- a felhalmozott kamatok nem tartalmazó devizatartalék állománya az év során 6,5 milliárd euróval 30,3 milliárd euróra (8193,7 milliárd forint) emelkedett,
- az MNB nettó devizapozíciója a devizaforrások csökkenése miatt ennél nagyobb mértékben, 7,1 milliárd euróval 25,3 milliárd euróra növekedett.

A pénzügyi műveletek realizált eredménye 2009-ben 9,3 milliárd forint nyereség volt, ami 5,5 milliárd forinttal haladta meg a 2008. évi nyereséget. Ezen az eredménysonon jelent meg a devizatartalékban lévő értékpapírok lejáratokor vagy az eladások során a piaci árváltozás hatására keletkező eredmény, valamint a magyar államkötvények eladása és lejáratokor a vételi és eladási árfolyam különbözetéből származó eredmény.

A deviza árfolyamváltozásból származó eredmény alakulását meghatározó két fő tényező a hivatalos és a bekerülési árfolyam eltérése, valamint a devizaeladások mértéke. A forint hivatalos árfolyama 2009-ben egy igen széles –

264,17 és 316 forint/euro közötti – intervallumban ingadozott. 2009 I. negyedévében az árfolyam számottevően gyengült, az átlagos bekerülési árfolyamnál lényegesen gyengébb volt, áprilistól erősödésnek indult és az év második felében már szűkebb sávban mozgott. Emellett márciusban – a Monetáris Tanács döntése értelmében – a szokásos mértékű devizaeladásokon túl megkezdődött a nettó EU-források MNB általi piacra vezetése, ami az adott árfolyamszintek mellett kiemelkedő nagyságú árfolyameredménnyel járt. Ez indokolja azt, hogy a 2009. évi 136,7 milliárd forintos devizaárfolyamnyereség többszöröse volt a 2008. évinek.

Az egyéb eredménytényezők közé tartoznak a banküzem működési bevételei, költségei, ráfordításai, a bankjegy- és érmegyártás költségei, valamint a jutalékból származó és az egyéb eredmény. Az ezekből adódó nettó ráfordítások előző évhez viszonyított 10,3 milliárd forintos csökkenése alapvetően a 2008-ban – a későbbi potenciális veszteségek fedezetére – képzett céltartalék egy részének felszabadításából eredt. A kötvénykölsönzéssel kapcsolatos befektetések piaciérték-változása alapján képzett céltartalék nagyobb része a papírok piaci megítélésének javulása miatt, kisebb része egyes papírok lejáratokor miatt került felszabadításra.

Az MNB sajáttőke-állománya az előző év végéhez képest 34,8 milliárd forinttal 337,3 milliárd forint) emelkedett. A saját tőke nagyságát alapvetően a kiegyenlítési tartalékok – azon belül is a forintárfolyam kiegyenlítési tartalékának – szintje befolyásolta, de változásában jelentős szerepet játszott az éves eredmény alakulása is.

A forint árfolyam kiegyenlítési tartaléka 2008. év végéhez képest 5,5 milliárd forinttal csökkent, 2009. december 31-én 230,8 milliárd forint volt. A hivatalos és az átlagos bekerülési árfolyam eltérése 2008 végéhez képest csökkent, melyet az ártértelezésre kerülő devizaállományok (nettó devizapozíció) növekedése ellensúlyozott.

A deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka az előző év végéhez képest 25,2 milliárd forinttal csökkent, 2009. december 31-én az MNB a deviza-értékpapírokon 21,5 milliárd forint nem realizált nyereséget mutatott ki mérlegében.

Mivel a bank tárgyévi eredménye, valamint a kiegyenlítési tartalékok összege egyaránt pozitívan alakult, a költségvetésnek nem állt elő a jegybanktvényben meghatározott térítési kötelezettsége.

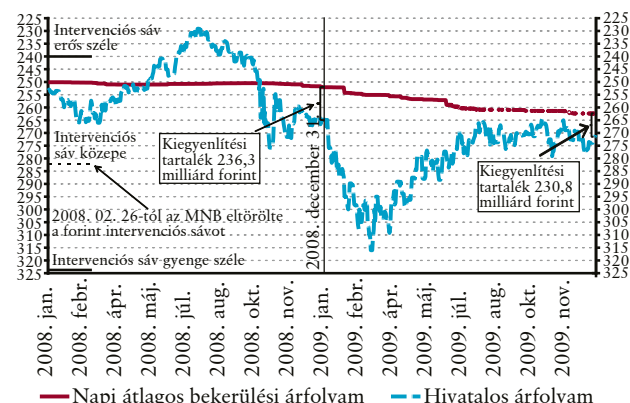
Az MNB 2009. évi gazdálkodása

Az MNB gazdálkodása a jegybanktvényben előírt feladatok színvonalas ellátásához szükséges erőforrások hatékony

18. ábra

A forint árfolyamának alakulása

(2008–2009)

7. táblázat

Az MNB 2009. évi működési költségeinek alakulása

Megnevezés	2008. évi tény	2009. évi terv (tartalék nélkül)	2009. évi tény	Index (2009. évi tény / 2009. évi terv)	Index (2009. évi tény / 2008. évi tény)
	millió forintban			százalékban	
1. Személyi jellegű költségek	8 068	7 843	7 661	97,7	95,0
2. Banküzemi általános költségek	6 843	6 505	6 066	93,3	88,6
Összesen	14 911	14 348	13 727	95,7	92,1

– a kockázatmentes működést a legalacsonyabb mértékű felhasználással megvalósító – biztosítására irányul. Az MNB működésének ellenőrzésekor azt vizsgálja az ÁSZ is, hogy az intézményi gazdálkodás megfelelt-e a jogszabályoknak és a belső szabályzatoknak, illetve a gazdálkodásban – a működési költségeknél és a beruházásoknál – érvényesült-e a költségtakarékosság követelménye. A 2008. év vizsgálatakor az ÁSZ-nak ezzel kapcsolatban megállapítása, javaslata nem volt. A 2009. év vizsgálata 2010 folyamán zárul le.

Az MNB döntően a működési hatékonyságát javító, 2008-ban elindított projekt kezdeményezéseinek végrehajtásával, intézkedések bevezetésével 2009-ben a működési költségek terén az előző évi kiadásokhoz képest 7,9%-os (közel 1,2 milliárd forintos) csökkenést ért el. A megtakarítás a foglalkoztatottak átlagos létszámának 8,9%-os csökkenéséből eredően túlnyomórészt a személyi jellegű költségeknél jelentkezett, ugyanakkor jelentős csökkenés realizálódott a banküzemi általános költségek esetében is, ezen belül különösen az információtechnológiai (IT) költségeknél, elsősorban a szoftverek üzemeltetéséhez kapcsolódóan. Mérséklődtek az ingatlanok működtetéséhez, a pénzzárlásokhoz és a kommunikációhoz kapcsolódó kiadások is, melyekkel összességében az MNB 2009. évi működési költségei nominálértéken nem érték el a 14 milliárd forintot, ami utoljára 5 évvel ezelőtt fordult elő.

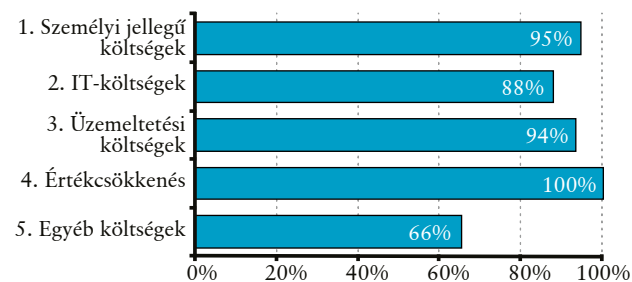
A 2009. évben megvalósított beruházások pénzügyileg realizálódott értéke 1839 millió forint volt, ami kisebb az előző évinél. Míg a korábbi években a beruházások értékét a Logisztikai Központ kialakítása határozta meg, a 2009. évi beruházási kiadásokat döntően két tényező befolyásolta: egyrészt az elfogadott ingatlanstratégiának megfelelően a Hold utcai épületben lévő számítástechnikai gépterem Szabadság tér 8–9. számú épületbe történő átköltöztetése (621 millió forint) és a munkahelyek kialakítása (129 millió forint). Másrészt a jóváhagyott informatikai stratégia céljainak megvalósításához kapcsolódó, azokhoz hozzárendelt 2009. évi beruházások megvalósítása 987 millió forintot tett ki. Az említett beruházásokhoz kötődő kifizetések együttes összege a 2009. évi beruházási kiadások 95%-a.

Működési költségek

A működési költségek 2009. évi tervének jóváhagyott főösszege 14 563 millió forint volt (ebből központi tartalék: 215 millió forint), amellyel szemben a tényleges költségek 13 727 millió forintot tettek ki. Ez összeg a 2008. évi működési költségekhez képest 7,9%-os megtakarítást jelent, a csökkenés valamennyi fő költségnemcsoportnál jelentkezik.

19. ábra

A 2009. évi működési költségek alakulása a 2008. évi tényadatok arányában

Személyi jellegű költségek

A 2009. évi személyi jellegű költségek (7661 millió forint) a 2008. évihez képest összességében 5%-kal csökkentek. Ez alapvetően az MNB átlaglétszámának főként a hatékonyságjavító projekt következtében történt 8,9%-os (59 fős) csökkenésének eredménye, ami által a bérek, a választható bérén kívüli juttatások és az egyéb személyi jellegű költségek is alacsonyabbak voltak az előző évinél. Az említettek szerinti megtakarítást mérsékelte az, hogy a hatékonyságjavító projekt kezdeményezéseihez kapcsolódóan 2009-ben nagyobb összegű felmentési és végkielégítési költségek merültek fel, mint 2008-ban.

Banküzemi általános költségek

A 2009. évi banküzemi általános költségek (6066 millió forint) a 2008. évihez képest 11,4%-kal csökkentek.

A 2009-ben felmerült IT-költségek összege (1300 millió forint) 11,9%-kal alacsonyabb a 2008. évi kiadásoknál. A költségek túlnyomó hányadát a szoftverek üzemeltetési (követési, támogatási, karbantartási, tanácsadási) költségei teszik ki, amelyek főként az alaptevékenységet támogató infrastrukturális és adatfeldolgozó rendszerek folyamatos, biztonságos működésének fenntartásához kötődnek. A megtakarítás döntően a hatékonyságjavító intézkedések eredménye: az új szolgáltatások igénybevétele a korábbi évekhez képest kisebb mértékű volt, emellett pedig egyes szolgáltatások megszüntetésére, valamint több esetben a szolgáltatási szint optimalizálására került.

Az üzemeltetési költségek összege (1625 millió forint) 6,4%-kal alacsonyabb az előző évinél. Bár a Logisztikai Központ 2008. évi 6 havi részleges üzemelésével szemben a 2009-es egész évi és teljes körű működése az üzemeltetési költségek növekedését indokolná, azonban ennek hatását több költségcsökkentő tényező ellensúlyozta. Megtakarítást eredményezett egyrészt a Logisztikai Központ üzemeltetési feladatainak korszerűsítése, az eddig szakmai témaként elkülönült tevékenységek egy szolgáltatótól történő, teljes körű igénybevétele. Az említett objektum biztonsági szintjének a hatékonyságjavító projekt keretében elvégzett felülvizsgálata és II. félévtől történt módosítása az őrzésvédelmi kiadások tekintetében ugyancsak megtakarítással járt. Jelentősen csökkentek a pénzállítási költségek, részben a Magyar Pénzverő Zrt. Logisztikai Központba történő települése miatt, részben pedig azért, mert 2008-ban egyszeri szállítási igényekhez kötődő költségek is felmerültek. Az előzőeken kívül a 2009. évi üzemeltetési költségek mérséklődésében szerepet játszott az is, hogy az ún. azonnali tartalékközpont bérlésének költsége 2009-ben már nem merült fel.

A tárgyi eszközök és immateriális javak értékcsökkenési leírásának 2009. évi összege (2479 millió forint) az előző évinek felel meg. Értékét döntően a Logisztikai Központ és az ott működő különböző rendszerek 2008-hoz viszonyított magasabb, már egész évi amortizációja, továbbá néhány eszköz esetében a hasznos élettartam növelése befolyásolta. Emellett az értékcsökkenési leírás alakulását az elhasznált és nullára leírt eszközök állományának emelkedése is befolyásolta. Az említett 2009. évi összegén kívül 3 millió forint amortizációs költség merült fel a VIBER-rel kapcsolatban, ami a vonatkozó szabályoknak megfelelően átvezetésre került a ráfordítások közé.

Az egyéb költségek együttes összege 2009-ben 659 millió forintot tett ki, ami 43,3%-kal alacsonyabb a 2008. évinél. Ennek döntő oka az, hogy a költséghatékonysági felmérés egyszeri megbízási díját az egyéb költségek 2008. évi bázisadata magában foglalja. Jelentős költségcsökkenést eredményezett az emlékérmék névértékes értékesítésének megszün-

tetése, ami által az MNB részéről fizetendő emlékérmeforgalmazási díj 2009-ben már csak az áthúzódó értékesítés kapcsán merült fel. Ugyancsak számottevően mérséklődtek a kommunikációs költségek, leginkább a korábbinál kevesebb kiadvány megjelentetése miatt, ami az elemző szakterületek válságkezeléssel összefüggő feladataival magyarázható, illetve a kiadványok egy részének elektronikus formában történő közzétételével függ össze.

Beruházások

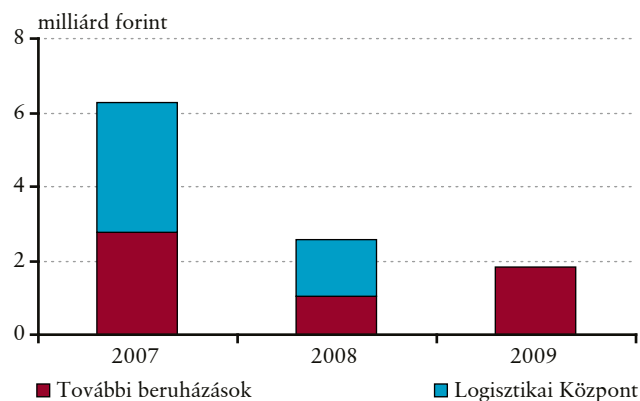
A Vezetői bizottság elnöke 2008 decemberében jóváhagyta a 2009. évben induló új, valamint az aktualizált értékű és ütemezésű beruházások 2009–2011. évi tervét. Emellett tudomásul vette a korábbi döntések alapján már folyamatban lévő beruházások teljes előirányzatát is, amely a 2008-ig felmerült (részben előrejelzésen alapuló) és a további évekre tervezett kiadásokat is magában foglalta.

2009 I. negyedévében a 2008. évi tényadatok ismeretében – az évek között áthúzódó tételekhez kapcsolódóan – az említett előirányzatok aktualizálására kerültek.

20. ábra

Az MNB beruházásainak alakulása

(2007–2009)

Az MNB 2009. évi beruházási kiadásainak több mint fele a korábbi években meghozott döntések alapján folyamatban lévő beruházásokhoz kapcsolódott.

A teljes előirányzat és az eddigi tényleges kiadások eltérése döntően két okra vezethető vissza:

– egyrészt a beruházások teljes előirányzatának egy része olyan jelentős pénzügyi igényű fejlesztések fedezetéül szolgált, amelyek 2010-ben tovább folytatódnak, illetve fejeződnek be (ilyen pl.: a Szabadság tér 8–9. számú épületben a volt készpénzlogisztikai területen munkahelyek kialakítása, melynek elhúzódását az időközben megváltozott

8. táblázat

Az MNB 2009. évi beruházásainak alakulása

millió forint

Megnevezés	Teljes előirányzott kiadás	Tényleges kiadások		
		2008-ig	2009-ben	Összesen
1. A 2009. év előtt megkezdett beruházások	1377,4	175,5	984,7	1160,2
2. A 2009. évben indított beruházások	1173,2	–	854,3	854,3
Összesen (1+2)	2550,6	175,5	1839,0	2014,5
<i>ebből: a 2009. évben befejeződött beruházások</i>	<i>631,1</i>	<i>26,5</i>	<i>638,2</i>	<i>664,7</i>

vonatkozó jogszabályok, továbbá a biztonsági rendszerek, az elektromos és gépészeti vezetékek előre nem látható kiváltása, gépészeti áttörések kialakítása okozta);

- másrészt néhány fejlesztés megvalósítása 2010-re húzódott át (pl.: az informatikai hálózat szétválasztása a beszerzési eljárás eredménytelensége miatt).

A 2009-ben befejeződött beruházások esetében a teljes előirányzat és a tényleges kiadások eltérését a nem tervezett beruházások kiadásai okozzák (ilyenek voltak többek között a gazdasági válsághoz kapcsolódó kisebb informatikai fejlesztések).

A 2009-ben megvalósult jelentősebb beruházások a következők voltak:

- 2009-ben folytatódott a Hold utcai épületben lévő számítástechnikai gépterem új helyének a Szabadság tér 8–9. alatti épületben történő kialakítása, melynek kivitelezési és műszaki ellenőrzési munkái, illetve a telepítésre kerülő számítástechnikai eszközök elektromos teljesítményigényének kiépítése 2010-re húzódott át. A munkahelyek, illetve az új gépterem kialakítása lehetővé teszi a Hold u. 7. szám alatti épület MNB által történő használatának 2010-ben várható megszüntetését.
- A jegybanki statisztikát támogató információs rendszer minősége döntő fontosságú, s e tevékenység elengedhetetlen eszköze a megfelelő színvonalú informatikai támogatás. Az Integrált Statisztikai Rendszer program keretén belül 2009-ben megvalósult az elektronikus adatszolgáltatást biztosító rendszer korszerűsítése, valamint megkezdődött a monetáris statisztikai feldolgozó alkalmazás kifejlesztése.
- Az eredményesség és hatékonyság fejlesztése érdekében 2009-ben számos beruházás valósult meg. Ezek közül az informatika terén kiemelhető a szervervirtualizációval kapcsolatos beruházás, melynek eredményeként nagymértékben javult a gépterem helykihasználás és az üzembiz-

tonság, továbbá elektromos- és hűtésenergia-megtakarítás vált elérhetővé. A hatékonyság növelése mellett környezet-tudatossági szempontok is szerepet játszottak a jégakkumulátoros rendszer kiépítése és a melegvíz-ellátó rendszer átalakítása esetében. Előbbi a központi épületben egy energiatároló rendszer megépítésével lehetővé teszi a nyári időszakban a klímarendszer villamosenergia-felhasználási költségeinek csökkentését. A melegvíz-ellátó rendszer átalakítása pedig a Logisztikai Központ területén napkollektorok elhelyezését jelentette, gázenergia-megtakarítás céljából.

- További beruházások történtek a különböző szakterületek és az ügyviteli folyamatok informatikai támogatása érdekében (pl.: továbbfejlesztésre került a beszerzési workflow rendszer), az alkalmazás architektúrafejlesztése tekintetében pedig szervercserék valósultak meg. Ezenkívül a hatékonyságjavító projekt célkitűzéseinek megvalósítása érdekében is sor került néhány beruházás megvalósítására (pl.: költséghatékony fénymásoló gépek, a nyomtatások monitorozására szolgáló szoftver, a vezetékes telefonhasználat nyomon követését célzó rendszer beszerzése).
- A 2009. évi egyéb beruházások és beszerzések túlnyomórészt az ingatlanok technológiai korszerűsítéséhez, valamint biztonságtechnikai fejlesztésekhez kapcsolódtak.

Az MNB emberierőforrás-gazdálkodása

A működésiköltség-csökkentő projekt emberierőforrás-gazdálkodást érintő változásainak támogatása

A működésiköltség-csökkentő projekt keretében meghatározott elbocsátások során az MNB kiemelt figyelmet fordított arra, hogy azok jogszerűen, méltányosan, humánus módon kerüljenek megvalósításra. Az MNB a folyamat támogatására vezetői felkészítést tartott, továbbá az elbocsátásokhoz személyes támogatást biztosított. Az érintett munkatársak távozását elhelyezkedési tanácsadási programmal segítette, felkészítve őket a személyes élethelyzetükben bekövetkező változások kezelésére, és a rájuk váró álláskere-

sésre. A 2009. évi elbocsátásokhoz kapcsolódóan peres eljárás nem indult az MNB ellen, az elhelyezkedési tanácsadási programban részt vevő kollégák 75%-a mára sikeresen elhelyezkedett.

Az elkötelezettségi felmérés akcióinak nyomon követése, fejlesztési akciók megvalósítása

A 2008. év őszén végrehajtott dolgozói elkötelezettség felmérés eredményei hosszabb távú fejlesztési akciókat jelöltek ki a bank számára, amelyek jelentős része 2009. évben került megvalósításra. A végrehajtott változások többek között az elismerések körének bővítését és az elismerések széles körű banki kommunikációját, a képzési, fejlesztési lehetőségek bővítését, illetve a banki együttműködést támogató programok (például „Közösségi terek”) megvalósítását célozta. Az együttműködés fejlesztése érdekében – kibővült résztvevői körrel – 2009-ben is lebonyolításra került a belső ügyfél-elégedettség felmérés, aminek célja a belső szolgáltató szemlélet erősítése a partnerek által adott visszajelzések révén. A felmérések eredményeit a szakterületek feldolgozták, majd akcióterveket készítettek a szolgáltatásminőség fejlesztése érdekében.

Az előrelépési lehetőségek átláthatóságának növelése

A munkatársak elismerésére és ösztönzésére nagyobb rugalmasságot biztosító új besorolási rendszert és előléptetési irányelveket a bank 2008. januárjában vezette be. 2009. évben az egyéni fejlődési lehetőségek és banki karrierutak tervezhetőségének, tudatosításának erősítésére, az előrelépési egyéni ambíciók feltárására fektette a hangsúlyt. Ennek részeként a banki karrierutak megtervezése céljából szervezeti egységeként megkezdte az adott terület karriertérképének kidolgozását, személyes karrier-tanácsadás keretében önkéntes alapú, 50 munkatárs részvételével zajló karriertérkép programot szervezett, továbbá a potenciális vezetőjelöltekkel (16 fő) egyéni karrier- és fejlesztési konzultációkat folytatott.

A tudatos tehetségmenedzsment támogatása érdekében a munkatársi ambíciókat, fejlődési lehetőségeket és teljesítményt együttesen számba vevő eszközt alakított ki, mely a vezetők számára a megtartás és ösztönzés területén konkrét iránymutatást ad.

Vezető- és szervezetfejlesztés támogatása

2009. évben az MNB két évet átfogó vezetőfejlesztési programot alakított ki, melynek alapját a korábbi évek vezetőfejlesztési tevékenységének tapasztalatai, a 2008. évi 360 fokos vezetői kompetencia-felmérés eredményei, illetve a szervezet aktuális jellemzői jelentették. Vezetőfejlesztési tevékenység

keretében 2009-ben a középpontban a vezető mint „coach” szerep megerősítése, illetve a visszajelzési kultúra fejlesztéseként a vezetői készségek fejlesztése állt.

2009-ben is lebonyolításra került a vezetői szerepmodellre épülő 360 fokos vezetői felmérés, amely a szervezeti egységek vezetői mellett ebben az évben az osztályvezetők számára is többszempontú visszajelzést biztosított vezetői munkájuk megítéléséről.

A vezetői munka támogatására az MNB több vezető és vezetői csapat számára coaching lehetőséget biztosított, emellett a vezetők közötti tapasztalatmegosztás és párbeszéd elősegítésére Vezetői Klub programot indított el.

A szervezetfejlesztési tevékenység keretében a bank a minőségi körök módszertan bevezetésével támogatta a Készpénzlogisztika szakterület munkáját.

A visszajelzési kultúra erősítése érdekében a teljesítménymenedzsment-rendszer munkatársi motivációra gyakorolt hatásának feltérképezésére felmérést indult, melynek eredményei a 2010. évi fejlesztési akciók kialakításakor lesznek figyelembe véve.

Az Emberi erőforrás szakterület működésének továbbfejlesztése a partneri szerep irányába

A 2008. évben kidolgozott emberierőforrás-stratégiával összhangban a vezetők emberierőforrás-menedzsment tevékenységének eredményesebbé tétele, és ezen keresztül a munkatársak elkötelezettségének erősítése érdekében ún. HR-partneri szerep kialakítására, bevezetésére került sor. Ennek keretében a szakterület munkatársai mind a nagyobb terjedelmű humán folyamatok (pl. elbocsátás, munkaerőtervezés, karrier- és utánpótlás-tervezés, szervezetfejlesztés), mind pedig az egyéni ad hoc helyzetek, konfliktusok kezelésében konstruktív, a munkavállalók igényeit figyelembe vevő humánus megoldásokat keresik közösen a vezetőkkel.

2009-ben a bank kiemelt figyelmet fordított a humán rendszerek transzparenciájának növelésére több, konkrét témát érintően (például besorolási rendszer, kompenzációs struktúra, előrelépési lehetőségek) biztosított széles körű munkatársi tájékoztatást.

Létszám és fluktuáció alakulása

Az MNB 2009. évi átlagléttszáma 59 fővel volt alacsonyabb az előző évinél (604,9 fő). A 2009. évi zárólétszám 593 fő volt, a foglalkoztatottak száma 48 fővel (7,5%-kal) volt alacsonyabb a 2008. évi zárólétszámnál. 2009-ben 103 munka-

vállaló munkaviszonya szűnt meg, ebből 73 munkáltatói, 24 munkavállalói kezdeményezésre történt, 6 munkaviszony nyugdíjazás és egyéb kilépés (pl. határozott munkaszerződés lejártá stb.) miatt szűnt meg.

Az MNB létszámának alakulására legnagyobb hatással a működés hatékonyság-javítást célzó projekt által megfogalmazott kezdeményezések voltak. Számos, legfőképp a támogató tevékenységeket érintően valósultak meg ésszerűsítő, a foglalkoztatottak hatékonyságát, termelékenységét növelő intézkedések. A bankbiztonsági tevékenység esetében a banki létesítmények őrzéséhez kapcsolódó racionalizálás, az informatikai infrastruktúra-üzemeltetés területén a felügyeleti központ és a segélyszolgálat átalakítása, a készpénzlogisztika területén a nagybani érmeforgalmazás ésszerűsítése, a bankjegy ki- és beszállítások standardizálása, konténerizáció érdemel kiemelés. A szervezési tevékenység kihelyezése mellett a titkársági tevékenység végzésében, a nemzetközi kapcsolatok kezelésében, a számviteli és a statisztikai területeken is születtek olyan hatékony munkaszervezési megoldások, melyek a munkafolyamatok emberierőforrásigényét mérsékeltek. E hatékonyságjavító lehetőségeken túlmenően a banki foglalkoztatottak számát csökkentette a Logisztikai Központ építésével megbízott projektszervezet megszüntetése, valamint az épület „egyszolgáltatós” üzemeltetésének bevezetése.

E változásokból következően 2009-ben a felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkező munkavállalók aránya tovább emelkedett, az előző évinél 1%-kal magasabb arányt ért el. A korösszetétel alakulásában kismértékű csökkenés figyelhető meg, a foglalkoztatottak átlagos életkora 2009-ben 40,8 év volt. Az átlagos banki munkaviszony az előző évihez képest 2009-ben 12,9 évről 12,6 évre változott.

2009-ben a fluktuációs ráta kismértékben emelkedett a működés hatékonyság-javító projekthez kapcsolódó munkaviszony-megszüntetések következtében. Az önkéntes távozások aránya 2009-ben alacsonyabb volt a 2008. évihez képest, és kevesebb kulcspozícióban lévő munkatárs távozott a bankból. 2009-ben is folytatódtak a toborzások a kilépő munkatársak pótlására, valamint az év közben jelentkező új feladatokhoz szükséges kompetenciával rendelkező külső szakemberek felvételére is.

3.11. A KBER-BIZOTTSÁGOK BEMUTATÁSA

Unió csatlakozásunk óta az MNB vezetői és szakértői teljes jogú tagként vesznek részt a KBER-bizottságok, illetve a bizottságok által létrehozott munkacsoportok munkájában. A bizottságokban és a munkacsoportokban nyílik lehetőség a nemzeti jegybankok együttműködésével történő álláspontok közös kidolgozására, és ez a közös együttműködés lehetőséget nyújt arra is, hogy az egyes nemzeti bankok képviselői rendszeresen tájékozódjanak az EKB munkájáról.

Az egyes KBER-bizottságok tevékenységi köre (mandátuma) röviden az alábbiakban összegezhető:

Számviteli és monetáris jövedelem bizottság – Accounting and Monetary Income Committee (AMICO): Kialakítja, és rendszeresen felülvizsgálja a KBER Alapokmánya szerinti pénzügyi beszámolók kereteit meghatározó számviteli-politikai elveket, a rendszeres pénzügyi jelentések elkészítésének módszertanát és elősegíti ezek nemzetközi szintű összehangolását. Figyelemmel kíséri a monetáris jövedelem számítását a számviteli biztonsági keretrendszer által kialakított kockázatkezelési folyamatnak megfelelően.

9. táblázat

A munkaerőmozgáshoz kapcsolódó mutatószámok alakulása 2009-ben

Mutatók	2008	2009
Fluktuáció		
Fluktuációs ráta (kilépők + belépők száma / 2 x teljes létszám)	11,1%	12,8%
Kilépési arány (kilépők száma / teljes létszám)	15,4%	17,0%
Önkéntes távozási arány (a teljes létszám arányában)	4,4%	4,0%
Önkéntesen távozó kulcs emberek száma (fő)	10	6
Külföldre távozó önkéntesen kilépő kulcs munkatársak aránya	30,0%	0,0%
Toborzás		
Toborzási igények (fő)	56	54
Kilépő munkatársak pótlására irányuló toborzások a teljes toborzási igényen belül	78,6%	72,2%
A belépők aránya a teljes létszáma vetítve	6,9%	8,6%
Belülről betöltött üres pozíciók aránya	30,7%	21,5%

Bankjegybizottság – Banknote Committee (BANCO): Meghatározza az euroövezeti országok eurobankjegy-szükségletét, összehangolja az eurobankjegyek gyártását, kidolgozza az eurobankjegyek készletezési és bankjegy-feldolgozási politikáját. Feladatai közé tartozik az eurobankjegyek előállítására keletkező tapasztalatok cseréje, az eurobankjegyek hamisítását megakadályozó biztonsági elemek vizsgálata és fejlesztése, valamint az euro előállításához kapcsolódó biztonsági kockázatok felmérése. Hozzájárul az euroövezetben alkalmazott gyakorlat harmonizációjához, a hamisításokat figyelő rendszer kialakításához, valamint az eurobankjegyekre és -érmékre vonatkozó statisztikák ellenőrzéséhez.

Bankfelügyeleti bizottság – Banking Supervision Committee (BSC): Rendszeresen vizsgálja a konjunkturális folyamatoknak az EU-s bankszektorra gyakorolt hatásait, az EU-s bankszektor stabilitását és megfelelő működését, valamint a középtávú strukturális változások hatását az EU-s bankokra. Segítséget nyújt továbbá a KBER-nek a prudenciális felügyeletre és a pénzügyi stabilitásra vonatkozó szabályozási feladatok végrehajtásában. A Magyar Nemzeti Bank a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletével együtt képviseli Magyarországot a bizottságban.

Költségmódszertani bizottság – Committee on Cost Methodology (COMCO): A COMCO 2007 júliusa óta tartozik a KBER-bizottságok közé (csak az euroövezeti jegybankok vesznek részt ezen bizottság munkájában). Hozzájárul az Eurorendszer által alkalmazott egységes költségmódszertan (Common Eurosystem Cost Methodology) alkalmazásához és továbbfejlesztéséhez, elemzéseket készít az Eurorendszer/KBER bizonyos funkcióinak/termékeinek költségadatairól és költség szerkezetéről. A vezetői információs rendszerek terén a KBER egészének érdeklődésére számot tartó kérdésekben az információ- és tapasztalatcseré fórumaként szolgál.

Eurorendszer/KBER Kommunikációs bizottság – Eurosystem/ESCB Communications Committee (ECCO): Hozzájárul az Eurorendszer, a KBER és az EKB külső kommunikációs politikájának kialakításához annak érdekében, hogy az Eurorendszer/KBER által megfogalmazott célok átláthatóvá és világossá váljanak és biztosítsák a közvélemény tájékoztatását az Eurorendszer és a KBER feladatairól és tevékenységéről.

Belső ellenőrzési bizottság – Internal Auditors Committee (IAC): A releváns közös projektek, rendszerek és tevékenységek felülvizsgálatával, valamint az EKB és a nemzeti központi bankok „közös érdeklődésére” számot tartó, auditálási kérdéseket érintő együttműködésének biztosításával segíti a KBER-t céljai elérésében.

Nemzetközi kapcsolatok bizottsága – International Relations Committee (IRC): A KBER nemzetközi együttműködéssel összefüggő feladatainak végrehajtását segíti. Hozzájárul az Eurorendszer álláspontjának kialakításához az EU-n kívüli országokkal fenntartott kapcsolatok különböző területein, az EU-n belül pedig elemzi az EU- és a GMU-csatlakozási folyamat állását és az ERM-II-vel összefüggő kérdéseket.

Információtechnológiai bizottság – Information Technology Committee (ITC): Hozzájárul az Eurorendszer és a KBER informatikai politikájának, stratégiájának és az erre vonatkozó irányelveknek a kidolgozásához – különös tekintettel a biztonsági vonatkozásokra – és technikai tanácsot ad más bizottságok részére. Ezen túlmenően Eurorendszer/KBER-szintű fejlesztéseket, önálló projekteket indít, hajt végre.

Jogi bizottság – Legal Committee (LEGCO): Hozzájárul az Eurorendszer és a KBER szabályozási rendszerének karbantartásához, figyelemmel kíséri és beszámol arról, hogy a nemzeti hatóságok és a közösség mennyiben tartják be a törvénytervezetekkel kapcsolatos konzultációs kötelezettségeket az EKB kompetenciájába tartozó területeken.

Piaci műveletek bizottsága – Market Operations Committee (MOC): Segíti a KBER-t az egységes monetáris politika és a devizaműveletek megvalósításában, az EKB tartalékainak kezelésében, valamint azon tagállamok központi bankjai által alkalmazott monetáris politikai eszköztár megfelelő adaptálásában, melyek még nem vezették be az eurót, továbbá az ERM II alkalmazásában.

Monetáris politikai bizottság – Monetary Policy Committee (MPC): Segíti a KBER-t a közösség egységes monetáris és árfolyam-politikájának megvalósításában. Ezen túlmenően segítséget nyújt a KBER azon feladatainak teljesítésében, melyek a nem euroövezeti tagállamok központi bankjai és az EKB monetáris és árfolyam-politikájának koordinálásából adódnak.

Fizetési és elszámolási rendszerek bizottsága – Payment and Settlement Systems Committee (PSSC): Segíti a KBER-t a fizetési rendszer zökkenőmentes működtetésében, ennek során tanácsot ad a TARGET (Transzeurópai automatizált valós idejű bruttó teljesítést biztosító expressz átutalási rendszer), a TARGET2, a TARGET2-Securities, a SEPA (Egységes Euro Fizetési Övezet) és a CCBM (Levelező jegybanki modell) működését illetően, valamint a fedezetek határon átnyúló felhasználásával kapcsolatban. Támogatja továbbá a KBER-t a fizetési rendszerekre vonatkozó általános jellegű és „felvigyázói” kérdésekben; valamint az értékpapír-elszámolási és -teljesítési rendszerekre vonatkozóan a központi bankokat érintő kérdésekben.

Statisztikai bizottság – Statistics Committee (STC): Segítséget nyújt a KBER feladatainak teljesítéséhez szükséges statisztikai információk összegyűjtésében. Ennek során hozzájárul többek között a statisztikai adatgyűjtésben szükséges változtatások kidolgozásához és azok költségghatékony alkalmazásához.

A KBER munkáját támogató egyéb bizottságok:

Költségvetési Bizottság – Budget Committee (BUCOM): az EKB költségvetésével kapcsolatos kérdésekben nyújt segítséget az EKB Kormányzótanácsának, tagjai az euroövezeti tagállamok jegybankjai.

Emberi Erőforrások Konferenciája – Human Resources Conference (HRC): a 2005-ben létrehozott bizottság célja az, hogy fórumként szolgáljon az Eurorendszer/KBER jegybankok között a tapasztalat-, vélemény- és információcseréhez az emberi erőforrásokkal való gazdálkodás területén.

Az Eurorendszer Informatikai Operatív Bizottsága – Eurosystem IT Steering Committee (EISC): a 2007-ben létrehozott bizottság feladata az, hogy irányítsa az Eurorendszerben a folyamatos informatikai fejlesztéseket, különös tekintettel az Eurorendszer informatikai irányításával kapcsolatos feladatkörökre. A bizottság az EKB Kormányzótanácsát támogatja az Eurorendszer/KBER szintű közös informatikai projektekké és üzemeltetéssel kapcsolatos döntéshozatal során, hozzájárulva ezen terület irányításának eredményességéhez és hatékonyságához. Tagjai az euroövezeti tagállamok jegybankjai.

3.12. KIADVÁNYOK, MNB ÁLTAL SZERVEZETT KONFERENCIÁK 2009-BEN

Kiadványok

Jelentés az infláció alakulásáról

Évente négy alkalommal jelenik meg annak érdekében, hogy a közvélemény számára érthető és világosan nyomon követhető legyen a jegybank politikája, amelyben az MNB rendszeresen beszámol az infláció addigi és várható alakulásáról, és értékeli az inflációt meghatározó makrogazdasági folyamatokat. A bank e kiadványban foglalja össze azokat az előrejelzéseket és megfontolásokat, amelyek alapján a Monetáris Tanács meghozza a döntéseit.

Jelentés a pénzügyi stabilitásról

A jelentés ismerteti a jegybank álláspontját a pénzügyi rendszerben tapasztalható változásokról, és bemutatja ezen vál-

tozások hatását a pénzügyi rendszer stabilitására. A kiadvány 2009-ben kétszer jelent meg.

Beszámoló az MNB adott negyedévi tevékenységének alakulásáról

A negyedéves rendszerességgel megjelenő kiadvány röviden beszámol a jegybanki szakterületek előző negyedévi tevékenységéről (monetáris politika, pénzügyi rendszer áttekintése, devizatartalék, pénzforgalom, emissziós tevékenység, statisztikai változások).

Éves jelentés

A kiadvány tartalmazza a jegybank előző évről szóló üzleti jelentését, valamint auditált éves beszámolóját.

MNB-tanulmányok

A sorozatban a Magyar Nemzeti Bank monetáris döntéshozatalához kapcsolódó közgazdasági elemzések kerülnek nyilvánosságra. A sorozat célja növelni a monetáris politika átláthatóságát. Így az előrejelzési tevékenység technikai részleteit is ismertető tanulmányokon túl közzéteszi a döntés-előkészítés során felmerülő közgazdasági kérdéseket is.

MNB-füzetek (MNB Working Papers)

E kiadványsorozat a Magyar Nemzeti Bankban készült elemzési és kutatási munkák eredményeit tartalmazza. Az elemzések a szerzők véleményeit tükrözik, s nem feltétlenül esnek egybe az MNB hivatalos véleményével. A sorozat 2005 ősze óta csak angol nyelven elérhető.

MNB-szemle

A 2009-ben negyedik évfolyamába lépő kiadványban megjelenő rövid cikkek célja az, hogy közérthető formában tájékoztassa a szélesebb közvéleményt a gazdaságban végbemelő folyamatokról és a jegybanki kutatómunka közérdeklődésre számot tartó eredményeiről. A kiadvány 2009-ben négy alkalommal jelent meg.

Egyéb kiadványok

2008-ban indította útjára a Magyar Nemzeti Bank a Pénzforgalomról mindenkinek című sorozatát, amelynek 2009-ben megjelenő újabb kötete a csoportos beszédessel kapcsolatos praktikus ismereteket foglalja össze olvasmányos formában. Szintén 2009-ben jelent meg A magyar fizetési rendszer című kiadvány, amely a hazai fizetési módokról, a fizetési forgalom működéséről nyújt átfogó ismereteket.

A Magyar Nemzeti Bank valamennyi publikációja elérhető a jegybank honlapján (www.mnb.hu).

Konferenciák, előadások

Konferenciák, tudományos rendezvények

2009. március 19–20. Meeting of 6 Central European NCB's

2009. május 26. Workshop for the CEE Stress Testing Exercise

2009. június 4–6. 10th IMF-WB Belgian Constituency Meeting at Deputies' Level

2009. szeptember 3–4. 8th Macroeconomic Policy Research Workshop on Examining the Workhorses of Macroeconomics

2009. szeptember 24–25. 27th Technical Advisory Group Meeting

2009. október 6. Találkozó válságzakértőkkel (Prof Barry Eichengreen and Prof Hyun Song Shin)

2009. november 12–13. Ökonometriai Társaság európai téli konferenciája

2009. december 11. Horgony: 2010 (jegybanki évváró)

BESS at MNB előadások:

2009. január 14. Casper G. de Vries: The Credit Crunch: Causes, consequences & policy

2009. január 21. Philip Sauré: On Subsidies in Trade Agreements

2009. január 26. Filippo Ferroni: Trend agnostic one step estimation of DSGE models

2009. január 28. Lutz Weinke: Inflation and Labor Market Dynamics Revisited

2009. február 11. Sofia Bauducco: Seigniorage and distortionary taxation in a model with heterogeneous agents and idiosyncratic uncertainty

2009. február 12. Filippo Brutti: Legal Enforcement, Public Supply of Liquidity and Sovereign Risk

2009. február 20. Vitaliy Strohush: Can Uninsurable Idiosyncratic Shocks Lead to Global Imbalances?

2009. március 4. Karádi Péter: Inflation Asymmetry and Menu Costs – New Micro Data Evidence

2009. március 11. Raffaella Giacomini: Model selection and forecast evaluation in unstable environments

2009. március 18. John Hassler: Optimal taxes on fossil fuel in general equilibrium

2009. március 25. Philippe Martin: How do different firms react to exchange rate changes? Prices, quantities, entry and exit

2009. április 1. Gabriel Perez Quiros: Introducing the Euro-STING: Short-Term Indicator of Euro Area Growth

2009. április 8. Eric Bartelsman: Forecasting aggregate productivity using information from firm-level data

2009. április 22. Mikael Carlsson: Evaluating Microfoundations for Aggregate Price Rigidities: Evidence from Matched Firm-Level Data on Product Prices and Unit Labor Cost

2009. április 29. Hans Dewachter: Bayesian Estimation of Extended Macro-Finance Models: The Role of Financial and Macroeconomic Shocks in Yield Curve Dynamics

2009. május 6. Patrick Minford: Two orthogonal continents; testing a two-country DSGE model of the US and the EU using indirect inference

2009. május 8. Igor Livshits: Costly Contracts and Consumer Credit

2009. május 13. Philip R. Lane: The Long or Short of it: Determinants of Foreign Currency Exposure in External Balance Sheets

2009. május 20. Chiara Forlati: Optimal Monetary and Fiscal Policy in the EMU: Does Fiscal Policy Coordination Matter?

2009. május 27. Astrid Dick: Personal Bankruptcy and Credit Market Competition

2009. május 28. Pedro Teles: Unique Monetary Equilibria with Interest Rate Rules

2009. június 18. Andrea Colciago: Endogenous Market Structures and the Business Cycle

2009. június 24. Mark Wright: Recovery Before Redemption: A Theory of Delays in Sovereign Debt Renegotiations

2009. július 7. Chris Carroll: A Tractable Model of Precautionary Reserves, Net Foreign Assets, or Sovereign Wealth Funds

2009. július 15. Adam Zawadowski: Entangled Financial Systems

2009. szeptember 17. Giancarlo Corsetti: Demand Imbalances, Exchange Rate Misalignment and Monetary Policy

2009. szeptember 30. Wouter den Haan: Inefficient employment decisions, entry costs, and the cost of fluctuations

2009. október 7. Botond Kőszegi: Consumer Policy toward Savings and Credit

2009. október 21. Kosuke Aoki: Central bank's two-way communication with the public and inflation dynamics

2009. október 28. Daniel Levy: Price Points and Price Rigidity

2009. november 11. Martin Ellison: A defence of the FOMC

2009. november 25. Ignazio Angeloni (Adviser to the Executive Board, ECB): A Tale of Two Policies: Prudential Regulation and Monetary Policy with Fragile Banks

3.13. RÖVIDÍTÉSEK, JEGYBANKSPECIFIKUS FOGALMAK MAGYARÁZATA

Rövidítések

ALCO: Eszköz-forrás bizottság

AMICO: Számviteli és monetáris jövedelem bizottság (KBER-bizottság)

ÁSZ: Állami Számvevőszék

BANCO: Bankjegybizottság (KBER-bizottság)

BIS: Nemzetközi Fizetések Bankja

BKR: Bankközi Klíringrendszer

BSC: Bankfelügyeleti Bizottság (KBER-bizottság)

BUCOM: Költségvetési Bizottság

COMCO: Költségmódszertani bizottság (KBER-bizottság)

ECCO: Eurorendszer/KBER Kommunikációs Bizottság (KBER-bizottság)

EISC: Eurorendszer Informatikai Operatív Bizottsága

EKB: Európai Központi Bank

ERM-II: A GMU harmadik szakaszától induló árfolyam-mechanizmus, amely lényege, hogy az eurozónán kívüli tagállamok valutáit összekötik az euróval.

GIRO: Giro Elszámolásforgalmi Zrt.

GMU: Gazdasági és Monetáris Unió

HRC: Emberi Erőforrások Konferenciája

IAC: Belső Ellenőri Bizottság (KBER-bizottság)

IMF: Nemzetközi Valutaalap

IRC: Nemzetközi Kapcsolatok Bizottsága (KBER-bizottság)

ITC: Információtechnológiai Bizottság (KBER-bizottság)

KBER: Központi Bankok Európai Rendszere

KELER: Központi Elszámolóház és Értéktár Zrt.

KOMAB: Kommunikációs albizottság, a NEB egyik albizottsága

KSH: Központi Statisztikai Hivatal

LEGCO: Jogi Bizottság (KBER-bizottság)

MOC: Piaci Műveletek Bizottsága (KBER-bizottság)

MPC: Monetáris Politikai Bizottság (KBER-bizottság)

NÁT: nemzeti euroátállási terv

NEB: Nemzeti Euro Koordinációs Bizottság

O/N, overnight betét/hitel: egynapos betét/hitel

OECD: Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet

OSAP: Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program

PSSC: Fizetési és Elszámolási Rendszerek Bizottsága (KBER-bizottság)

PSZAB: Pénzügyi szektor albizottság, a NEB egyik albizottsága

PSZÁF: Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete

SEPA: Single Euro(pean) Payment Area, Egységes Európai Pénzforgalmi Térség, az EU célkitűzése annak érdekében, hogy a belső piacon a fizetési forgalom lebonyolításának színvonala belátható időn belül érje el a tagállamokon belül tapasztalható nívót.

STC: Statisztikai Bizottság (KBER bizottság)

SWIFT: Pénzügyi üzenetek biztonságos továbbítására szakosodott nemzetközi társaság.

TARGET: Transzeurópai automatizált valós idejű bruttó expressz átutalási rendszer, az euroövezet VIBER-rendszere.

VIBER: Valós Idejű Bruttó Elszámolási Rendszer, MNB által működtetett fizetési rendszer.

Fogalmak magyarázata

Devizaswapügylet: Olyan – általában rövid lejáratra kötött – ügylet, amely különböző devizák cseréjét és az ügylet lezárásakor a szerződésben – a keresztárfolyam és a devizák kamatrátája által – meghatározott áron történő visszacserelését foglalja magában.

Duration: A kötvények hátralévő átlagos futamideje. A kötvény, illetve a kötvényekből álló portfólió kockázatosságának jellemzésére használt mérőszám.

Elszámolás (klíring): A fizetési műveletek ellenőrzése, továbbítása, a bankközi követelések és tartozások meghatározott szabályok szerinti kiszámítása; értékpapírügyletek esetében a kötések párosítása, megerősítése, a tartozások és követelések kiszámítása, a felmerülő pénzügyi kockázat kezelése.

ERM-II árfolyam-mechanizmus (ERM-II, Exchange Rate Mechanism II): az euroövezet országai és a GMU harmadik szakaszában részt nem vevő uniós tagállamok közötti, az árfolyampolitikai együttműködés feltételeit megteremtő árfolyamrendszer. Az ERM-II rögzített, de kiigazítható árfolyamok multilaterális rendszere, melyben a középárfolyamot normál $\pm 15\%$ -os ingadozási sáv övezi. A középárfolyammal és adott esetben a szűkebb ingadozási sávval kapcsolatos döntéseket az érintett tagállam, az euroövezet országai, az EKB és a mechanizmusban részt vevő többi tagállam kölcsönös megállapodásával hozzák meg.

Fizetési Rendszer Fórum: az MNB kezdeményezésére a Magyar Bankszövetség támogatásával a pénzforgalomban meghatározó szerepet játszó bankok – OTP, MKB, CIB, CITI, ING, MTB, Raiffeisen, BB, K&H, HVB – és a Magyar Államkincstár, a GIRO Zrt. és KELER Zrt. részvételével működő önálló, önszervező, a hazai fizetési rendszer ügyei iránt elkötelezett konzultatív jellegű szakmai szerveződés.

Fizetési Rendszer Tanács: a Fizetési Rendszer Fórum döntéshozó testülete.

FX swap ügylet: lásd devizaswapügylet

Haircut: a fedezetként szolgáló eszközökre alkalmazott kockázatkezelési intézkedés, amelynek során a központi bank a fedezeti eszköz értékének kiszámításakor az eszköz piaci értékét egy meghatározott százalékkal csökkenti.

IMF-tartalék-kvóta: az IMF-be SDR-ben (Special Drawing Right = különleges lehívási jog) befizetett IMF-kvóta szabadon lehívható – még le nem hívott – hánynada.

Kamatláb futures: A kamatláb futures olyan tőzsdei ügylet, ahol a jövőbeni elszámolás alapja meghatározott mennyiségű, szabványosított (kontrakthusban kifejezett), az üzletkötéskor meghatározott kamatozású betétállomány.

Kamatkozó devizaswap (currency swap) ügylet: Olyan – általában közép-, illetve hosszú lejáratra kötött – ügylet, amely különböző devizák cseréjét, a tőke utáni kamatfizetések sorozatát és az ügylet lezárásakor a tőkék törlesztését foglalja magában.

Kamatswap: valamely tőkeösszegre rögzített kamatláb alapján számított fix kamat és – bizonyos piaci kamatlábhoz, feltételhez igazított – változó kamatláb alapján számított változó kamatösszeg meghatározott időközönkénti cseréje.

Kiegyenlítési tartalék: A forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka és a deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka az MNB saját tőkéjének részét képező tartalékok, melyeket negatív egyenlegük esetén a negatív egyenleg mértékéig a központi költségvetés a tárgyévet követő év március 31-ig a megfelelő kiegyenlítési tartalék javára megtérít. A térítést a tárgyévi mérlegben a központi költségvetéssel szembeni követelések között kell kimutatni.

Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka: A devizaeszközöknek és -forrásoknak a forintárfolyam változásából adódó nem realizált árfolyamnyereségét, illetve árfolyamvesztését a saját tőke részét képező forintárfolyam kiegyenlítési tartalékában kell kimutatni.

Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka: A devizában fennálló, értékpapírokra alapuló követelések (kivéve a visszavásárolt devizakötvények) piaci értéke és beszerzési értéke közötti értékelési különbözetet a saját tőke részét képező deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartalékában kell kimutatni.

Monetáris pénzügyi intézmények: A jegybank, a hitelintézetek és a pénzügyi alapok együttesen alkotják a pénzügyi vállalatokon belül ezt az intézményi kategóriát.

Opció ügylet: A devizaopció tulajdonosa számára jogot jelent, de nem kötelezettséget egy bizonyos mennyiségű deviza egy másik devizával szembeni vételére vagy eladására előre meghatározott árfolyamon, előre meghatározott időpontban vagy időpontig. Az opció eladója (kiírója) számára – amennyiben az opció birtokosa gyakorolja a jogot – mind ez kötelezettséggént értelmezendő.

Pénzügyi alapok: A pénzügyi alapokhoz azok a befektetési alapok sorolandók, amelyek befektetési jegyei likviditás szempontjából a bankbetétekhez hasonlóak, és eszközeiket 85%-ban pénzügyi eszközökbe, vagy maximum 1 éves határelvő lejáratú transzferálható, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokba, vagy pénzügyi eszközök kamataihoz hasonló megtérülésű eszközökbe fektetik.

Pénzügyi eszközök: alacsony kockázatú, likvid, olyan piacon forgó értékpapírok, ahol nagy forgalmat bonyolítanak le nagy mennyiségű papírokkal, és ahol ezek készpénzre váltása azonnal és alacsony költséggel lehetséges.

Repo- és fordított repoügylet: Olyan megállapodás, amely értékpapír tulajdonjogának átruházásáról rendelkezik a szerződéskötéssel egyidejűleg meghatározott vagy meghatározandó jövőbeli időpontban történő visszavásárlási kötelezettség mellett, meghatározott visszavásárlási áron. Az ügylet futamideje alatt a vevő az ügylet tárgyát képező értékpapírt megszerezheti, és azzal szabadon rendelkezhet (szállítási repoügylet), vagy nem szerezheti meg, azzal szabadon nem rendelkezhet, ilyenkor az értékpapír a vevő javára a futamidő alatt óvadékként kerül elhelyezésre (óvadéki repoügylet).

Teljesítés (kiegyenlítés): A bankok közötti tartozások és követelések végleges rendezése közös bankjuknál, jellemzően az MNB-nél vezetett számlán.

VaR (value at risk – kockázatosított érték): A kockázatok mérésére szolgáló módszer, a VaR adott időintervallum alatt várható legnagyobb veszteséget méri adott konfidenciaszint mellett.

B) rész

**A Magyar Nemzeti Bank
2009. évi auditált éves beszámolója**

1. Auditori jelentés

KPMG Hungária Kft.
Váci út 99.
H-1139 Budapest
Hungary

Tel.: +36 (1) 887 71 00
Fax: +36 (1) 887 71 01
E-mail: info@kpmg.hu
Internet: kpmg.hu

Független könyvvizsgálói jelentés

A Magyar Nemzeti Bank tulajdonosának

Elvégeztük a Magyar Nemzeti Bank (továbbiakban „a Bank”) mellékelt 2009. évi éves beszámolójának a könyvvizsgálatát, amely éves beszámoló a 2009. december 31-i fordulónapra elkészített mérlegből – melyben az eszközök és források egyező végösszege 9.059.675 M Ft, a mérleg szerinti eredmény 65.542 M Ft nyereség –, és az ezen időponttal végződő évre vonatkozó eredménykimutatásból, valamint kiegészítő mellékletből áll.

A vezetés felelőssége a pénzügyi kimutatásokért

Az éves beszámolóban a számviteli törvényben foglaltak és a Magyarországon elfogadott általános számviteli elvek szerint történő elkészítése és valós bemutatása az ügyvezetés felelőssége. Ez a felelősség magában foglalja az akár csalásból, akár hibából eredő, lényeges hibás állításoktól mentes pénzügyi kimutatások elkészítése és valós bemutatása szempontjából releváns belső ellenőrzés kialakítását, bevezetését és fenntartását; a megfelelő számviteli politika kiválasztását és alkalmazását, valamint az adott körülmények között ésszerű számviteli becslések elkészítését.

A könyvvizsgáló felelőssége

A mi felelősségünk az éves beszámoló véleményezése az elvégzett könyvvizsgálat alapján, valamint az üzleti jelentés és az éves beszámoló összhangjának megítélése. A könyvvizsgálatot a magyar Nemzeti Könyvvizsgálói Standardok (amelyek minden lényeges vonatkozásban összhangban állnak a Nemzetközi Könyvvizsgálói Standardokkal) és a könyvvizsgálatra vonatkozó – Magyarországon érvényes – törvények és egyéb jogszabályok alapján hajtottuk végre. A fentiek megkövetelik, hogy megfeleljünk releváns etikai követelményeknek, valamint hogy a könyvvizsgálatot úgy tervezzük meg és végezzük el, hogy kellő bizonyosságot szerezzünk arról, hogy a pénzügyi kimutatások nem tartalmaznak lényeges hibás állításokat.

A könyvvizsgálat magában foglalja olyan eljárások végrehajtását, amelyek célja könyvvizsgálói bizonyítékok megszerzése a pénzügyi kimutatásokban szereplő összegekről és közzétételekről. A kiválasztott eljárások, beleértve a pénzügyi kimutatások akár csalásból, akár hibából eredő, lényeges hibás állításai kockázatának felmérését is, a könyvvizsgáló megítélésétől függenek. A kockázatok ilyen felmérésekor a könyvvizsgáló a pénzügyi kimutatások ügyvezetés általi elkészítése és valós bemutatása szempontjából releváns belső ellenőrzést azért mérlegeli, hogy olyan könyvvizsgálói eljárásokat tervezzen meg, amelyek az adott körülmények között megfelelőek, de nem azért, hogy a Bank belső ellenőrzésének hatékonyságára vonatkozóan véleményt mondjon. A könyvvizsgálat magában foglalja továbbá az alkalmazott számviteli alapelvek megfelelőségének és az ügyvezetés számviteli becslései ésszerűségének, valamint a pénzügyi kimutatások átfogó bemutatásának értékelését. Az üzleti jelentéssel kapcsolatos munkánk az üzleti jelentés és az éves beszámoló összhangjának megítélésére korlátozódott és nem tartalmazta egyéb, a Bank nem auditált számviteli nyilvántartásaiból levezetett információk áttekintését.

Meggyőződésünk, hogy a megszerzett könyvvizsgálói bizonyíték elegendő és megfelelő alapot nyújt a könyvvizsgálói záradékunk (véleményünk) megadásához.

Záradék (vélemény)

A könyvvizsgálat során a Magyar Nemzeti Bank éves beszámolóját, annak részeit és tételeit, azok könyvelési és bizonylati alátámasztását az érvényes nemzeti könyvvizsgálói standardokban foglaltak szerint felülvizsgáltuk, és ennek alapján elegendő és megfelelő bizonyosságot szereztünk arról, hogy az éves beszámolót a számviteli törvényben foglaltak és a Magyarországon elfogadott általános számviteli elvek szerint készítették el. Véleményünk szerint az éves beszámoló a Magyar Nemzeti Bank 2009. december 31-én fennálló vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről megbízható és valós képet ad. Az üzleti jelentés az éves beszámoló adataival összhangban van.

Budapest, 2010. április 6.

KPMG Hungária Kft.
Kamatlan bejegyzés: 000202

Henye István
Partner, Bejegyzett könyvvizsgáló
Igazolvány szám: 005674

KPMG Hungária Kft., a Hungarian limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative (“KPMG International”), a Swiss entity.
Company registration: Budapest, Fővárosi Bíróság, no: 01-09-063182

2. A Magyar Nemzeti Bank mérlege

millió forint

Kiegészítő melléklet kapcsolódó fejezete	ESZKÖZÖK (Aktívák)	2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	Változás
1	2	3	4	4-3
	I. Követelések forintban	536 526	279 028	-257 498
4.3.	1. Központi költségvetéssel szembeni követelések	360 005	279 027	-80 978
4.7.	2. Hitelintézetekkel szembeni követelések	176 520	0	-176 520
	3. Egyéb követelések	1	1	0
	II. Követelések devizában	6 689 214	8 592 938	1 903 724
4.9.	1. Arany- és devizatartalék	6 296 749	8 193 669	1 896 920
4.4.	2. Központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések	4 970	4 497	-473
4.8.	3. Hitelintézetekkel szembeni devizakövetelések	0	1 043	1 043
4.10.	4. Egyéb devizakövetelések	387 495	393 729	6 234
	III. Banküzemi eszközök	36 587	34 776	-1 811
4.13.	ebből: Befektetett eszközök	36 418	34 016	-2 402
4.15.	IV. Aktív időbeli elhatárolások	104 192	152 933	48 741
	V. ESZKÖZÖK ÖSSZESEN (I+II+III+IV)	7 366 519	9 059 675	1 693 156
Kiegészítő melléklet kapcsolódó fejezete	FORRÁSOK (Passzívák)	2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	Változás
1	2	3	4	4-3
	VI. Kötelezettségek forintban	4 793 968	6 320 547	1 526 579
4.5.	1. Központi költségvetés betétei	127 637	247 858	120 221
4.8.	2. Hitelintézetek betétei	1 121 287	755 154	-366 133
	3. Forgalomban lévő bankjegy és érme	2 294 106	2 170 782	-123 324
4.11.	4. Egyéb betétek és kötelezettségek	1 250 938	3 146 753	1 895 815
	VII. Kötelezettségek devizában	2 222 394	2 355 769	133 375
4.5.	1. Központi költségvetés betétei	1 518 273	740 569	-777 704
4.8.	2. Hitelintézetek betétei	27 410	21 763	-5 647
4.11.	3. Egyéb kötelezettségek devizában	676 711	1 593 437	916 726
4.14.	VIII. Céltartalék	9 157	5 283	-3 874
	IX. Banküzem egyéb forrásai	16 963	18 757	1 794
4.15.	X. Passzív időbeli elhatárolások	21 574	22 009	435
4.16.	XI. Saját tőke	302 463	337 310	34 847
	1. Jegyzett tőke	10 000	10 000	0
	2. Eredménytartalék	14 925	9 461	-5 464
	3. Értékelési tartalék	0	0	0
4.17.	4. Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka	236 258	230 792	-5 466
4.17.	5. Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka	46 744	21 515	-25 229
	6. Mérleg szerinti eredmény	-5 464	65 542	71 006
	XII. FORRÁSOK ÖSSZESEN (VI+VII+VIII+IX+X+XI)	7 366 519	9 059 675	1 693 156

Budapest, 2010. április 6.

Simor András,
a Magyar Nemzeti Bank elnöke

3. A Magyar Nemzeti Bank eredménykimutatása

millió forint

Kiegészítő melléklet kapcsolódó fejezete	BEVÉTELEK	2008	2009	Eltérés
1	2	3	4	4-3
4.19.	I. Forintban elszámolt kamat- és kamatjellegű bevételek	22 337	52 856	30 519
	1. Központi költségvetéssel szembeni követelések kamatbevételei	14 317	27 793	13 476
	2. Hitelintézetekkel szembeni követelések kamatbevételei	6 188	17 883	11 695
	3. Egyéb követelések kamatbevételei	0	0	0
	4. Forintban elszámolt kamatjellegű bevételek	1 832	7 180	5 348
4.19.	II. Devizában elszámolt kamat- és kamatjellegű bevételek	204 446	282 066	77 620
	1. Devizatartalékok utáni kamatbevételek	182 722	200 721	17 999
	2. Központi költségvetéssel szembeni követelések kamatbevételei	0	0	0
	3. Hitelintézetekkel szembeni követelések kamatbevételei	2	0	-2
	4. Egyéb követelések kamatbevételei	2 896	3 028	132
	5. Devizában elszámolt kamatjellegű bevételek	18 826	78 317	59 491
4.20.	III. Devizaárfolyam-változásból származó bevételek	26 404	143 613	117 209
4.19.	IV. Pénzügyi műveletek realizált nyeresége	12 140	46 069	33 929
4.22.	V. Egyéb bevételek	4 333	6 197	1 864
	1. Jutalékbevételek	891	834	-57
4.23.	2. Jutaléktól eltérő egyéb bevételek	3 442	5 363	1 921
4.14.	VI. Céltartalék-felhasználás	940	4 617	3 677
4.14.	VII. Értékvesztés-visszaírás	1 385	1	-1 384
4.24.	VIII. Banküzem bevételei	181	1 738	1 557
	IX. BEVÉTELEK ÖSSZESEN (I+II+III+IV+V+VI+VII+VIII)	272 166	537 157	264 991
Kiegészítő melléklet kapcsolódó fejezete	RÁFORDÍTÁSOK	2008	2009	Eltérés
1	2	3	4	4-3
4.19.	X. Forintban elszámolt kamat- és kamatjellegű ráfordítások	183 687	329 581	145 894
	1. Központi költségvetés betéeteinek kamatráfordításai	33 469	36 408	2 939
	2. Hitelintézeti betétek kamatráfordításai	80 860	67 338	-13 522
	3. Egyéb betétek kamatráfordításai	69 358	225 835	156 477
	4. Forintban elszámolt kamatjellegű ráfordítások	0	0	0
4.19.	XI. Devizában elszámolt kamat- és kamatjellegű ráfordítások	34 468	68 995	34 527
	1. Központi költségvetés betéeteinek kamatráfordításai	5 120	9 988	4 868
	2. Hitelintézeti betétek kamatráfordításai	268	62	-206
	3. Egyéb kötelezettségek kamatráfordításai	11 899	19 933	8 034
	4. Devizában elszámolt kamatjellegű ráfordítások	17 181	39 012	21 831
4.20.	XII. Devizaárfolyam-változásból származó ráfordítások	17 220	6 862	-10 358
4.21.	XIII. Bankjegy- és érmegyártás költsége	6 993	8 162	1 169
4.19.	XIV. Pénzügyi műveletek realizált vesztesége	8 298	36 760	28 462
4.22.	XV. Egyéb ráfordítások	3 313	5 357	2 044
	1. Jutalékráfordítások	434	2 496	2 062
4.23.	2. Jutaléktól eltérő egyéb ráfordítások	2 879	2 861	-18
4.14.	XVI. Céltartalékképzés	8 357	743	-7 614
4.14.	XVII. Értékvesztés	0	0	0
4.24.	XVIII. Banküzem működési költségei és ráfordításai	15 294	15 155	-139
	XIX. RÁFORDÍTÁSOK ÖSSZESEN (X+XI+XII+XIII+XIV+XV+XVI+XVII+XVIII)	277 630	471 615	193 985
	XX. Tárgyévi eredmény (IX-XIX)	-5 464	65 542	71 006
	XXI. Eredménytartalék igénybevétele osztalékra	0	0	0
	XXII. Fizetett (jóváhagyott) osztalék	0	0	0
	XXIII. Mérleg szerinti eredmény (XX+XXI-XXII)	-5 464	65 542	71 006

Budapest, 2010. április 6.

Simor András,
a Magyar Nemzeti Bank elnöke

4. Kiegészítő melléklet

4.1. AZ MNB SZÁMVITELI POLITIKÁJA

A Magyar Nemzeti Bank (MNB) tulajdonosa a magyar állam, a tulajdonosi jogokat az államháztartásért felelős miniszter (továbbiakban a részvényes) gyakorolja.

Az MNB számviteli politikáját a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Számviteli tv.), a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény (a továbbiakban: MNB tv.) és a Magyar Nemzeti Bank éves beszámolókéészítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 221/2000. (XII. 19.) kormányrendelet (a továbbiakban: MNB r.) keretei közt alakítja ki.

2004. május elsejétől az MNB a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló nemzetközi szerződést kihirdető törvény hatálybalépésének napjától a Központi Bankok Európai Rendszerének (KBER) tagja.

Az alábbiakban röviden bemutatjuk az MNB számviteli rendszerét, az általánostól eltérő értékelési és eredményelszámolási szabályait.

4.1.1. Az MNB számviteli rendszerének jellemzői

Az MNB könyvvezetése során alkalmazott egyik alapelv, hogy a gazdasági eseményeket a tényleges felmerülés időpontjának megfelelő dátummal kell a könyvekben rögzíteni, amennyiben az a számvitelileg még le nem zárt évre vonatkozik. Ennek a devizaárfolyam-nyereségek és -veszteségek pontos meghatározása szempontjából van különös jelentősége (lásd értékelési szabályok), elsősorban a devizaeladások és -vásárlások esetében. A devizaátváltással járó azonnali devizaügyletek az üzletkötés napjával kerülnek a könyvekben rögzítésre. Az ilyen ügyletekből eredő követelések és kötelezettségek az MNB devizapozícióját az üzletkötés napjától módosítják. Ugyanezt az eljárást követi az MNB a fedezeti célú határidős ügyletek mérlegben megjelenő átértékelési különbözetének könyvelésekor is.

Az MNB naponta elszámolja:

- a devizaeszközei és -forrásai, illetve mérlegen kívül kimutatott, fedezeti határidős ügyletekből származó követeléseit és kötelezettségeit átértékeléséből eredő devizaárfolyam-különbözeteket, valamint
- a mérlegben szereplő és a mérlegen kívül kimutatott, fedezeti ügyletekből származó követelések és kötelezettségek időarányos kamatához kapcsolódó időbeli elhatárolásokat.

Az MNB r. rendelkezése értelmében az MNB a számviteli politikájában rögzített módon, a tulajdonos részére történő adatszolgáltatás céljából, minden negyedévben köteles eszköz- és forrásszámláit, valamint eredményszámláit lezárni, és főkönyvi kivonatot készíteni.

Az MNB belső célra ennél gyakrabban, havonta készít mérleget és eredménykimutatást, és ezek alátámasztására havonta végrehajtja:

- a deviza-értékpapírok piaci értékelését, kivéve a visszavásárolt saját kibocsátású devizakötvényeket,
- a napi átértékelés során képződő árfolyamnyereség vagy -veszteség realizált, illetve nem realizált részre történő szétbontását és elszámolását,
- az értékcsökkenési leírás elszámolását.

A negyedéves zárlat során az MNB minősíti az egyéb célú határidős ügyletekből és nemzetközi szerződéseken alapuló értékpapír-kölcsönzési tevékenységből eredő – a kapott biztosíték bekerülési értékével megegyező – mérlegen kívül nyilvántartott függő és jövőbeni kötelezettségeit, év végén pedig az előbbieken túl a befektetett eszközöket, követeléseket és egyéb mérlegen kívül nyilvántartott kötelezettségeit. A minősítés alapján megállapítja és elszámolja a szükséges értékvesztés, valamint a kötelezettségekhez kapcsolódó céltartalék mértékét.

A mérlegkészítés időpontja a tárgyévet követő év január 15-e.

A jogszabályok szerint az MNB az Országgyűlés felé is beszámolási kötelezettséggel tartozik. Az MNB az Országgyűlésnek és a tulajdonosi jogokat az MNB tv.-ben szabályozott módon gyakorló államháztartásért felelős Pénzügyminisztériumnak egyetlen beszámolót készít. Ez az Éves jelentés, amely az MNB szervezetét, gazdálkodását és tárgyévi tevékenységét bemutató üzleti jelentést, valamint a felügyelőbizottság jóváhagyása után a részvényes által részvényesi határozattal elfogadott, Számviteli tv. szerinti éves beszámolót tartalmazza. Az MNB az Éves jelentést az interneten teljes terjedelmében nyilvánosságra hozza. Az internetes honlap címe: www.mnb.hu.

Az MNB r. rendelkezései szerint az MNB nem köteles konszolidált beszámolót készíteni. Tekintettel arra, hogy a befektetések mérleg- és eredményhatása nem számottevő, az MNB konszolidált beszámolót nem készít.

Az IMF hitelminősítési eljárása során előírta, hogy az MNB 2009-től a kiegészítő mellékletben mutassa be a számviteli politikája, valamint az EKB/2006/16-os, a Központi Bankok Európai Rendszerében a számvitel és számviteli beszámoló jogi keretéről szóló iránymutatása (továbbiakban a KBER számviteli iránymutatása) közötti különbségeket, illetve azok szám-szerűsített hatását, melyet a kiegészítő melléklet 4.26. pontja részletez.

A Számviteli tv. alapján az éves beszámoló könyvvizsgálata kötelező. Az MNB könyvvizsgálója Henye István (KPMG Hungária Kft.), kamarai tagsági száma: 005674.

Az éves beszámoló aláírására jogosult vezető Simor András, a Magyar Nemzeti Bank elnöke.

A számviteli szolgáltatásokért felelős vezető Kalina Gábor, PM regisztrációs száma: 176115.

4.1.2. Alkalmazott főbb értékelési elvek

A központi költségvetéssel szembeni követelések

A központi költségvetéssel szembeni követelések között kimutatott értékpapírok kamatokkal csökkentett beszerzési értéken szerepelnek a mérlegben. A kamatokat nem tartalmazó vételár és a névérték közötti különbözetet mint árfolyamnyereséget vagy -vesztéseget az MNB időarányosan számolja el eredményében.

A központi költségvetéssel szembeni követelések között jelenik meg a kiegyenlítési tartalékok esetleges (év végi negatív egyenlege miatti) megtérítésével kapcsolatos követelés is.

A költségvetéssel szembeni követelésekre értékvesztést elszámolni nem lehet.

Devizaeszközök és -források értékelése, a devizaárfolyam-nyereség elszámolása

Az MNB valamennyi devizaeszközét és -forrását a beszerzés napján érvényes hivatalos árfolyamon veszi nyilvántartásba a könyvekben. Amennyiben egy devizakövetelés vagy -kötelezettség devizakonverzió miatt jön létre, úgy az MNB a deviza-átváltás során ténylegesen alkalmazott és a hivatalos árfolyam eltéréséből eredő árfolyamnyereséget vagy -vesztéseget az adott napra konverziós eredményként elszámolja, és az eredménykimutatásban a devizaárfolyam-változásból származó eredménysorokon jeleníti meg.

Az MNB devizaeszközeit és -forrásait, valamint fedezeti célú határidős ügyletekből eredő, mérlegen kívüli követeléseit és kötelezettségeit naponta a hivatalos árfolyam változásának megfelelően átértékeli. Az átértékelés következtében a mérleg

devizában denominált tételei a december 31-én érvényes hivatalos árfolyamon átértékelt összegben szerepelnek. Az átértékelési körnek nem képezik részét a devizában könyvelt banküzemi eszközök és források (kivéve a külföldi befektetések), valamint a devizában könyvelt időbeli elhatárolások, továbbá az egyéb célú határidős ügyletek.

A devizában befolyt eredmény az adott napi hivatalos árfolyamon kerül az eredményben elszámolásra.

Az időbeli elhatárolások napi könyvelését az előző napi időbeli elhatárolások visszavezetése előzi meg, így a devizában könyvelt időbeli elhatárolások átértékelés nélkül is hivatalos árfolyamon szerepelnek a mérlegben.

A napi átértékelés során képződő devizaárfolyam-nyereségből, illetve -veszteségből csak a realizált árfolyameredményt lehet az eredményben elszámolni, míg a nem realizált eredményt a saját tőkében, a forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka soron kell kimutatni.

Realizált eredmény deviza eladásakor, illetve – amennyiben az adott devizanemben az átértékelés alá eső követelések összegét meghaladja az ugyanilyen kötelezettségek összege – devizavásárláskor keletkezik. A realizált eredmény az eladott, illetve megvásárolt devizaösszeg hivatalos árfolyamon számított értékének és átlagos beszerzési árfolyamon számított értékének a különbsége.

Deviza-értékpapírok

A deviza-értékpapírokat piaci értéken kell kimutatni. A deviza-értékpapírok esetében az értékelés napján érvényes piaci érték és a nyilvántartási érték közötti különbözet a saját tőke részeként a deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartalékában szerepel. Az értékpapírok eladásakor, illetve lejáratkor realizálódó árfolyamnyereséget vagy -veszteséget a pénzügyi műveletek realizált nyeresége és vesztesége eredményssoron kell kimutatni.

Az MNB értékpapír-állományát a december 30-án érvényes piaci árak alapján értékeli, tekintettel arra, hogy a kellően likvid árak december 31-én nem biztosítottak. Az európai és a japán tőzsdék december 31-i szünnapja miatt az értékelés az utolsó elérhető érvényes piaci árak alapján történik.

Az MNB által korábban külföldön kibocsátott, majd később visszavásárolt értékpapírokat bruttó módon, azaz az egyéb devizakövetelések soron kell kimutatni. A visszavásárolt saját kibocsátású devizakötvények a bekerülési értéken történő értékelés általános szabályai szerint kerülnek értékelésre. A visszavásárolt kötvények után járó kamat bevételként és ráfordításként is elszámolásra kerül.

A repo (értékpapír-visszavásárlási) ügyleteket hitel-betét ügyletként kell elszámolni, és az ügylethez tartozó jövőbeli értékpapír-követelést vagy -kötelezettséget a mérleg alatti tételek között kell nyilvántartani.

A nemzetközi szerződéseken alapuló értékpapír-kölcsönügyletek során kölcsönbe adott értékpapírokat nem kell kivezetni a devizatartalékból, azok állományát a mérlegen kívüli tételek között kell szerepeltetni. A pénzben kapott biztosítékból eszközölt befektetéseket, valamint a pénztől eltérő biztosítékokat függő kötelezettségként a mérleg alatti tételek között kell kimutatni.

IMF-fel kapcsolatos elszámolások

Az IMF-kvóta devizában befizetett része – mint SDR-ben denominált, lehívható követelés – a devizatartalék része.

A kvóta forintban befizetett – SDR-ben nyilvántartott – része a mérlegben az egyéb devizakövetelések soron szerepel. Ezzel szemben forrásoldalon az IMF forintbetétje áll. Az MNB-nek legalább évente gondoskodnia kell arról, hogy az IMF forintbetétjének nagysága megegyezzen a forintban befizetett kvóta összegével. Mivel ez a betétszámla a leírtaknak megfelelően csak formailag forint, a mérlegben az egyéb devizakötelezettségek soron szerepel.

Az IMF-től lehívott hitelösszeg a devizatartalékot, valamint forrás oldalon az IMF forintbetétjét növeli. A hitel nyilvántartása swapügylet formájában történik, mely forintkövetelést és SDR-kötelezettséget jelent.

A tagállamok devizatartalékainak növelését célzó SDR-kihelyezés (SDR-allokáció) keretében kapott összeg egyrészt az MNB devizatartalékait növeli, másrészt forrás oldalon lejárat nélküli kötelezettséget keletkeztet az IMF-fel szemben. A tranzakciónak addig nincs eredményhatása (a kapott SDR összegre nem kell kamatot fizetni), amíg abból felhasználás nem történik.

Határidős ügyletek elszámolása

Az MNB a határidős ügyleteket az üzletkötés célja alapján két csoportba sorolja: fedezeti ügyletek, illetve egyéb céllal kötött ügyletek.

Fedezetinek minősülnek azok az ügyletek, amelyek egy meghatározott eszköz- vagy forráscsoport, illetve pozíció devizaárfolyam- vagy piaciérték-változásából eredő kockázatát csökkentik, azokhoz egyértelműen hozzárendelték, és az ügylet indításakor kifejezetten fedezeti ügyletként jelölték meg. Fedezeti ügyletnek minősülnek továbbá a költségvetéssel, illetve annak megbízásából külföldi partnerrel kötött határidős ügyletek.

A határidős ügyleteket mérlegen kívüli követelésként, illetve kötelezettségként kell kimutatni. A fedezeti ügyletekből eredő devizakövetelések és -kötelezettségek összevont átértékelési különbözetét (előjelüknek megfelelően az egyéb devizakövetelések vagy -kötelezettségek soron, illetve a központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések vagy -kötelezettségek soron), valamint időarányos kamatukat (időbeli elhatárolásként) a mérlegben kell kimutatni.

Az egyéb célú határidős ügyletek lezárulásakor az ilyen ügyletek eredményét a devizaügyletek esetén a devizaárfolyam-változásból származó bevételek, illetve ráfordítások, a kamatváltozáshoz kapcsolható ügyletek esetén pedig a kamatjellegű bevételek, illetve ráfordítások soron kell az eredményben kimutatni. Az ilyen ügyletek nem értékelődnek át, de az óvatosság elve alapján az ügyletek esetleges negatív piaci értékével megegyező céltartalékot kell képezni negyedévente.

Banküzemi eszközök és források

A banküzem eszközei és forrásai mérlegsorokon kerülnek kimutatásra az alábbiak:

- azok a követelések és kötelezettségek, amelyek a jegybanki feladatokkal, banki működéssel közvetlenül nem hozhatók kapcsolatba (pl. adókkal, járulékokkal, munkavállalókkal kapcsolatos elszámolások, szállítók, nem jegybanki célú, még nem értékesített nemesfémkészlet), továbbá
- a hivatalos fizetőeszköznek már nem minősülő, még be nem váltott bankjegyekből eredő kötelezettségek, valamint
- a befektetések és
- a szervezeti működéshez szükséges eszközök (immateriális javak, tárgyi eszközök, készletek).

Az MNB mérlegében pénzeszközök nem szerepelnek. A jegybank a készpénz kibocsátója: a pénztárában, illetve értéktárában lévő készpénzkészlet – mivel nincs forgalomban – a forrásoldalon a bankjegy- és érmeállományból kerül levonásra.

Az MNB által alkalmazott értékcsökkenési leírási kulcsok

Megnevezés	2008. 12. 31.	2009. 12. 31.
Vagyoni értékű jogok	17%	17%
Szellemi termékek	14,5%–50%	14,5%–50%
Alapítás-átszervezés aktivált értéke	20%	20%
Épületek	3%	3%
Járművek*	10%–25%	10%–20%
Híradás-technikai eszközök, irodai eszközök, gépek	9%–50%	9%–50%
Számítástechnikai berendezések	9%–50%	9%–33%
Emissziós gépek	5%–50%	5%–33%
Műszerek, mérőeszközök	9%–33%	9%–33%
Bankbiztonsági eszközök	2%–33%	2%–33%
Egyéb fel nem sorolt eszközök**	6,5%–33%	6,5%–33%

* A 4, illetve 5 éves használati idejű járművek maradványértéke 20%, valamint 25%.

** Pl. irodai berendezés és felszerelés, egyéb berendezés.

A vagyontárgyak értékcsökkenésének meghatározására az elvárható hasznos élettartam alapján a fent megadott százalékos kulcsok határozzák meg az irányadókat, azonban ettől a tényleges használati idő függvényében el kell térni. A bank minden esetben lineáris leírási kulcsot alkalmaz.

4.2. A MAKROGAZDASÁGI FOLYAMATOK HATÁSA AZ MNB 2009. ÉVI MÉRLEGÉRE ÉS EREDMÉNYÉRE

Az MNB mérlegének és eredményének alakulását elsősorban a monetáris politika céljai és választott eszközei, valamint a hazai és nemzetközi gazdasági folyamatok határozzák meg.

2009-ben 65,5 milliárd forint volt az MNB nyeresége. A makrogazdasági folyamatok közül a forintárfolyam alakulása gyakorolta a legjelentősebb hatást az eredményre. A teljes nettó átértékelési hatás 131,3 milliárd forint nyereség volt. Az év során a forint hivatalos árfolyama egy meglehetősen széles sávban ingadozott, ám végig az átlagos bekerülési árfolyamnál gyengébb volt, a köztük lévő eltérés a 2008. év végi 12,70 forint/euro értékről 2009. december 31-re 8,28 forint/euróra csökkent. A devizaeladások mértéke is magas volt az év első felében, mivel a szokásos mértékű eladások mellett 2009 márciusától megkezdődött a nettó EU-források MNB általi piacra vezetése. A forint hivatalos és átlagos bekerülési árfolyamának egymáshoz viszonyított alakulása, valamint a devizaeladások nagyobb volumene együttesen már 2009 I. negyedévében kiemelkedő nagyságú árfolyameredményt keletkeztetett. A 2009. évi 136,8 milliárd forint árfolyamnyereség 60%-a az I. negyedévben realizálódott. A forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka – a nem realizált árfolyameredmény – 2009. december 31-re 5,5 milliárd forinttal 230,8 milliárd forintra csökkent.

A nettó kamat- és kamatjellegű eredmény 63,7 milliárd forint veszteség volt 2009-ben, ami 72,3 milliárd forintos eredményromlást jelentett az előző évhez képest. A kamategyenleg alakulását alapvetően a jegybank nettó devizaköveteléseinek növekedése határozta meg, ami egyúttal a kamatozó forintkötelezettségek növekedését is eredményezte. A forint- és devizahozamok az év első felében eltávolodtak egymástól, de a jegybanki alapkamat második félévi sorozatos csökkentésének hatására ez a kamatkülönbség mérséklődött. A 2009. évi átlagos jegybanki alapkamat 8,63% volt, a csökkentések ellenére alig változott az előző évi átlaghoz képest.

Az eredményre ható tényezőkről lásd részletesen az Üzleti jelentés 3.10. fejezetét.

4.3. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSSEL SZEMBENI FORINTKÖVETELÉSEK

millió forint

Mérlegsor	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
	1 éven belüli lejáratú államkötvények	51 749	29 576	-22 173
	1–5 éven belüli lejáratú államkötvények	160 054	101 834	-58 220
	5 éven túli lejáratú államkötvények	148 202	147 617	-585
I.1.	Központi költségvetéssel szembeni követelések összesen	360 005	279 027	-80 978

Az állampapírok állománya 2009. év végén bekerülési értéken 279 milliárd forint volt. Az év során új beszerzés nem történt. A 81 milliárd forintos állománycsökkenést a lejárt és eladott állampapírok 86,6 milliárd forintos névértékcsökkenése és annak a bekerülési értékhez mért 5,6 milliárd forintos különbözete okozta.

Az MNB által 2008 őszén – a hazai állampapírpiacon zavartalan működésének és a bankrendszer likviditásának támogatása érdekében – vásárolt államkötvények közül 2009 augusztusában egy 52,8 milliárd forint névértékű államkötvény lejárt, decemberben két darab, összesen 32,4 milliárd forint névértékű államkötvény az ÁKK Zrt. által visszavásárlásra került. További 1,4 milliárd forintos állománycsökkenést eredményezett egy amortizálódó (öt év alatt évente törlesztő) államkötvény ütemezett törlesztése.

2009. december 31-én a deviza-értékpapírok, valamint a forintárfolyam-kiegyenlítési tartalékok egyenlege pozitív volt, így további követelés a központi költségvetéssel szemben nem keletkezett.

4.4. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSSEL SZEMBENI DEVIZAKÖVETELÉSEK

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
	Központi költségvetéssel kötött swapok	335	1165	830
	Központi költségvetéssel kötött currency swapok	4635	3332	-1303
II.2.	Központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések	4970	4497	-473

A központi költségvetéssel kötött devizaswapok állománya 2009. december 30-i kötésnapon bonyolított több forint/deviza swapügyletből ered.

A központi költségvetéssel kötött currency swap ügyletek 3,3 milliárd forintos állományát az Államadósság Kezelő Központtal (ÁKK-val) 2002 júliusa előtt – a devizaadósság deviza- és kamatszerkezetének beállítására – kötött ügyletek teszik ki. Az előző évhez viszonyított 1,3 milliárd forintos állománycsökkenés a 2009-ben lejárt ügyletek 1,5 milliárd forint összegű csökkenéséből származott, amit a fennmaradó állományra elszámolt 0,2 milliárd forintos ártértékelődés ellensúlyozott.

A központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések hátralévő futamidő szerinti lejárat szerkezete

millió forint

Mérlegsor	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
	- 1 éven belüli	1911	2886	975
	- 1-5 éves	3059	1611	-1448
	- 5 éven túli	0	0	0
II.2.	Központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések	4970	4497	-473

A központi költségvetéssel kötött swapok devizaszerkezete

millió forint

Sorszám	Megnevezés	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
1.	– HUF	133 210	296 156	162 946
2.	– EUR devizakör*	18 748	12 523	–6 225
3.	Swapkövetelések (1+2)	151 958	308 679	156 721
4.	– HUF	485	746	261
5.	– EUR devizakör*	132 390	140 015	7 625
6.	– JPY	0	32 413	32 413
7.	– USD	14 113	131 008	116 895
8.	Swapkötelezettségek (4+5+6+7)	146 988	304 182	157 194
9.	Nettó swapkövetelés (3–8)	4 970	4 497	–473

* Az euro devizakör az EUR-t és az árfolyam-kockázati szempontból ide sorolható egyéb európai devizákat (pl. GBP, CHF) tartalmazza.

4.5. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS FORINT- ÉS DEVIZABETÉTEI**A központi költségvetés forintbetétei**

millió forint

Mérlegssor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
	Kincstári egységes számla (KESZ)	127 203	247 426	120 223
	Államadósság Kezelő Központ Zrt. betéte	371	369	–2
	Egyéb	63	63	0
VI.1.	Központi költségvetés betétei összesen	127 637	247 858	120 221

A központi költségvetés devizabetétei

A központi költségvetéssel szembeni devizakötelezettségek állománya 2008. december 31-én 1518,3 milliárd forint, 2009. december 31-én 740,6 milliárd forint volt.

A központi költségvetés devizabetéteinek mindegyike éven belüli lejáratú, állományuk 2008. december 31-hez képest a felére csökkent. A 2008. novemberi IMF-hitel és a 2009. márciusi EU-hitel lehívásakor beérkező devizát a költségvetés nem konvertálta forintra, hanem az MNB-nél vezetett devizabetét-számláján helyezte el, és 2009. évi fizetési kötelezettségeit erről teljesítette. A magas első félévi átlagállománynak köszönhetően a 2009. évi átlagállomány 998 milliárd forint volt, több mint négyszerese a 2008. évinek. Az IMF-fel és az Európai Bizottsággal megkötött készenléti hitel-megállapodások további ütemezett lehívásai azonban nem befolyásolták a költségvetés devizabetét-állományát.

4.6. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSSEL SZEMBENI NETTÓ POZÍCIÓ ALAKULÁSA

millió forint

Mérlegssor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
I.1.–VI.1.	Nettó forintpozíció	232 368	31 169	–201 199
II.2.–VII.1.	Nettó devizapozíció	–1 513 303	–736 072	777 231
	Összesen	–1 280 935	–704 903	576 032

4.7. A HITELINTÉZETEKEL SZEMBENI FORINTKÖVETELÉSEK

A hitelintézetekkel szembeni forintkövetelések értékpapír-fedezet mellett nyújtott éven belüli lejáratú hitelek foglalnak magukba. Az egynapos (overnight) hitelek a belföldi hitelintézetek döntően a kötelezőtartalék-megfelelési kötelezettségük teljesítése céljából használják, míg a kéthetes és hat hónapos futamidejű tenderes hitelek – az egyedi banki forintlikviditás-hiány kiküszöbölése érdekében – a 2008. évi válság hívta életre. Az értékpapír fedezete mellett nyújtott hitelek állománya 2008. december 31-én 176,5 milliárd forint volt, 2009. december 31-én viszont nem volt ilyen állomány, mivel a tenderes hitelek iránt sem mutatkozott érdeklődés, és egynapos hitel sem volt.

4.8. A HITELINTÉZETEKEL SZEMBENI NETTÓ POZÍCIÓ ALAKULÁSA

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
I.2.–VI.2.	Nettó forintpozíció	–944 767	–755 154	189 613
II.3.–VII.2.	Nettó devizapozíció	–27 410	–20 720	6 690
	Összesen	–972 177	–775 874	196 303

millió forint

A hitelintézetekkel szembeni nettó kötelezettségek 196,3 milliárd forinttal csökkentek 2009. december 31-re. A nettó forintpozíció az előző évhez viszonyítva 189,6 milliárd forinttal javult. A nettó devizapozíció változása 6,7 milliárd forint javulást eredményezett. A devizakötelezettségek között a hitelintézetek által az MNB-nél elhelyezett rövid lejáratú pénzügyi devizabetétek állománya 2009. év végén 21,3 milliárd forint volt.

4.9. A JEGYBANKI ARANY- ÉS DEVIZATARTALÉK

Állományok forintban

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
	Aranykészlet	16 130	20 545	4 415
	IMF szabad kvóta	21 475	21 690	215
	Devizabetét	948 589	582 636	–365 953
	Deviza-értékpapírok	5 231 307	7 306 055	2 074 748
	Deviza repoügyletek állománya	79 248	262 743	183 495
II.1.	Arany- és devizatartalék összesen	6 296 749	8 193 669	1 896 920

millió forint

Az MNB statisztikai célból rendszeresen publikálja a devizatartalék nagyságát. A statisztikai szabályok szerint a devizatartalék részét képezik ennek felhalmozott kamatai is, így a statisztikai és a számviteli szabályok szerinti devizatartalék nagysága eltér.

A felhalmozott kamatok nem tartalmazó devizatartalék forintban kifejezett állománya 1897 milliárd forinttal 8193,7 milliárd forintra nőtt 2009. december 31-re. A változásban az állományok növekedése és az árfolyam gyengülése egyaránt szerepet játszott.

Állományok euróban

millió euro

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
	Aranykészlet	61	76	15
	IMF szabad kvóta	81	80	-1
	Devizabetét	3 583	2 151	-1432
	Deviza-értékpapírok	19 757	26 976	7219
	Deviza repoügyletek állománya	299	970	671
II.1.	Arany- és devizatartalék összesen	23 781	30 253	6472

A forint hivatalos árfolyama 2008. december 31-én 264,78 forint/euro, 2009. december 31-én 270,84 forint/euro volt.

A devizatartalékok állományát növelte az EU és az IMF által rendelkezésre bocsátott hitelkeretből lehívott hitelek deviza-összege, az IMF SDR-allokációja, az ÁKK által júliusban kibocsátott devizakötvényből befolyt deviza MNB-nél történő konvertálása, a nettó EU-transzferek, valamint a devizatartalék hozama. Az állományt csökkentette az árelfogadó módon történő euroeladás (piacra vezetés), a pénzügyi stabilitási csomag keretében a magyar állam által a hazai hitelintézeteknek nyújtott kölcsön, az ÁKK adósságkezeléshez kapcsolódó kifizetései, valamint a MÁK nem adósságfinanszírozáshoz kapcsolódó devizakonverziói. A leírt hatások együttes eredményeként az euróban kifejezett devizatartalék 6,5 milliárd euróval növekedett 2009. december 31-re.

4.10. EGYÉB DEVIZAKÖVETELÉSEK

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
	IMF-kvóta forintban befizetett része	280 544	283 351	2807
	Visszavásárolt saját kötvények	74 244	73 133	-1111
	Külföldi fedezeti ügyletek*	29 624	36 794	7170
	Egyéb	3 083	451	-2632
II.4.	Egyéb devizakövetelések összesen	387 495	393 729	6234

* A fedezeti célú határidős ügyletek ártértékelési különbözete az MNB r.-nek megfelelően nettó módon szerepel a mérlegben.

Az IMF-kvóta forintban befizetett része a forint árfolyamának az SDR-hez viszonyított gyengülése miatt nőtt.

Az MNB által külföldön kibocsátott és később visszavásárolt kötvények állománya lejárat miatt nem változott, az 1,1 milliárd forintos csökkenés a forint árfolyamának japán jennel szembeni erősödésének a következménye.

A külföldi fedezeti ügyletek soron 2009-ben az IMF hitelfelvételhez kapcsolódó swapügylet jelenik meg.

4.11. EGYÉB BETÉTEK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK

Egyéb forintkötelezettségek

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
	MNB kéthetes forintkötvények	1 245 232	3 130 710	1 885 478
	Nemzetközi pénzügyi intézmények forintbetétei	4 960	15 390	10 430
	Egyéb kötelezettségek	746	653	-93
VI.4.	Egyéb betétek és kötelezettségek	1 250 938	3 146 753	1 895 815

Az egyéb betétek és kötelezettségek 2009. december 31-i egyenlege 1895,8 milliárd forinttal haladta meg az előző évi értéket, ami csaknem teljes egészében a kéthetes futamidejű MNB-kibocsátású kötvények állománynövekedésének tudható be. A jelentős mértékű növekedés oka a nemzetközi hitellehívások konvertálása miatti forintlikviditás-többlet, melynek lekötése egyre növekvő kéthetes kötvényállomány mellett volt megvalósítható. A kéthetes futamidejű MNB-kötvény a jegybank legfontosabb monetáris politikai eszköze. A kötvények kibocsátáskori hozama megegyezik a mindenkor érvényes jegybanki alapkamattal.

Egyéb devizakötelezettségek

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
	Kötvények	172 932	169 974	-2 958
	Repóval kapcsolatos ügyletek	174 172	405 629	231 457
	IMF-betétek	280 544	982 736	702 192
	Külföldi betétek és hitelek	39 821	16 558	-23 263
	Fedezeti ügyletek*	8 610	17 122	8 512
	Egyéb kötelezettségek	632	1 418	786
VII.3.	Egyéb devizakötelezettségek	676 711	1 593 437	916 726

* A fedezeti célú határidős ügyletek ártértékelési különbözete az MNB r.-nek megfelelően nettó módon szerepel a mérlegben.

Az egyéb devizakötelezettségek állományának 916,7 milliárd forintos növekedésében két tétel játszott meghatározó szerepet. A repoügyletekből eredő devizakötelezettségek 231,5 milliárd forintos változása döntően az állomány növekedésével magyarázható. Az IMF-betétek állománya 702,2 milliárd forinttal nőtt az előző év végéhez képest, egyrészt az IMF-hitel ütemezett lehívása, másrészt az IMF SDR-allokációja miatt (felvételkor 1,4 milliárd eurónak megfelelő, illetve 1,1 milliárd eurónak megfelelő értékben). A fedezeti ügyletek soron döntően a külfölddel kötött éven túli currency swapok nettó kötelezettsége szerepel.

Egyéb devizakötelezettségek hátralévő futamidő szerinti lejárat szerkezete

millió forint

Mérlegsor	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
	– 1 éven belüli	496 785	1 152 890	656 105
	– 1–5 éves	159 103	129 052	-30 051
	– 5 éven túli	20 823	311 495	290 672
VII.3.	Egyéb devizakötelezettségek	676 711	1 593 437	916 726

Egyéb devizakötelezettségek devizaszerkezete (fedezeti ügyletek nélkül)

millió forint

Sorszám	Megnevezés	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
1.	– USD	56 434	48 204	-8 230
2.	– EUR devizakör*	195 546	411 874	216 328
3.	– JPY	135 576	132 360	-3 216
4.	– SDR	0	263 065	263 065
5.	– Egyéb	280 545	720 812	440 267
6.	Egyéb devizakötelezettségek	668 101	1 576 315	908 214

* Az euro devizakör az EUR-t és az árfolyam-kockázati szempontból ide sorolható egyéb európai devizákat (pl. GBP, CHF) tartalmazza.

Külfölddel kötött fedezeti ügyletek devizaszerkezete

millió forint

Sorszám	Megnevezés	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
1.	– USD	56 409	46 805	–9 604
2.	– EUR devizakör*	1 657	257 243	255 586
3.	– JPY	83 554	197 583	114 029
4.	Fedezeti ügyletekből eredő követelések (1+2+3)	141 620	501 631	360 011
5.	– USD	0	148 011	148 011
6.	– EUR devizakör*	148 356	368 909	220 553
7.	– JPY	1 874	1 833	–41
8.	Fedezeti ügyletekből eredő kötelezettségek (5+6+7)	150 230	518 753	368 523
9.	Nettó fedezeti kötelezettség (8–4)	8 610	17 122	8 512

* Az euro devizakör az EUR-t és az árfolyam-kockázati szempontból ide sorolható egyéb európai devizákat (pl. GBP, CHF) tartalmazza.

4.12. AZ MNB NEMZETKÖZI VALUTAALAPPAL SZEMBENI POZÍCIÓJA

millió forint

Mérlegssor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
II/1-ből	IMF szabad kvóta	21 475	21 690	215
II/1-ből	SDR-betétek	10 226	277 139	266 913
II/1-ből	IMF-nél elhelyezett nem kamatozó betétek	2 687	2 713	26
II/4-ből	IMF-kvóta forintban befizetett része	280 544	283 351	2 807
II/4-ből	IMF-fel szembeni swapkövetelés	0	408 254	408 254
II/4-ből	IMF-fel szembeni swapkötelezettség	0	–371 460	–371 460
	IMF-fel szembeni követelések összesen	314 932	621 687	306 755
VII/3-ből	IMF SDR-allokáció miatti tartozás	0	291 131	291 131
VII/3-ből	IMF nem kamatozó betét	1	1	0
VII/3-ből	IMF-kvóta forintfedezet	280 544	691 604	411 060
	IMF-fel szembeni kötelezettségek összesen	280 545	982 736	702 191
	IMF-fel szembeni nettó kötelezettség	34 387	–361 049	–395 436

2009 júniusában az IMF-hitelkeret harmadik részletét, 1,3 milliárd SDR-t az MNB hívta le. A hitel nyilvántartása az IMF előírása szerint swapügylet formájában történik, mely forintkövetelést és SDR-kötelezettséget jelent. Az IMF-fel szembeni swapkötelezettség soron jelenik meg a hiteltartozás, 371,5 milliárd forint értékben. Az IMF-től lehívott hitelösszeg a devizatartalékot, valamint forrásoldalon az IMF forintbetétjét növelte (IMF-kvóta forintfedezet).

2009-ben Magyarország kvótája arányában részesült – a 185 IMF-tagállammal együtt – a szervezet SDR-kihelyezéséből. Ezen ritkán alkalmazott eszköz célja, hogy költségmentesen növelje az IMF tagállamainak devizatartalékait és likviditását. Az SDR-allokáció miatti tartozás soron az IMF által 2009 augusztusában és szeptemberében végrehajtott kihelyezésből egyrészt 291,1 milliárd forint (991,1 millió SDR) lejárat nélküli kötelezettség jelent meg, másrészt ez az összeg növelte a devizatartalékban lévő SDR-betéteket. Az SDR-allokáció felhasználható az IMF-től lehívott hitelek tőketartozásának és kamatának törlesztésére. 2009-ben felhasználás kamatfizetés miatt történt.

Az MNB mérleg alatti tételként mutatja ki a magyar állam IMF-fel szembeni hiteltartozásához kapcsolódó forintban kiadott kötelezvényét, amely az MNB-nél mint a hitelügylet ügynökénél letétként került elhelyezésre (lásd 4.18. pont). Az állami kötelezettségvállalás 2008. december 31-én kimutatott 1107,5 milliárd forintos összege a 2009. évi új lehívások, valamint az ártértékelési hatás következtében 2009. december 31-re 2057,4 milliárd forintra emelkedett.

4.13. BEFEKTETETT ESZKÖZÖK

A befektetett eszközök az immateriális javakon, tárgyi eszközökön és beruházásokon (16,6 milliárd forint) túl a tulajdonosi részesedéseket (6,9 milliárd forint külföldi és 10,5 milliárd forint belföldi befektetés) is tartalmazzák.

Az immateriális javak, tárgyi eszközök, beruházások bruttó értékének, értékcsökkenésének és nettó értékének változása

millió forint

	Eszközcsoport						Immateriális javak, tárgyi eszközök és beruházások mindösszesen
	Immateriális javak		Tárgyi eszközök			Beruházások	
	Vagyoni értékű jogok, szellemi termékek	Fejlesztés alatt lévő szoftverek	Ingatlanok	Berendezések	Bankjegy- és érmegyűjtemény eszközei		
Bruttó érték alakulása							
2008. 12. 31.	7388	14	13 713	11 255	225	68	32 663
Üzembe helyezés/Beszerzés	499	67	496	533	3	209	1 807
Selejt	-6	0	0	-91	0	0	-97
Eladás	0	0	0	-18	0	0	-18
Térítés nélküli eszközátadás	0	0	-2 139	-560	0	0	-2 699
Egyéb csökkenés/Átsorolás	0	0	0	-3	-1	0	-4
2009. 12. 31.	7881	81	12 070	11 116	227	277	31 652
Értékcsökkenés részletezése							
2008. 12. 31.	5285	0	2 361	6 430	0	0	14 076
Terv szerinti écs. leírás	1053	0	379	1 051	0	0	2 483
Állományból történő kivezetés	-6	0	-820	-656	0	0	-1 482
Átsorolás miatti csökkenés	0	0	0	-3	0	0	-3
2009. 12. 31.	6332	0	1 920	6 822	0	0	15 074
Nettó érték							
2008. 12. 31.	2103	14	11 352	4 825	225	68	18 587
2009. 12. 31.	1549	81	10 150	4 294	227	277	16 578
Változás	-554	67	-1 202	-531	2	209	-2 009

A tárgyi eszközök bruttó értékében jelentős változást idézett elő a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. részére térítés nélkül átadott két ingatlan, valamint a kapcsolódó tárgyi eszközök kivezetése 2,7 milliárd forint értékben.

Külföldi befektetések és azok osztalékai

millió forint

Megnevezés	Tulajdoni hányad (%)		Könyv szerinti érték		Kapott osztalék*	
	2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	2008	2009
BIS	1,43	1,43	5313	5404	556	671
<i>millió SDR</i>			10	10		
<i>millió svájci frank</i>			13,5	13,5		
Európai Központi Bank	1,31	1,39	1403	1513	0	0
<i>ezer euro</i>			5299	5587		
SWIFT	0,02	0,02	2	2	0	0
<i>ezer euro</i>			8,6	8,6		
Befektetések összesen			6718	6919	556	671

* Az adott évben pénzügyileg rendezett osztalék.

2004. május 1-jén a Magyar Köztársaság csatlakozott az Európai Unióhoz, aminek következtében az MNB a Központi Bankok Európai Rendszerének (KBER) tagjává vált. A KBER az Európai Központi Bankból (EKB) és a 27 EU-tagállam jegybankjaiból áll. Az eurorendszert az EKB és az eurót már bevezetett tagállamok nemzeti jegybankjai alkotják.

Az EKB és a KBER Alapokmánya (a továbbiakban: Alapokmány) 28. szakaszának megfelelően az MNB egyben az EKB tulajdonosává is vált.

Az EKB tulajdonosi megoszlása 2009. január 1. után (2009. december 31-i állapot)

Nemzeti Központi Bankok (NKB)	Jegyzett tőke	Befizetett tőke	Tőkejegyzési kulcs (%)
	ezer EUR		
Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique	139 730	139 730	2,4256
Deutsche Bundesbank	1 090 912	1 090 912	18,9373
Bank of Greece	113 191	113 191	1,9649
Banco de España	478 365	478 365	8,3040
Banque de France	819 234	819 234	14,2212
Central Bank and Financial Services Authority of Ireland	63 984	63 984	1,1107
Banca d'Italia	719 886	719 886	12,4966
Central Bank of Cyprus	7 886	7 886	0,1369
Banque centrale du Luxembourg	10 064	10 064	0,1747
Central Bank of Malta / Bank Centrali ta' Malta	3 641	3 641	0,0632
De Nederlandsche Bank	229 746	229 746	3,9882
Österreichische Nationalbank	111 855	111 855	1,9417
Banco de Portugal	100 834	100 834	1,7504
Banka Slovenije	18 941	18 941	0,3288
Národná banka Slovenska	39 944	39 944	0,6934
Suomen Pankki-Finlands Bank	72 233	72 233	1,2539
Euroövezetbeli NKB-k összesen	4 020 446	4 020 446	69,7915
Danmarks Nationalbank	85 459	5 982	1,4835
Sveriges Riksbank	130 087	9 106	2,2582
Bank of England	836 285	58 540	14,5172
Česká národní banka	83 368	5 836	1,4472
Eesti Pank	10 312	722	0,1790
Latvijas Banka	16 343	1 144	0,2837
Lietuvos bankas	24 517	1 716	0,4256
Magyar Nemzeti Bank	79 820	5 587	1,3856
Narodowy Bank Polski	282 007	19 740	4,8954
Bulgarian National Bank	50 037	3 503	0,8686
Banca Națională a României	141 971	9 938	2,4645
Euroövezeten kívüli NKB-k összesen	1 740 206	121 814	30,2085
Összes NKB	5 760 652	4 142 260	100,0000

Az MNB mérlegének „III. Banküzemi eszközök” során, a „Befektetett eszközök” között az MNB EKB-részesedése is szerepel. A részesedés arányát és annak ötévente történő újraszámítását az Alapokmány 29. szakaszának 3. bekezdése határozza meg. Az alkalmazott számítási módszer szerint az Európai Bizottság által megadott népességi és GDP-adatok alapján Magyarország részesedése az EKB-ban csatlakozásakor 1,3884%, azaz 77,3 millió euro volt. A részesedés két esetben változhat, egyrészt új ország Európai Unióhoz történő csatlakozásával, másrészt az ötévenkénti kiigazítással. Ez utóbbi miatt 2009. január 1-jétől az MNB tőkejegyzési kulcsa 1,3856%-ra növekedett, ezzel részesedése 79,8 millió euróra változott.

Mivel Magyarország nem vezette még be az eurót, az Alapokmány 48. szakasza szerinti átmeneti rendelkezések alapján mindenkor részesezésének 7%-ával kell az EKB tőkéjéhez hozzájárulnia. 2008. december 31-én ez az összeg 5,3 millió euro volt. A 2009. január 1-jén történt befizetéssel az MNB befektetésének értéke 5,6 millió euróra változott.

2009. január 1-jétől Szlovákia törvényes fizetőeszköze az euro, ezáltal a Szlovák Nemzeti Bank már az euroövezeten belüli bankok csoportjába tartozik.

Az MNB 2004. július 1-jén tagsági részesedést vállalt a londoni székhelyű és brit társasági jog alapján alapított CEBS Secreteriat Ltd-ben, amely alapító okirata alapján az Európai Bankfelügyelők Bizottsága (Committee of European Banking Supervisors) részére adminisztratív szolgáltatásokat hivatott nyújtani. A tagok a működési költségekhez az éves pénzügyi terv alapján meghatározott kvótájuknak megfelelő mértékben évente járulnak hozzá. A tagsági részesedés nem igényelt befektetést, értéke mindössze 1 angol font, ezért nem szerepel az MNB könyveiben a befektetések között.

Belföldi befektetések és azok osztalékai

millió forint

Megnevezés	Tulajdoni hányad (%)		Könyv szerinti érték		Kapott osztalék*	
	2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	2008	2009
Pénzjegynyomda Zrt.	100,0	100,0	8 927	8 927	750	1120
MNB Üdültetési és Jóléti Szolg. Kft.	100,0	0,0	602	0	0	0
Magyar Pénzverő Zrt.	100,0	100,0	575	575	0	260
KELER Zrt.	53,3	53,3	643	643	1115	0
KELER KSZF Kft.	0,0	13,6	0	7	0	0
GIRO Elszámolásforgalmi Zrt.	7,3	7,3	46	46	126	154
Budapesti Értéktőzsde Zrt.	6,9	6,9	321	321	179	158
Befektetések összesen			11 114	10 519	2170	1692

* Az adott évben pénzügyileg rendezett, kapott osztalék.

Belföldi befektetések főbb mutatószámai (előzetes adatok*)

millió forint

Gazdasági társaság neve	Saját tőke	Jegyzett tőke	Tartalékok	Adózott eredmény	
	2009. 12. 31.	2009. 12. 31.	2009. 12. 31.	2008	2009
Pénzjegynyomda Zrt. 1055 Budapest, Markó utca 17.	9 017	8 927	90	1160	1279
Magyar Pénzverő Zrt. 1239 Budapest, Európa utca 1.	921	575	346	260	334
KELER Zrt. 1075 Budapest, Asbóth utca 9–11.	15 796	4 500	11 296	1025	1718
KELER KSZF Kft. 1075 Budapest, Asbóth utca 9–11.	248	20	228	1	198
GIRO Elszámolásforgalmi Zrt. 1054 Budapest, Vadász utca 31.	6 096	2 496	3 600	2506	1945
Budapesti Értéktőzsde Zrt. 1062 Budapest, Andrássy út 93.	6 801	541	6 260	2276	1391

* Az Éves jelentés elkészítésekor a legfrissebb és a 100%-os leányvállalatok esetében már auditált adatok.

millió forint

Gazdasági társaság neve	Értékesítés nettó árbevétele		Pénzügyi tevékenység bevételei		Egyéb bevételek		Rendkívüli bevételek	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Pénzjegynyomda Zrt. 1055 Budapest, Markó utca 17.	8008	7642	370	472	821	20	0	0
Magyar Pénzverő Zrt. 1239 Budapest, Európa utca 1.	3549	3689	51	75	11	201	0	0
KELER Zrt. 1075 Budapest, Asbóth utca 9–11.	n. a.	n. a.	6867	8299	60	354	0	0
KELER KSZF Kft. 1075 Budapest, Asbóth utca 9–11.	0	595	1	10	0	0	0	0
GIRO Elszámolásforgalmi Zrt. 1054 Budapest, Vadász utca 31.	n. a.	n. a.	5493	4687	825	1268	0	0
Budapesti Értéktőzsde Zrt. 1062 Budapest, Andrásy út 93.	3274*	3193*	1217	271	18	8	0	0

n. a.: Nem értelmezhető a „bevétel” kategória.

* Tőzsdei tevékenységből származó bevétel.

fő

Gazdasági társaság neve	Átlagos állományi létszám	
	2008. 12. 31.	2009. 12. 31.
Pénzjegynyomda Zrt. 1055 Budapest, Markó utca 17.	444	435
Magyar Pénzverő Zrt. 1239 Budapest, Európa utca 1.	63	42
KELER Zrt. 1075 Budapest, Asbóth utca 9–11.	121	121
KELER KSZF Kft. 1075 Budapest, Asbóth utca 9–11.	0	4
GIRO Elszámolásforgalmi Zrt. 1054 Budapest, Vadász utca 31.	128	128
Budapesti Értéktőzsde Zrt. 1062 Budapest, Andrásy út 93.	62	61

Az MNB követelései és kötelezettségei a kapcsolt vállalkozásokkal szemben

millió forint

Gazdasági társaság neve	Követelés	Kötelezettség
Pénzjegynyomda Zrt.	0	0
Magyar Pénzverő Zrt.	10	477
KELER Zrt.	0	4
KELER KSZF Kft.	0	0
GIRO Elszámolásforgalmi Zrt.	0	0
Budapesti Értéktőzsde Zrt.	0	0
Összesen	10	481

A táblázatban szereplő követelések és kötelezettségek rövid lejáratúak. 2009 novemberében a Magyar Pénzverő Zrt. osztalékfelőleget fizetett 476,6 millió forint értékben.

A **Pénzjegynyomda Zrt.** a bankjegyek mellett okmányokat, zárjegyet, értékpapírokat állít elő, elsősorban intézményi megrendelők számára. A vállalatnál végrehajtott fejlesztések a forintbankjegyek biztonságos gyártását 2012–14-ig lehetővé teszik. Hosszabb távon az euro bevezetésével a forintbankjegy-gyártás meg fog szűnni, és az MNB döntése szerint a Pénz-

jegynyomda eurobankjegyeket nem fog gyártani. Ebből adódóan az MNB potenciális veszteséget realizálhat, amelynek várható mértéke nem számszerűsíthető, ezért az MNB értékvesztést nem képzett.

A **Magyar Pénzverő Zrt.** elsődleges feladata az MNB megrendelése alapján a készpénzforgalomhoz szükséges forgalmi pénzürmék és az MNB által kibocsátott emlékpénzürmék előállítás. Szabad kapacitása erejéig saját éremprogramja keretében – törvényes fizetőeszköznek nem minősülő – emlék- és exporttermeket gyárt. Kereskedelmi tevékenysége keretében bel- és külföldön forgalmazza a jegybank által kibocsátott emlékpénzürméket és gyűjtői célú bankjegyeket. A 2009-es év kiemelt feladata volt a 200 forintos forgalmi pénzürmé kibocsátáshoz kapcsolódva az új érme gyártástechnológiai előkészítése és gyártása, valamint a 2008-ban eldöntött, a hatékonyság javítását szolgáló szervezetkorszerűsítési, szervezési és jelentős létszámcsoökkentési program végrehajtása. A piaci visszajelzések alapján zökkenőmentesen, a jövedelmezőség javulásával valósult meg az emlékérmé-árazás és -forgalmazás új rendszerének bevezetése. Az elvégzett munka eredményeként a társaság a 2009-es gazdasági évet kimagasló gazdasági eredménnyel zárta.

A **KELER KSZF Kft.**-ben az MNB 2009. február 26-án 13,6%-os közvetlen tulajdont szerzett, melynek könyv szerinti értéke 6,8 millió forint. A társaság 2009. január 1-jétől látja el a KELER-től – az EKB ajánlása alapján – szervezetileg leválasztott központi szerződő fél (központi garanciavállalási) funkciót.

Az **MNB Üdültetési és Jóléti Szolgáltató Kft.** végelszámolással történő megszüntetéséről az MNB vezetése 2002-ben döntött. Az eljárás 2009. december 7-én befejeződött, a társaság megszűnt, és ezáltal a befektetés könyv szerinti értéke kivezetésre került.

4.14. CÉLTARTALÉK ÉS ÉRTÉKVESZTÉS

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	2008. 12. 31.	Évközi változások		2009. 12. 31.
		Értékvesztés/ céltartalék összege	Képzés(+)	Felhasználás/ visszaírás (-)	Értékvesztés/ céltartalék összege
1	2	3	4	5	3+4+5
III/-ből	Egyéb eszközök	22	0	-1	21
VIII.	Kötelezettségek	9157	5222	-9096	5283
	– végkielégítés	179	0	-179	0
	– határidős ügyletek	0	320	-162	158
	– kötvénykölcsönzés	8978	4902	-8755	5125
	Összesen	9179	5222	-9097	5304

A céltartalék és értékvesztés állománya 2009-ben nettó értékben 3,9 milliárd forinttal csökkent.

A végkielégítésre 2008 végén megképzett 179 millió forint céltartalék 2009-ben felhasználásra, illetve felszabadításra került.

Az egyéb célú határidős ügyletek negatív piaci értéke miatt képzett céltartalék állománya nettó értékben 158 millió forinttal nőtt az év során.

A kötvénykölcsönzési tevékenységgel kapcsolatban 2009 folyamán – az évközi minősítések alkalmával – összességében 4,9 milliárd forint összegű céltartalék-képzés vált szükségessé, míg a megképzett céltartalék állományból 8,8 milliárd forint felszabadításra került egyes értékpapírok lejáratára, valamint piaci megítélésének javulása miatt. Az ügyleteken veszteség nem realizálódott, ezért céltartalék-felhasználás nem történt. A nemzetközi értékpapír-kölcsönzési szerződések szerint a kapott fedezet értékpapírokba való – ügynökök általi – befektetéséből származó esetleges veszteség teljes egészében az MNB-t terheli. Erre a veszteségre mint függő kötelezettségre – az óvatosság elvéből adódóan – céltartalékot kellett képezni.

4.15. AKTÍV ÉS PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
	Bankügyletek miatt	104 111	152 797	48 686
	Belső gazdálkodás miatt	81	136	55
IV.	Aktív időbeli elhatárolások	104 192	152 933	48 741
	Bankügyletek miatt	21 389	21 083	-306
	Belső gazdálkodás miatt	185	926	741
X.	Passzív időbeli elhatárolások	21 574	22 009	435

Az aktív és passzív időbeli elhatárolások elsősorban kamat- és kamatjellegű bevételek és ráfordítások, amelyek közgazdaságilag a tárgyidőszakot érintik, a pénzügyi teljesítés időpontjától függetlenül.

4.16. SAJÁT TŐKE ALAKULÁSA

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	2008. 12. 31.	Évközi változás	2009. 12. 31.
XI.1.	Jegyzett tőke	10 000	0	10 000
XI.2.	Eredménytartalék	14 925	-5 464	9 461
XI.3.	Értékelési tartalék	0	0	0
XI.4.	Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka	236 258	-5 466	230 792
XI.5.	Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka	46 744	-25 229	21 515
XI.6.	Mérleg szerinti eredmény	-5 464	71 006	65 542
XI.	Saját tőke	302 463	34 847	337 310

A jegyzett tőke 1 db tízmilliárd forint névértékű névre szóló részvényből áll.

Az MNB tv. szerint az MNB osztalékfizetéséről a részvényes határoz. A részvényes döntése alapján az MNB 2009. évi eredményéből és eredménytartalékából osztalékot nem fizet.

A kiegyenlítési tartalékokról bővebben lásd a 4.17. pontot.

4.17. A KIEGYENLÍTÉSI TARTALÉKOK ALAKULÁSA

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	2008.12.31.	2009.12.31.	Változás
XI.4.	Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka	236 258	230 792	-5 466
XI.5.	Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka	46 744	21 515	-25 229
	Kiegyenlítési tartalékok összesen	283 002	252 307	-30 695

A forint hivatalos árfolyama 2009-ben széles intervallumban ingadozott: 2009 I. negyedévében számottevően gyengült, majd áprilistól erősödésnek indult, végül a 2008. december 31-i árfolyamhoz képest összességében 6,06 forinttal 270,84 forint/euróra gyengült 2009. december 31-re. Az átlagos bekerülési árfolyam 10,48 forinttal 262,56 forint/euróra gyengült. Így a devizatételek piaci és átlagos bekerülési árfolyamon számított értékének különbözetéből adódó forintárfolyam-kiegyenlítési tartalék 5,5 milliárd forinttal 230,8 milliárd forintra csökkent.

A deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka a piaci érték és a bekerülési érték különbségét mutatja. A 2009. évi hozam-változások hatására 25,2 milliárd forinttal csökkent az egyenleg, 2009. december 31-én 21,5 milliárd forint volt.

A forint éves árfolyamváltozásának mértéke

forint/euro

Dátum	MNB hivatalos devizaárfolyam	Átlagos bekerülési árfolyam
2008. 12. 31.	264,78	252,08
2009. 12. 31.	270,84	262,56
Éves leértékelődés		
2008-ban	4,5%	
2009-ben	2,3%	

4.18. AZ MNB MÉRLEG ALATTI KÖTELEZETTSÉGEI ÉS JELENTŐS EGYÉB MÉRLEG ALATTI TÉTELEI**Fedezeti célú határidős ügyletekből származó kötelezettségek a kapcsolódó követelésekkel**

millió forint

Sorszám	Megnevezés	2008. 12. 31.			2009. 12. 31.		
		Követelés	Kötelezettség	Nettó piaci érték	Követelés	Kötelezettség	Nettó piaci érték
1.	Kamatswapügyletek	317 741	317 741	9 579	328 478	328 478	10 185
2.	CDS-ügyletek	15 887	15 887	376	44 689	44 689	-148
3.	Fedezeti ügyletek összesen (1+2)	333 628	333 628	9 955	373 167	373 167	10 037

Az MNB által kívánatosnak tartott kamatstruktúra beállítását célozzák a konkrét kötvénykibocsátásokhoz rendelt fedezeti célú kamatswapügyletek.

A kamatswapügyletek között a jegybanknak az ÁKK-val kötött ügyletei is szerepelnek, amelyek a devizaadósság kamatkockázatának csökkentésére szolgálnak, és ezeket az MNB a tőkepiacon ellenügylettel fedezi.

A CDS-ügyletek (hitel nemfizetési swap) között hét értékpapír hitelkockázatának csökkentése érdekében kötött ügylet szerepel 2012–2014. évi lejáratokkal.

Egyéb célú határidős ügyletekből származó kötelezettségek

millió forint

Sorszám	Megnevezés	2008. 12. 31.		2009. 12. 31.	
		Állomány	Piaci érték	Állomány	Piaci érték
1.	Opciós ügyletek	763	0	3 072	90
2.	Futures ügyletek	0	0	39 594	62
3.	Swapügyletek	110 951	4686	27 084	2673
4.	Egyéb célú határidős ügyletek összesen (1+2+3)	111 714	4686	69 750	2825

Opciós ügyletek bontása

millió forint

Sorszám	Megnevezés	Piaci érték	
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.
1.	Vásárolt vételi opció	0	0
2.	Vásárolt eladási opció	10	90
3.	Eladott vételi opció	0	0
4.	Eladott eladási opció	-10	0
5.	Opciós ügyletek összesen (1+2+3+4)	0	90

A határidős ügyletekből eredő kötelezettségek hátralévő futamidő szerinti lejárat szerkezete

millió forint

Sorszám	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
	– 1 éven belüli	2 648	33 961	31 313
	– 1–5 év	298 967	322 711	23 744
	– 5 éven túli	32 013	16 495	–15 518
1.	Fedezeti ügyletek	333 628	373 167	39 539
	– 1 éven belüli	5 802	42 666	36 864
	– 1–5 év	52 956	0	–52 956
	– 5 éven túli	52 956	27 084	–25 872
2.	Egyéb célú határidős műveletek	111 714	69 750	–41 964
3.	Összesen (1+2)	445 342	442 917	–2 425

Mérleg alatti egyéb kötelezettségek

millió forint

Sorszám	Megnevezés	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
1.	IMF értékpapír-letéti számla	1 107 503	2 057 411	949 908
2.	Garanciák	2 086	2 004	–82
3.	Végkielégítésből származó kötelezettség	179	0	–179
4.	Egyéb mérleg alatti kötelezettségek	2	2	0
5.	Összesen	1 109 770	2 059 417	949 647

Az IMF értékpapír-letéti számlán az MNB letétként kezeli az IMF részére a magyar állam által kibocsátott forintkötelezvényt (lásd 4.12. pont).

A garanciák sor olyan export-import garanciákat tartalmaz, amelyekhez minden esetben reverzális szerződés kapcsolódik. Az MNB a garancia lehívásakor – szükség esetén – élhet a viszontgarancia jogával.

A 2008. évben végkielégítésekre megképzett 179 millió forint összegű függő kötelezettség kivezetésre került, a céltartalék felhasználása és felszabadítása mellett.

Mérleg alatti egyéb kötelezettségek hátralévő futamidő szerinti lejárat szerkezete

millió forint

Sorszám	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
	– 1 éven belüli	2 241	1 981	–260
	– 1–5 év	1 107 529	2 057 436	949 907
	– 5 éven túli	0	0	0
1.	Egyéb kötelezettségek összesen	1 109 770	2 059 417	949 647

Értékpapír-ügyletek mérleg alatti nyilvántartása

millió forint

Sorszám	Megnevezés	Állomány		Változás
		2008. 12. 31.	2009. 12. 31.	
1.	Kölcsönadott értékpapírok névértéke	562 050	957 468	395 418
2.	Értékpapír-kölcsönügyletből származó nem pénzbeli fedezet bekerülési értéke	1 575	37 056	35 481
3.	Értékpapír-kölcsönügyletből származó pénzbeli fedezetből eszközölt befektetés			
	– bekerülési értéke	541 354	855 127	313 773
	– piaci értéke	532 376	850 002	317 626
4.	Aktív repo keretében vásárolt értékpapírok névértéke	81 273	253 655	172 382
5.	Passzív repo keretében eladott értékpapírok névértéke	325 680	611 262	285 582

4.19. NETTÓ KAMATEREDMÉNY ÉS A PÉNZÜGYI MŰVELETEK REALIZÁLT EREDMÉNYE**Nettó forint és deviza kamat- és kamatjellegű eredmény**

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2008	2009	Változás
1	2	3	4	4-3
(I.1.+II.2.)-(X.1.+XI.1.)	Központi költségvetés	-24 272	-18 603	5 669
(I.2.+II.3.)-(X.2.+XI.2.)	Hitelintézetek	-74 938	-49 517	25 421
(I.3.+II.1.+II.4.)-(X.3.+XI.3.)	Egyéb	104 361	-42 019	-146 380
	Nettó kamateredmény	5 151	-110 139	-115 290
(I.4.-X.4.) sorokból	Forint-értékpapírok	1 832	7 180	5 348
(II.5.-XI.4.) sorokból	Határidős ügyletek*	1 217	38 925	37 708
(II.5.-XI.4.) sorokból	Egyéb	428	380	-48
(I.4.+II.5.)-(X.4.+XI.4.)	Nettó kamatjellegű eredmény	3 477	46 485	43 008
(I.+II.)-(X.+XI.)	Nettó kamat- és kamatjellegű eredmény összesen	8 628	-63 654	-72 282

* A fedezeti és egyéb célú határidős ügyletek részletezését lásd az alpont utolsó táblázatában.

2009-ben a nettó kamat- és kamatjellegű eredmény 63,7 milliárd forint veszteség volt, ami a 2008. évi 8,6 milliárd forintos nyereséghez képest 72,3 milliárd forint eredményromlást jelent.

A nettó kamateredmény az előző évhez képest 115,3 milliárd forinttal romlott.

Az eredményt rontotta:

- az MNB által kibocsátott 2 hetes forintkötvények után fizetett 156,5 milliárd forinttal nagyobb kamatráfordítás, valamint
- a központi költségvetés forint- és devizabetétei után az előző évinél összesen 7,8 milliárd forinttal magasabb kamatfizetés.

Az eredményt javította:

- a devizatartalékok után kapott, a 2008. évinél 18 milliárd forinttal több kamatbevétel,
- a forint államkötvények utáni kamatbevétel 13,5 milliárd forintos növekedése,

- a hitelintézetekkel szembeni forintkövetelések utáni 11,7 milliárd forinttal magasabb kamatbevétel, illetve
- a belföldi hitelintézetek által elhelyezett betétek utáni kamatráfordítás 13,5 milliárd forintos csökkenése.

A nettó kamatjellegű eredmény 43 milliárd forinttal javult. A forint-értékpapírok kamatjellegű bevétele, amely a bekerülési értéken nyilvántartott állampapírok beszerzési értéke és névértéke közötti különbözetének tárgyidőszakra jutó időarányos összegét tartalmazza, 5,3 milliárd forinttal emelkedett. A határidős ügyletek devizaárfolyam-változáshoz nem kapcsolható bevételeinek és ráfordításainak egyenlege 37,7 milliárd forinttal nőtt.

Pénzügyi műveletek realizált eredménye

millió forint				
Er.kim. sora	Megnevezés	2008	2009	Változás
IV.	Pénzügyi műveletek realizált nyeresége	12 140	46 069	33 929
XIV.	Pénzügyi műveletek realizált vesztesége	8 298	36 760	28 462
IV.-XIV.	Pénzügyi műveletek realizált eredménye	3 842	9 309	5 467

A pénzügyi műveletekből származó nyereség és veszteség a deviza- és forintértékpapírok értékesítéséből és lejáratából származó realizált nyereségeket és veszteségeket tartalmazza.

2009-ben a pénzügyi műveletek realizált nyeresége 9,3 milliárd forint volt, ami a 2008. évihez képest 5,5 milliárd forinttal volt magasabb. Ennek hátterében az értékpapírok lejáratakor és eladásakor realizált nagyobb nyereség áll.

A kamatjellegű eredményben megjelenő fedezeti és egyéb célú határidős ügyletek eredményének részletezése

millió forint				
Sorszám	Megnevezés	2008	2009	Változás
1.	– currency swapok kamatbevétele	9 897	9 657	–240
2.	– éven túli lejáratú kamatswapok bevétel jellegű kamatkülönbözete	789	4 176	3 387
3.	– fedezeti FX-swapok kamatbevétele	6 130	62 685	56 555
4.	– fedezeti határidős ügyletek árfolyamnyeresége	433	0	–433
5.	– egyéb célú ügyletek kamatbevétele	484	945	461
6.	Határidős ügyletekből származó bevételek (1+2+3+4+5)	17 733	77 463	59 730
7.	– currency swapok kamatráfordítása	12 751	12 289	–462
8.	– éven túli lejáratú kamatswapok ráfordítás jellegű kamatkülönbözete	46	523	477
9.	– fedezeti FX-swapok kamatráfordítása	1 913	24 261	22 348
10.	– fedezeti határidős ügyletek árfolyamvesztesége és egyéb ráfordítása	265	123	–142
11.	– egyéb célú ügyletek kamatráfordítása	1 541	1 342	–199
12.	Határidős ügyletekből származó ráfordítások (7+8+9+10+11)	16 516	38 538	22 022
13.	– currency swapok kamateredménye (1–7)	–2 854	–2 632	222
14.	– éven túli lejáratú kamatswapok kamateredménye (2–8)	743	3 653	2 910
15.	– fedezeti FX-swapok kamateredménye (3–9)	4 217	38 424	34 207
16.	– fedezeti határidős ügyletek kamatjellegű eredménye (4–10)	168	–123	–291
17.	– egyéb célú ügyletek kamateredménye (5–11)	–1 057	–397	660
18.	Határidős ügyletek nettó eredménye (6–12)	1 217	38 925	37 708

A currency swapok között részben külföldi partnerekkel, részben az ÁKK-val kötött ügyletek szerepelnek. A külföldi partnerekkel kötött ügyletek döntően az MNB által korábban külföldön kibocsátott kötvények árfolyam- és kamatkockázatának fedezésére szolgálnak. 2009-ben az ÁKK-val kötött ügyletek egy része lejárt. A currency swapok nettó kamateredménye 2,6 milliárd forint veszteség volt, ami 2008-hoz képest 0,2 milliárd forinttal csökkent.

Az éven túli lejáratú kamatswapok kamateredményének 2,9 milliárd forintos emelkedését a devizakamatok változása okozta.

A fedezeti FX-swapok kamateredménye 34,2 milliárd forinttal emelkedett, ami elsősorban az ügyletek volumenének jelentős növekedésével, illetve a devizakamatok változásával függött össze.

4.20. A DEVIZAÁLLOMÁNYOK ÁTÉRTÉKELÉSÉBŐL SZÁRMAZÓ EREDMÉNY ÖSSZETEVŐI

millió forint

Megnevezés	2008	2009
Árfolyamváltozásból származó eredmény (realizált és konverziós)*	9 184	136 751
Kiegyenlítési tartalék** változása a mérlegben (nem realizált átértékelési eredmény)	186 401	-5 466
Árfolyamváltozásból származó teljes hatás	195 585	131 285

* Eredménykimutatás sora: III.–XII.

** A forintárfolyam-kiegyenlítési tartalék (XI.4. mérlegsor).

A forint árfolyamának változása következtében a teljes nettó átértékelési hatás 2009-ben 131,3 milliárd forint nyereség volt. Az értékesítések során a bank 136,8 milliárd forint nyereséget realizált, míg a forintkiegyenlítési tartalék változása -5,5 milliárd forint volt, mely nem realizált árfolyamvesztéséget jelent.

A kiegyenlítési tartalékról lásd még a 4.17. pontot.

4.21. BANKJEGY- ÉS ÉRMEGYÁRTÁS KÖLTSÉGE

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2008	2009	Változás
	Bankjeggyártási költség	4815	5039	224
	Forgalmi érmeverés költsége	1672	2501	829
	Emlékérme verési költsége	506	622	116
XIII.	Bankjegy- és érmegyártás költsége	6993	8162	1169

2009-ben a bankjegy- és érmegyártás költsége 8,2 milliárd forint volt, ami az előző évhez képest 1,2 milliárd forinttal emelkedett. A költségnövekedés egyrészt a legyártott forgalmi érmék darabszámának növekedése, másrészt a bankjegyek előállítási költségének emelkedése miatt következett be.

4.22. EGYÉB EREDMÉNY

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2008	2009	Változás
V.1.	Jutalékbevételek	891	834	-57
V.2.	Jutaléktól eltérő egyéb bevételek	3442	5363	1921
V.	Egyéb bevételek összesen	4333	6197	1864
XV.1.	Jutalékráfördítések	434	2496	2062
XV.2.	Jutaléktól eltérő egyéb ráfordítások	2879	2861	-18
XV.	Egyéb ráfordítások összesen	3313	5357	2044
V.–XV.	Egyéb nettó eredmény	1020	840	-180

A jutalékból származó nettó eredmény – amely alapvetően a pénzforgalom lebonyolításával összefüggő jutalékbevételek és -ráfordítások eredője – 2 milliárd forinttal romlott 2008-hoz viszonyítva. A jutalékráfördítések ugyanis az IMF-hitel felvételéhez kapcsolódó egyszeri szervizdíj miatt 2,1 milliárd forinttal emelkedtek, ezzel egyidejűleg a jutalékbevételek nem változtak jelentősen az előző évhez képest.

A 2009. évi jutaléktól eltérő egyéb eredményt a 4.23. pont részletezi.

4.23. A JUTALÉKTÓL ELTÉRŐ EGYÉB EREDMÉNY RÉSZLETEZÉSE

millió forint

Sorszám	Megnevezés	2008	2009	Változás
1.	Részesedések osztaléka	2726	2363	-363
2.	Érmékhez és emlékérmékhez kapcsolódó bevétel	588	1849	1261
3.	Befektetett pénzügyi eszközök megszűnése miatti bevétel	0	1105	1105
4.	Hitelezési veszteségre befolyt összeg	43	1	-42
5.	Egyéb bevétel	85	45	-40
6.	Jutaléktól eltérő egyéb bevételek (1+2+3+4+5)	3442	5363	1921
7.	Térítés nélkül átadott eszközökhöz kapcsolódó ráfordítás	348	1374	1026
8.	Érmékhez és emlékérmékhez kapcsolódó ráfordítás	767	670	-97
9.	Befektetett pénzügyi eszközök megszűnése miatti ráfordítás	0	602	602
10.	Végleges pénzátadás	237	171	-66
11.	Hitelezési veszteség	1384	0	-1384
12.	Egyéb ráfordítás	143	44	-99
13.	Jutaléktól eltérő egyéb ráfordítások (7+8+9+10+11+12)	2879	2861	-18
14.	Jutaléktól eltérő egyéb eredmény (6-13)	563	2502	1939

A 2009. évi jutaléktól eltérő egyéb eredmény elemei a következők:

- A befektetések után kapott osztalékbevételek 2008-hoz képest 0,4 milliárd forinttal csökkentek. Ennek oka, hogy 2009-ben a KELER Zrt. – közgyűlésének döntése értelmében – nem fizetett osztalékot 2008. évi eredményéből, mely hatást a Pénzjegynyomda Zrt.-től és a Magyar Pénzverő Zrt.-től származó magasabb osztalékbevétel csak részben tudott ellensúlyozni (lásd még a 4.13. pontot).
- Az érmékhez és emlékérmékhez kapcsolódó bevételek 2009-ben 1,3 milliárd forinttal emelkedtek, amelyből 1,2 milliárd forintot tett ki a forgalomból 2008-ban kivont 1 és 2 forintosok érmehulladékának értékesítéséből származó árbevétel.
- A Bankjóléti Kft. végelszámolásának lezárásához kapcsolódik a befektetett pénzügyi eszközök miatti rendkívüli eredmény elszámolása: a bevételek között a megszűnt társaság ingatlanvagyonának piaci értéken történő nyilvántartásba vétele, valamint pénzeszközeinek átvétele szerepel, míg vele szemben a ráfordítások oldalán az MNB részesedésének kivezetése áll.
- A térítés nélkül átadott eszközökhöz kapcsolódó ráfordítás az MNB egri, valamint budapesti – Hold utcai – épületének MNV Zrt. részére történő átadásából származott.
- A végleges pénzátadás nagyrészt nemzetközi és hazai szervezetek, valamint alapítványok támogatását célozta.

4.24. A BANKÜZEMI BEVÉTELEK ÉS RÁFORDÍTÁSOK ALAKULÁSA

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2008	2009	Változás
	Exportértékesítés árbevétele	2	2	0
	Eszköz- és készletértékesítés bevétele	16	1 246	1230
	Közvetített szolgáltatás bevétele	75	30	-45
	Kiszámlázott szolgáltatások bevétele	75	149	74
	Egyéb bevételek	11	310	299
	Rendkívüli bevételek	2	1	-1
VIII.	Banküzem bevételei összesen	181	1 738	1557
	Anyagjellegű ráfordítások	4 558	3 841	-717
	Személyi jellegű ráfordítások	8 068	7 661	-407
	Értékcsökkenési leírás	2 474	2 482	8
	Egyéb tevékenység önköltségének átvezetése	-189	-257	-68
	Banküzem működési költségei összesen	14 911	13 727	-1184
	Eszközök és készletek miatti ráfordítás	141	1 273	1132
	Kiszámlázott szolgáltatások ráfordításai	70	146	76
	Eredményt terhelő adók	172	9	-163
	Banküzem működési ráfordításai összesen	383	1 428	1045
XVIII.	Banküzem működési költségei és ráfordításai mindösszesen	15 294	15 155	-139
VIII.-XVIII.	Nettó banküzemi eredmény	-15 113	-13 417	1696

A banküzem 2009. évi nettó eredménye 13,4 milliárd forint veszteség volt, ami a 2008. évihez képest 1,7 milliárd forinttal (11,2%-kal) csökkent.

A 2009. évi anyagjellegű ráfordítások 717 millió forinttal alacsonyabbak az előző évinél, ami döntően az alábbi, főként bázishatásokból adódó okokra vezethető vissza:

- Az üzemeltetési költségek jelentősen csökkentek 2008-hoz képest, mert az előző évben többletköltséget jelentett az azonnali tartalékközpont féléves bérleti díjának kifizetése, illetve a Logisztikai Központba történő költözés tervezettnél magasabb költsége. Mindezekon túl a költségek mértékét befolyásolta, hogy a Logisztikai Központ 2009-ben már egész évben üzemelt, a 2008. évi 6 hónapos részleges működéssel szemben. Ezt azonban ellensúlyozta a Logisztikai Központ üzemeltetési feladatainak korszerűsítése, vagyis az eddig szakmai témaként szétaprózott tevékenységek egy szolgáltatótól történő, teljes körű igénybevétele.
- A 2008. évihez képest jelentősen, 146 millió forinttal csökkentek az IT (információtechnológiai) költségek. Ennek oka, hogy – elsősorban a működésiköltség-csökkentő projekt eredményeként – új szolgáltatások igénybevételére 2009-ben kisebb mértékben került sor, emellett pedig egyes szolgáltatások megszűntek, valamint néhány esetben a szolgáltatási szint optimalizálása eredményezett költségcsökkenést.
- 2008-ban egyszeri kiadásként merült fel a költséghatékonysági felmérés megbízási díja, ami a 2009. évi költségek tekintetében a bázisévhez képest csökkenést jelentett.

Az MNB könyvvizsgálatának tárgyévi díja 34,7 millió forint.

A személyi jellegű ráfordítások 2009-ben 407 millió forinttal mérséklődtek, döntően az átlaglétszám 8,9%-os csökkenése miatt, melynek következtében a bérek, a választható béren kívüli juttatások és az alapjuttatások, valamint a jóléti költségek is kisebb ráfordítást eredményeztek. Az alacsonyabb létszám miatti megtakarításokat kismértékben csökkentették a működésiköltség-csökkentő projektben résztvevőket és a Logisztikai Központ projekt szervezeti egység-munkatársait megillető jutalmak, valamint a működésiköltség-csökkentő projekt kezdeményezéseihez kapcsolódóan 2009-ben kifizetett, nagyobb mértékű felmentési és végkielégítési költségek.

Az értékcsökkenési leírás 2009. évi összege nem változott jelentősen az előző évhez képest. Értékét a Logisztikai Központ és az ott működő különböző rendszerek 2008-hoz viszonyított magasabb, már egész éves amortizációja, illetve néhány eszköz esetében a hasznos élettartam növelése befolyásolta.

4.25. A LÉTSZÁM ÉS BÉRKÖLTSÉG ADATAINAK VÁLTOZÁSA ÉS A VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐK JAVADALMAZÁSA

Létszám- és bér adatok

millió forint			
Megnevezés	2008	2009	Változás (%)
Állományba tartozók bérköltége	4737	4471	-6
Egyéb bérköltég*	316	357	13
Kifizetett bérköltég	5053	4828	-4
Személyi jellegű egyéb kifizetés	1103	1061	-4
Járadékok	1912	1772	-7
Személyi jellegű ráfordítás összesen	8068	7661	-5

* Egyéb bérköltég tartalmazza: a felmentési illetményre és szabadságmegváltásra, valamint az állományba nem tartozók és nem MNB-s munkavállalók részére kifizetett összegeket.

fő			
Megnevezés	2008	2009	Változás (%)
Munkavállalók átlagos létszáma	664	605	-9

A vezető tisztségviselők javadalmazása

millió forint	
Testület	Tiszteletdíj
Monetáris Tanács*	212
Felügyelőbizottság	82

* Tartalmazza a Tanács MNB tv. 49. § (4) c) MNB-vel munkaviszonyban álló külső tagjainak keresetét.

A vezető tisztségviselőknek (vezetői bizottsági, felügyelőbizottsági tagoknak) 2009 során hiteltartozásuk nem volt.

Az MNB-nek korábbi vezető tisztségviselőivel szemben nyugdíjfizetési kötelezettsége nincs.

4.26. A KBER SZÁMVITELI IRÁNYMUTATÁSA ÉS AZ MNB SZÁMVITELI POLITIKÁJA KÖZÖTTI ELTÉRÉSEK

Az IMF Magyarország hitelképességére vonatkozó vizsgálatának 2009. január 28-i záradokumentuma értelmében az MNB az Éves beszámolójában be kell hogy mutassa számviteli politikájának a Központi Bankok Európai Rendszere (KBER) számviteli szabályaitól való számszerűsített eltéréseit. Az eltérések átsorolásokból, a különböző értékelési elvekből, illetve a KBER számvitelére jellemző aszimmetrikus eredményelszámolásból származnak.

A KBER szerint a visszavásárolt MNB-kötvényállomány a forrásoldalon lévő saját kötvények egyenlegét csökkenti, míg az MNB az eszközoldalon követelésként szerepelteti azokat.

Az MNB gyakorlatával ellentétben a KBER értékelési szabályok szélesebb körben írják elő a piaci értékelés alkalmazását az értékpapírok és a határidős ügyletek vonatkozásában. Kivételt képeznek a lejáratig megtartásra kerülőként besorolt értékpapírok, melyeket amortizációval csökkentett bekerülési értéken kell kimutatni.

A piaci értékelésből eredő, valamint a deviza-árfolyamváltozásból származó, még nem realizált nyereséget és veszteséget az MNB forintárfolyam-, valamint deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartalékába helyezi. A KBER előírások szerint viszont

csak a nem realizált nyereség kerül tartalékként a forrás oldalon lévő ún. „átértékelési számlákra”. Az átértékelési számlák jellegükben hasonlatosak az MNB által használt kiegyenlítési tartalékokhoz, azonban a KBER szerint nem részei a saját tőkének, hanem kizárólag a későbbi időszakok esetleges árfolyamvesztéseinek, valamint a negatív piaci értékkülönbözések fedezetére szolgálnak. A nem realizált veszteséget ugyanis az eredményben kell elszámolni, de ezt a veszteséget részben vagy egészben mérsékli az adott instrumentumokon, pozíciókon az előző években képződött és az átértékelési számlákon felhalmozódott nem realizált nyereség.

Az óvatos értékelési és eredményelszámolási elvek (nem realizált eredmény aszimmetrikus elszámolása) hatására a KBER szerinti mérlegben a magyar módszertannal ellentétben nem lehet az átértékelési számlák egyenlege negatív, és az MNB által használt kiegyenlítési tartalékokhoz képest magasabb egyenleget mutatnak, azonban ezzel egyidejűleg alacsonyabb eredmény keletkezik.

A mérlegfőösszeget és a saját tőkét módosító tényezők 2009-ben

millió forint

Megnevezés	Eszközök	Források
Mérlegfőösszeg a magyar szabályok szerint	9 059 675	9 059 675
Visszavásárolt kötvények átsorolása	-73 133	-73 133
Deviza-értékpapírok piaci értékelésével kapcsolatos korrekciók		
A magyar szabályok szerinti deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartalékának kivezetése		-21 515
Nem realizált nyereség jellegű piaci értékkülönbözlet elszámolása		44 537
Nem realizált veszteség jellegű piaci értékkülönbözlet elszámolása		-23 022
Határidős ügyletek piaci értékelése	17 418	17 418
Deviza-árfolyamváltozás elszámolásával kapcsolatos korrekciók		
A magyar szabályok szerinti forintárfolyam-kiegyenlítési tartalék kivezetése		-230 792
Nem realizált árfolyamnyereség elszámolása		243 073
Nem realizált árfolyamvesztesség elszámolása		-12 281
Módosító tételek összesen	-55 715	-55 715
Mérlegfőösszeg a KBER-szabályok szerint	9 003 960	9 003 960

millió forint

Megnevezés	Kiegyenlítési tartalékok (átértékelési számlák)	Jegyzett tőke	Tartalékok	Mérleg szerinti eredmény	Tőke és tartalékok összesen
Mérleg sor	XI.4.+XI.5.	XI.1.	XI.2.+XI.3.	XI.6.	XI.
A magyar szabályok szerint elkészített mérleg adatai	252 307	10 000	9 461	65 542	337 310
Deviza-értékpapírok piaci értékelésével kapcsolatos korrekciók					
A magyar szabályok szerinti deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartalékának kivezetése	-21 515				-21 515
Nem realizált nyereség jellegű piaci értékkülönbözlet elszámolása	44 537				44 537
Nem realizált veszteség jellegű piaci értékkülönbözlet elszámolása				-23 022	-23 022
Határidős ügyletek piaci értékelése	17 785			-6 892	10 893
Deviza-árfolyamváltozás elszámolásával kapcsolatos korrekciók					
A magyar szabályok szerinti forintárfolyam-kiegyenlítési tartalék kivezetése	-230 792				-230 792
Nem realizált árfolyamnyereség elszámolása	243 073				243 073
Nem realizált árfolyamvesztesség elszámolása				-12 281	-12 281
Módosító tételek összesen	53 088	0	0	-42 195	10 893
KBER-szabályok szerinti mérleg adatok	305 395	10 000	9 461	23 347	348 203

A KBER-szabályok alkalmazásával a 2009. évi mérlegfőösszeg 55,7 milliárd forinttal, a mérleg szerinti eredmény pedig 42,2 milliárd forinttal módosult.

A visszavásárolt MNB-devizakötvény-állomány átsorolása – nettó módon való elszámolása – 73,1 milliárd forinttal csökkentette, ezzel szemben a határidős ügyletek piaci értékelése összességében 17,4 milliárd forinttal emelte a mérlegfőösszeget.

A mérleg szerinti eredmény – a piaci értékelésből és a devizaárfolyam változásból eredő nem realizált veszteség következtében – összességében 23,3 milliárd forintra módosult. A kapcsolódó tartalékok 305,4 milliárd forintot tesznek ki a KBER szerinti, nem realizált nyereség elszámolása miatt.

Budapest, 2010. április 6.

Simor András
A Magyar Nemzeti Bank elnöke

Éves jelentés
A Magyar Nemzeti Bank 2009. évről szóló üzleti jelentése
és éves beszámolója

Nyomda: D-Plus
H-1037 Budapest, Csillaghegyi út 19-21.

